

MAGYARORSZÁG, 2006

MAGYARORSZÁG, 2006

ISSN 1416-2768

9771416276006

KÖZPONTI
STATISZTIKAI HIVATAL

**MAGYARORSZÁG,
2006**

KÖZPONTI STATISZTIKAI HIVATAL

MAGYARORSZÁG

2006

Budapest, 2007

© Központi Statisztikai Hivatal, 2007
ISSN 1416-2768

A kézirat lezárásának időpontja: 2007. május 8.

Felelős kiadó: Dr. Pukli Péter

Tartalom

Népesedés	7
Foglalkoztatottság, munkanélküliség	13
Jövedelem – fogyasztás	17
Keresetek, jövedelmi helyzet	17
A háztartások pénzügyi vagyona	21
Fogyasztás	24
Fogyasztói árak alakulása	26
Életkörülmények	29
Lakás	29
A környezet állapota és védelme	31
Egészségügy	34
Szociális gondoskodás	36
Jog- és közbiztonság	38
Oktatás, tudomány, kultúra	41
Iskolázottság, oktatás, képzés	41
Kutatás, fejlesztés, innováció	43
Kultúra	46
Gazdasági fejlődés	49
Nemzetközi gazdasági környezet	49
Makrogazdasági folyamatok Magyarországon	51
Beruházás	56
Külföldi működőtőke-befektetések	59
Gazdasági egyensúly	63
Fizetési mérleg, külföldi adósságállomány	63
Külkereskedelmi termékforgalom	65
Az államháztartás és alrendszerei	70
Energia	75

A főbb ágazatok teljesítménye	79
Mezőgazdaság	79
Ipar, építőipar	81
Szállítás, távközlés, internet	87
Kiskereskedelem	91
Idegenforgalom, vendéglátás	94
Ábrák jegyzéke	99
Táblák jegyzéke	101

Népesedés

Magyarország népessége 2007. január elsején 10 millió 64 ezer fő volt. A népességszám változását hosszú évek óta a természetes fogyás és a nemzetközi vándorlás pozitív egyenlege határozza meg. A népesedési folyamatokban 2006-ban kedvező irányú változások mentek végbe. Folytatódott a születésszám elmúlt három évi emelkedése, és a halandóság 2005. évi növekedését csökkenés váltotta fel. A születésszám az utóbbi nyolc évben a legmagasabb, a halálozás az elmúlt három évtizedben a legalacsonyabb értéket érte el. A csecsemőhalandóság tartósan javuló irányzatú, és az arány 2006-ban először süllyedt 6 ezrelék alá. Évről évre kevesebb a terhességmegszakítás. A házasságkötések száma kissé emelkedett az előző évihez képest, a válásoké lényegében nem változott. A korábbi tendencia folytatásaként nőtt a házasságon kívül született gyermekek aránya, ma a csecsemők 36%-a nem a hagyományos családi keretek között látja meg a napvilágot. A népesség természetes fogyása mérséklődött, amit az előző évinél nagyobb nemzetközi vándorlásból adódó népességnyerés tovább csillapított. Az elmúlt évben lassult a népességszökkenés üteme, a népesség száma 13 ezerrel lett kevesebb, ami közel kétharmada az előző évinek.

Az Európai Unió népessége a 2007 elején csatlakozott Bulgáriával és Romániával együtt ez év január 1-jén közel 495 millió volt, 1,8 millióval több, mint az előző évben. A gyarapodás négyötöde a nemzetközi vándormozgalom pozitív egyenlegéből, egyötöde a természetes szaporodásból eredt. Magyarországnak az unió össznépességén belüli aránya 2%.

A házasságkötések száma – alapvetően csökkenő irányzat mellett – az elmúlt néhány évben ingadozást mutatott, de egyik évben sem érte el az ezredfordulós szintet. 2006-ban 44 500 házasságkötésre került sor, ez 270-nel haladta meg az előző évit, és mintegy 700 párral múlta felül a 2004. évit. A házasságra lépők átlagos életkora emelkedett. A tizenévesek házasságkötései csaknem megszűntek, és jelentős visszaesés a húszas éveik elején járó nőknél is. Tíz évvel ezelőtt még ebben az életkorban volt a leggyakoribb a házasságkötés, ami napjainkra a nők húszas éveinek második felére tevődött át. A férfiak leginkább 30–34 éves korukban kötnek házasságot. A fiatalok csökkenő házasságkötését némileg kompenzálja a 30–39 éves, „érettebb” korosztályok egyre növekvő házassági hajlandósága. A házasságkötések későbbi életkorra halasztásában az iskolai tanulmányok meghosszabbodása is szerepet játszik.

2006-ban a **válások** száma érdemben nem változott, 24 500 házasságot bontottak fel a bíróságok, közel annyit, mint egy évvel korábban. A válások idősebb korban következnek be, részben azért, mert a házasságok későbbi életkorban kötöttek, részben pedig azért, mert egyre gyakrabban végződnék válással a hosszabb ideje fennálló házasságok. Továbbra is a 20–24 éves házasságok között a leggyakoribb a válás, ennek az intenzitása az elmúlt néhány évben csökkent, a 30–44 éves házaspárok körében viszont fokozódott. Változatlanul jóval több házasság szűnik meg özvegyülés és válás miatt (74 700), mint amennyi létrejön.

A házasságkötések ezer lakosra jutó száma Magyarországon 2006-ban 4,4 volt,

annyi, mint egy évvel korábban. Nálunk kisebb arány az Európai Unióban (EU-25) csak Szlovéniát, Belgiumot és Olaszországot jellemezte.

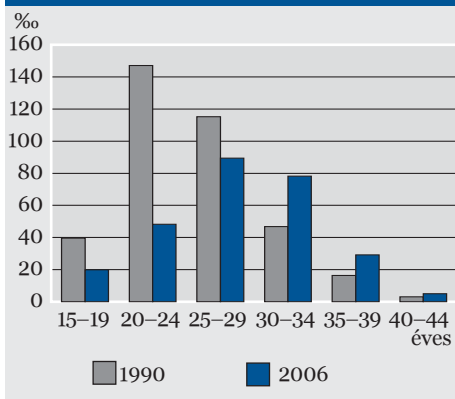
Magyarországon az ezer lakosra jutó vások aránya 2,4, valamivel magasabb, mint az unió átlaga. A vások aránya Írországban és Olaszországban a legalacsonyabb (0,8 ezrelék) – nem számítva Máltát, ahol törvény tiltja a vást –, míg Litvániában, Csehországban és Észtországban a legmagasabb (3,0–3,3).

Az **éveszülések száma** a 2000. évi átmeneti emelkedést követően – a korábban lassabb ütemben – évről évre csökkent. A folyamat 2004-ben megállt, és az elmúlt két évben emelkedett a születésszám. 2006-ban 99 900 gyermek jött világra, 2,4%-kal több az előző évinél, ami nyolc év óta a legmagasabb születésszám. Az éveszülések számának alakulására már hosszú évek óta a tanulási idő meghosszabbodása, a későbbi önállósodás, illetve az együttélési formák elfogadtságának változása hatott. Életkor szerint figyelemre méltó különbségek vannak az anyák gyermekvállalási magatartását illetően. A tizenévesek és a 20–24 évesek termékenysége csökkent, miközben a 25–29, illetve a 30–34 éves korosztályban a leggyakoribb a gyermekvállalás, és ez utóbbiak esetében a legdinamikusabb az emelkedés. A harmincas éveik elején járó nők gyakrabban vállalnak gyereket, mint a 20–24 évesek. A 30–34 éves nők termékenysége az elmúlt öt évben 35%-kal lett magasabb, és 35 év felett is egyre gyakoribbá válik a gyermekszülés. Az elmúlt évek születésszám-emelkedésének demográfiai magyarázata, hogy a szülőképes kor „idősebb” korosztályai sikerrel ellensúlyozták a fiatalabb korosztályok csökkenő gyermekvállalását. Ehhez hozzájárult az 1970-es évek közepén szü-

letett nagy létszámú nemzedékek belépése a harmincas éveikbe.

Az éveszülések ezer lakosra jutó száma Magyarországon a 2005. évi 9,7-ről 9,9-re nőtt. Az unió országai között Magyarország a középmezőnyben található.

1. ábra Éveszülési arány az anya korcsoportja szerint

Az élettársi kapcsolatok terjedésével tovább nőtt a nem házas családi állapotú nők aránya. A gyermekek 36%-a házasságon kívül jött világra 2006-ban, ami a hivatalos népmozgalmi statisztikák történetében a legmagasabb arány. A nem házas nők 86%-a hajdonként vállal gyermeket. A házasságon kívül született gyermekek aránya Észtországban, Svédországban és Franciaországban a legmagasabb az unió országai között (48–59%), a legalacsonyabb pedig Cipruson és Görögországban (4–5%). Az unió átlaga 33% volt.

2006-ban a magyarországi **termékenység** az előző évhez képest némileg javult. A 2006. évi termékenységi szint mellett száz nő élete során 135 gyermeket hozna világra, szemben a 2005. évi 132-vel és a 2003–2004.

évi 128-cal. Ez azonban még mindig jelentősen elmarad az egyszerű reprodukció biztosításához átlagosan szükséges 210 gyermektől. Ilyen termékenységi szint mellett a felnövekvő gyermekgenerációk létszáma mintegy kétharmada a szülői nemzedék létszámának.

Az utóbbi évtizedekben az unió tagországainak termékenységi rátái fokozatosan közeledtek egymáshoz, mindemellett lényeges különbségek maradtak. Az unió átlagos termékenységi szintje 100 nőre számítva 152 volt. A velünk együtt csatlakozott államok mutatója még ennél is alacsonyabb: 132.

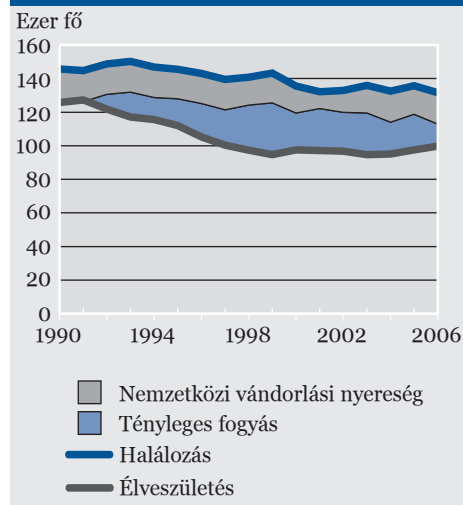
Hazánkban csökkent a **terhességmegszakítások** száma. A 2006. évi 46 500 művi vetélés 4,5%-kal kevesebb, mint az előző évben, és 21,5%-kal alacsonyabb az ezredfordulóhoz képest. A nők valamennyi korcsoportjában csökkent a művi vetélések gyakorisága, így 100 élveszületésre 47 terhességmegszakítás jutott, ami azonban nemzetközi összehasonlításban még mindig magas érték.

A **halálozások** száma 131 500 volt, 3,1%-kal kevesebb, mint 2005-ben. Ez nemcsak az előző évhez képest jelentős javulás, de az elmúlt 30 év legalacsonyabb értéke is egyben. A csökkenésben nagy szerepe volt a tavaszi influenzajárvány elmaradásának, ami 2005-ben jelentős többlethalált okozott. Az év első nyolc hónapjában csökkentek, és csak az utolsó négyben nőttek az elhalálozások az előző év azonos időszakához képest. A korszpecifikus mortalitás mindkét nem esetében javult. A csökkenés főleg a 35–49 éves középkorú férfi, illetve a 70 éves és idősebb népesség körében ment végbe. Az unióban a magyarországihoz hasonlóan magas a ráta Észtországban, amit mindössze a litván és a lett érték halad meg.

A **csecsemőhalálozási** arányszám az eddigi legalacsonyabb érték, 5,7 ezrelék

volt. Az arányszám mindkét nem esetében javult, a fiúknál jelentősebb mértékben. A nemek közötti különbségek mérséklődtek, ennek ellenére a fiú csecsemők halandósága még mindig 24%-kal múlja felül a leánygyermekéét. 2006-ban ezer újszülött fiú közül valamivel több mint 6, a leányok közül 5 hunyt el egy éves kora előtt.

2. ábra A népességszám változása

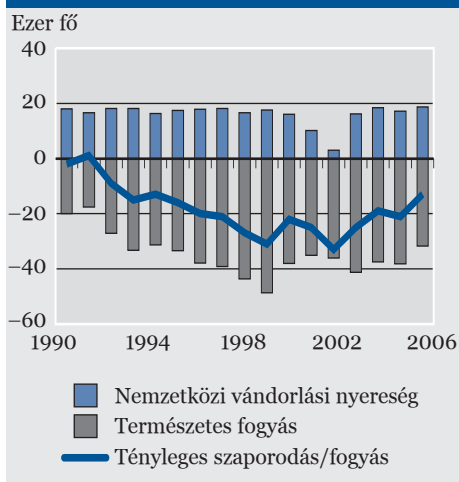

Az Európai Unióban (EU-25) Lettországban, Szlovákiában és Litvániában a legmagasabb – 6,8–7,8 ezrelék közötti – a csecsemőhalandóság. Svédországban, Luxemburgban és Finnországban a legalacsonyabb, 3 ezrelék vagy az alatti a mutató értéke.

A születések és a halálozások egyenlegéként a **népesség természetes fogyása** negyedszázados folyamat, amit részben ellentételez a nemzetközi vándorlás pozitív egyenlege, így a népesség tényleges fogyása ennél kisebb. 2006-ban – növekvő élveszületés és csökkenő halálozás révén – az

előző évhez képest lényegesen mérséklődött a természetes népességfogyás mértéke. A halálozások száma 31 700-zal haladta meg a születéseket. Ez mintegy 6590 fővel, csaknem 17%-kal alacsonyabb a 2005. évinél. 2006-ban a nemzetközi vándorlásból adódó nyereség 18 650 főre becsülhető, így az ország népességszáma ténylegesen 13 ezer fővel csökkent, a 2005. évi 21 ezerrel szemben.

3. ábra A népességszámot formáló tényezők

A természetes népességszaporodás 2006-ban az unióban 0,8 ezrelék volt. Németország kivételével valamennyi régi tagországot népességnövekedés, a 2004-ben csatlakozott tagországot – Csehországot és Szlovákiát kivéve, ahol a szaldó „0” volt – fogyás jellemezte. Kiemelkedően magas a természetes népességszaporulat Írországban, a fogyás pedig Lettországban.

Az 1990-es évek közepét jellemző hullámvölgy után folyamatosan emelkedett a **belföldi vándorlások** száma, és némi stagnálást követően az elmúlt két évben is

ez a tendencia érvényesült. A belföldi vándorlások száma 2006-ban 457 ezer volt, 5,5%-kal haladta meg az előző évit, 9%-kal a két évvel korábit. Ezen belül az állandó vándorlások száma 6,2%-kal, az ideigleneseké pedig 4,9%-kal nőtt egy év alatt.

Az országon belüli migráció egyik meghatározója a Budapestről való elvándorlás volt, amely azonban csökkenő tendenciájú. Nagyrészt ezzel magyarázható Pest megye jelentős (11 250 fős) belföldi vándorlási többlete. A főváros helyzete annyiban sajátos, hogy a természetes fogyás mellett, bár ennek üteme az elmúlt évek során mérséklődött, jelentős az elvándorlás is. 2006-ban pozitív volt a belföldi vándorlási egyenlege Közép-Dunántúlnak és Nyugat-Dunántúlnak egyaránt. Ezen belül Győr-Moson-Sopron, Komárom-Esztergom, illetve Fejér megyék voltak a fő vándorlási célterületek. A kibocsátó régiók közül tovább gyengült Észak-Magyarország és Észak-Alföld népességmegtartó ereje, 4500 és 5650 fős belföldi vándorlási veszteségük volt 2006-ban. A legnagyobb veszteséget Borsod-Abaúj-Zemplén, Szabolcs-Szatmár-Bereg és Jász-Nagykun-Szolnok megye szenvedte el.

A **nemzetközi vándorlás** egyenlege 2006-ban az ország valamennyi régiójában pozitív volt, ezen belül kiemelkedik Közép-Magyarország, ahol a főváros mellett figyelmet érdemel Pest megye növekvő pozitív egyenlege. Ebben a régióban a nemzetközi vándorlás nyeresége (10 400 fő) nagyobb volt 2006-ban, mint az ország többi 6 régiójában együtt (8400 fő). Emellett Dél-Alföld, Nyugat-Dunántúl és Észak-Alföld is vonzó területnek számít a nemzetközi vándorlást tekintve.

A régiók közül egyedül a közép-magyarországi területen nőtt a népesség tényleges száma a múlt év folyamán, több mint 15 ezerrel. Ezzel szemben a népesség tényleges

fogyása Észak-Magyarországon és Észak-Alföldön volt a legnagyobb, itt egy év alatt 8600, illetve 7300 fővel lett kisebb a népesség. A megyék között Pest, Győr-Moson-Sopron és Komárom-Esztergom megyében nőtt, a többiben csökkent a népesség tényleges száma.

EU-tagországok közül Németországból érkezett. A bevándorlók között legjelentősebb a 20–39 évesek aránya (mindkét nem esetében 58%).

2005-ben 9822 fő kapott **magyar állampolgárságot**, míg az azt megelőző évben 5432 fő. A jelentős növekedésben

1. tábla Főbb népmozgalmi adatok régiók szerint, 2006

(ezer lakosra)				
Régió	Természetes fogyás (-)	Belföldi	Nemzetközi	Tényleges szaporodás, fogyás (-)
		vándorlási különbözet		
Közép-Magyarország	-2,3	3,9	3,6	5,3
Közép-Dunántúl	-3,3	1,1	0,9	-1,3
Nyugat-Dunántúl	-3,4	0,7	1,9	-0,9
Dél-Dunántúl	-4,3	-1,9	1,2	-5,0
Észak-Magyarország	-3,7	-3,6	0,5	-6,8
Észak-Alföld	-2,1	-3,7	1,0	-4,7
Dél-Alföld	-4,6	-0,9	1,6	-3,9
Ország összesen	-3,1	-	1,9	-1,3

A Magyarországon **érvényes tartózkodási engedéllyel rendelkező külföldiek** száma 2007. január 1-jén 164 ezer fő volt. Ez 5,8%-kal, 9 ezer fővel több az egy évvel korábrinál. Döntő hányaduk Európából, ezen belül is Romániából, Ukrajnából, Jugoszlávia utódállamaiból és az

döntő szerepet játszott, hogy jogszabályváltozás következtében egyszerűsödött és gyorsabbá vált az állampolgárság megszerzésének folyamata. Az állampolgárságot kaptak közel 70%-a korábban román állampolgár volt, 10%-uk szerbiai és montenegrói, 9%-uk ukrán.

Foglalkoztatottság, munkanélküliség

2006-ban a **foglalkoztatottak száma** 3 millió 930 ezer volt, 29 ezerrel több, mint az előző évben, a **munkanélkülieké** 317 ezer főt tett ki, ami 13 ezerrel haladta meg a 2005. évit. Az ezredfordulótól a foglalkoztatottsági létszám 74 ezer fővel, 1,9%-kal nőtt, ezzel 2006-ban 1992 óta a legmagasabb szintet érte el. A 15–74 éves népesség 50,9%-a minősült foglalkoztatottnak. A munkanélküliség a vizsgált időszakon belül a 2001-ben mért legalacsonyabb érték után folyamatosan emelkedett. Ebben a sorkatonai szolgálat eltörlése, a nyugdíjba vonulás feltételeinek szigorítása miatt a munkaerőpiacról való kilépés esélyének csökkenése éppúgy szerepet játszott, mint a munkaügyi ellátórendszer módosulása. A gazdaságilag aktív (foglalkoztatott vagy munkanélküli) 15–74 éves népesség száma 42 ezerrel, 4 millió 247 ezerre emelkedett.

A munkaerő-piaci aktivitás enyhe növekedéséből következően a **gazdaságilag inaktív népesség** száma csökkent. 2006-ban a 15–74 évesek közül 3 millió 475 ezer fő tartozott ebbe a kategóriába, ami az ezredfordulóhoz képest 185 ezerrel, az egy évvel korábbinál pedig 42 ezerrel kevesebb. Közülük 56% nyugdíjas, 23% nappali tagozatos tanuló, 11% egyéb eltartott (például árvaellátásban, ápolási díjban részesül), 8% gyermekgondozási ellátásban, illetve 2% munkanélküli-ellátásban részesült, korábbi munkanélküli státusza alapján. Az inaktívak döntő hányada (90%) úgy nyilatkozott, hogy nem kíván vagy nem tud munkát vállalni.

A **nemzetközi összehasonlítás** során a leggyakrabban használt mutató, a 15–64

éves népesség foglalkoztatási aránya hazánkban 2000 óta 56,0%-ról 57,3%-ra nőtt, ami hasonló a szlovák és olasz szinthez, illetve meghaladja a lengyel és máltai arányt. Az Európai Unió 25 tagállamának foglalkoztatási rátája átlagosan 65%, ami hét év alatt 2 százalékponttal lett magasabb. Egyes régi tagországokban (Ausztria, Dánia, Hollandia, Nagy-Britannia, Svédország) a foglalkoztatási ráta eléri a 70–78%-ot is. A magas foglalkoztatási szintben nagy szerepe van az atipikus munkavállalási formák elterjedtségének. A részmunkaidőben dolgozók aránya Hollandiában a legmagasabb (46%), de magas az előfordulási arány Nagy-Britanniában, Svédországban, Belgiumban, Németországban, Ausztriában és Dániában is. 2006-ban Magyarországon a mutató értéke az elmúlt évek szintjén maradt (4%), ami a kelet-közép-európai országokéhoz hasonló.

A **foglalkoztatottak** nemek szerinti összetételében az elmúlt években nem történt változás: száz foglalkoztatott közül 54 férfi és 46 nő. Korösszetételükben a korábbi években tapasztalt irányzatok érvényesültek továbbra is, vagyis a fiatalok (15–24 évesek) csökkenő, valamint az idősebb (50–64 éves) korosztályok növekvő foglalkoztatása. Az ezredforduló óta a 15–19 évesek foglalkoztatási rátája 8%-ról 3%-ra, a 20–24 éves fiataloké pedig 53%-ról 39%-ra csökkent. Ennek hátterében az oktatás expanziója, illetve az elhelyezkedés nehézségei állnak. Az idősebb korosztályok között az 50–54, az 55–59, valamint a 60–64 évesek esetében 3, 16, illetve 6 százalékponttal emelkedett a foglalkoztatási arány 2000 óta, amiben a nyugdíj-

korhatár változása, illetve a nyugdíjassá válás szabályainak szigorítása játszott szerepet.

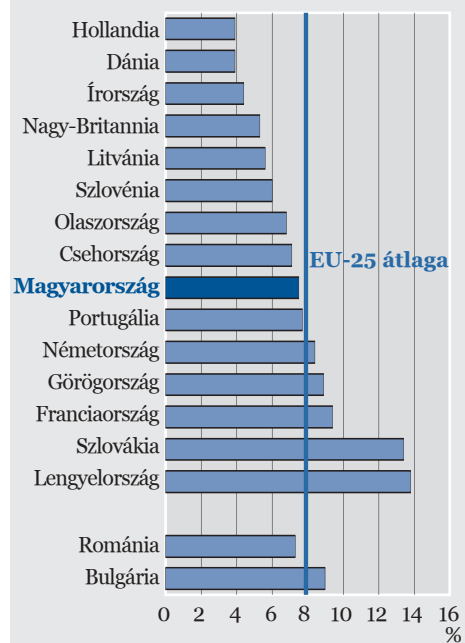
Az elmúlt évekhez hasonlóan 2006-ban is tovább csökkent a mezőgazdaságban foglalkoztatottak száma, így az ebben az ágazatban dolgozók aránya 5% alá került. Létszámvesztés volt a feldolgozóiparban, a kereskedelem, javítás és az egyéb közösségi, személyi szolgáltatás területén. A többi nemzetgazdasági ágban (pénzügyi tevékenység, közigazgatás, kötelező társadalombiztosítás, oktatás) stagnálás, illetve kisebb-nagyobb létszámnövekedés következett be. A legnagyobb mértékben a szállítás, raktározás, posta, távközlés területén nőtt a foglalkoztatottak száma.

A foglalkoztatottak döntő hányada (87%) alkalmazottként dolgozik. Az egyéni és társas vállalkozásoknál dolgozók aránya 2006-ban 12%-ot tett ki, 1 százalékponttal csökkent az egy évvel korábbihoz képest. A szövetkezeti tagok marginálisnak tekinthető aránya nem változott, miközben a segítő családtagoké 0,4%-ról 0,5%-ra nőtt, bár számuk szintén elenyésző.

A **munkanélküliek** számának alakulását 2000 és 2002 között csökkenés jellemezte, amit 2003–2004-ben enyhe, majd ennél erőteljesebb növekedés követett. Az ezredforduló óta 53 ezerrel (264 ezerről 317 ezerre) nőtt a munkanélküliek száma, miközben a ráta 6,4%-ról 7,5%-ra változott, és megközelítette az 1998-as szintet. Nemzetközi összehasonlításban Magyarország az unió középmezőnyéhez tartozik, és a 15–74 éves népesség körében – az Eurostat által harmonizált adatok alapján – a munkanélküliség szintje Portugáliáéhoz, Finnországhoz, Máltáéhoz, valamint Csehországhoz hasonló, ugyanakkor alacsonyabb, mint az EU-25 átlaga. A változás iránya 2000 és 2004 között azonos volt az

unióban és Magyarországon, azonban az elmúlt két évben az Európai Unióban – a hazaitól eltérően – csökkenő munkanélküliségi tendencia érvényesült.

4. ábra A 15–74 éves népesség munkanélküliségi rátája, 2006

A korábbi években a nők munkanélküliségi rátája elmaradt a férfiakétól, 2004-ben elérte, 2005-ben kissé meghaladta azt. A női munkanélküliség egy év alatt 7,5%-ról 7,8%-ra, a férfiaké 7,0%-ról 7,2%-ra emelkedett.

A fiatalok (15–24 évesek) munkanélkülisége 2004–2005-ben nagymértékben (3,9 százalékponttal) nőtt, de a 2005. évi 19,4%-ról 2006-ban 19,1%-ra csökkent. Elhelyezkedési esélyeiket rontja, hogy minden harmadik fiatal munkanélküli legfeljebb általános iskolai végzettséggel ren-

delkezik, és körükben sokkal magasabb a tartósan, legalább egy éve állás nélkül lévők aránya. A fiatal diplomás munkanélküliek aránya a korcsoporton belül 1,6 százalékponttal, 8,4%-ra nőtt az egy évvel korábbihoz képest.

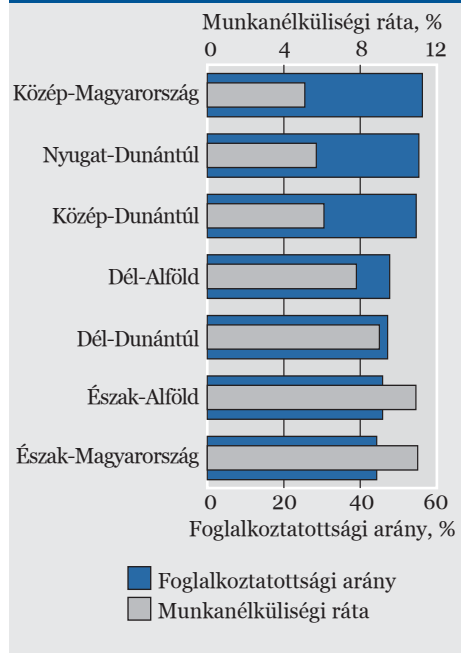
A tartósan, azaz egy éve vagy annál régebben munka nélkül lévők aránya 2006-ban 47% volt az egy évvel korábbi 46%-kal szemben.

A munkanélküliség 2006-ban a háztartások 8%-át, vagyis minden 13. családot érintette.

2006-ban a **régiók** munkaerő-piaci státusza érdemben változatlan maradt, a meglévő különbségek nem mérséklődtek. Továbbra is Közép-Magyarországon a legmagasabb a 15–74 évesek foglalkoztatási aránya (56%) és legalacsonyabb a munkanélküliségi ráta (5,1%). Ezzel szemben Észak-Magyarországon a legkedvezőtlenebb a munkaerő-piaci helyzet, az országban itt a legalacsonyabb a foglalkoztatás szintje (44,3%) és a legmagasabb a munkanélküliek aránya (11,0%), bár a foglalkoztatási ráta egy év alatt 0,7 százalékponttal emelkedett. 2005-höz képest Észak-Alföldön következett be a legnagyobb mértékű növekedés mind a foglalkoztatási, mind a munkanélküliségi ráta esetében, 1,1 és 1,8 százalékpontos. Az elmúlt egy év alatt

Közép-Magyarországot kivéve valamennyi régióban nőtt a foglalkoztatottak aránya, miközben a munkanélküliségi ráta emelkedése a Dél-Dunántúlra, Észak-Magyarországra és az Észak-Alföldre volt jellemző.

5. ábra Foglalkoztatottsági arány és munkanélküliségi ráta régióként, 2006

Jövedelem – fogyasztás

A lakosság **reáljövedelme** 2006-ban tovább emelkedett, de az előző évinél visszafogottabb ütemben. A növekedési ütem mérséklődésében a reálbér-emelkedés lassulása játszotta a főszerepet. Emellett a fogyasztói áraknak az év utolsó hónapjaiban gyorsuló növekedése mérsékelte a többi pénzbeli jövedelem reálértékét, illetve annak emelkedését is.

A főbb jövedelmi tételek közül az alkalmazásban állók egy keresőre jutó reálbére 3,5%-kal, a nyugdíjasok és nyugdíjszerű ellátásban részesülők egy főre jutó ellátmányának reálértéke 4,5%-kal haladta meg az előző évit. A központi költségvetésből származó családi támogatások, szociális juttatások összege – amelyek aránya az összes jövedelemben szerény – folyó áron 31%-kal (reálértéken 25–26%-kal) emelkedett. A természetbeni társadalmi juttatások volumene lényegében az előző évi szinten maradt.

Keresetek, jövedelmi helyzet

Az ezredfordulót követően a kormányzati intézkedések – a minimálbér 2001–2002. évi jelentős emelése, a hivatásos katonák illetményemelése, a köztisztviselők 2001. évi és 2003. évi keresetnövelése, valamint 2002-ben a közalkalmazottak béremelése – jelentősen befolyásolták a **keresetek** alakulását. 2004-ben azonban nem következtek be az előző évekhez hasonló bérnövelő intézkedések, az év végén pedig ellenkező – a dinamikát csökkentő – hatású volt a közszféra 13. havi illetményének 2005. januári kifizetése. Ez az adminisztratív intézkedés az egyik magyarázata a 2005-ös,

ismételten jelentős bérnövekedésnek. Az elmúlt évben a nominális keresetek dinamikája mérséklődött, ebből a nettó kereseté a bruttónál erőteljesebben, aminek hátterében a szeptemberben bevezetett, az alkalmazottakat terhelő egészségbiztosítási és munkavállalói járulékemelés áll.

2006-ban a teljes munkaidőben foglalkoztatottak egy főre jutó **bruttó nominális átlagkeresete** 171 200 forint volt. A szellemi foglalkozásúak 239 400 forintot, a fizikai foglalkozásúak 111 800 forintot kerestek. A bruttó bérek nominálisan 8,1%-kal haladták meg a 2005. évit, ezen belül a szellemi foglalkozásúakét 7,4%-os, míg a fizikaiakét 8,9%-os növekedés jellemezte. 2000 és 2003 között, illetve 2005-ben a költségvetési intézményekben dolgozók keresete gyorsabban emelkedett, mint a versenyszférában dolgozóké, 2004-ben és 2006-ban azonban nem érvényesült ez az irányzat. A versenyszférában foglalkoztatottak keresete az elmúlt évben 9,3%-kal, a költségvetésben dolgozók bruttó bére pedig 6,4%-kal növekedett. A fizikai foglalkozásúak átlagkeresete 2005–2006-ban a közszférában kismértékben (1–2%-kal) magasabb volt, mint a vállalkozásoknál dolgozóké. A szellemi foglalkozásúak átlagkeresete a költségvetési intézményekben változatlanul alacsonyabb, mint a versenyszférában. Kereseti hátrányuk egyre nő, 2003-ban 8%, 2005-ben 13%, míg az elmúlt évben 16% volt.

Az **ágazatok** közötti kereseti különbségek érdemben változatlanok maradtak. 2006-ban az elmúlt évekhez hasonlóan a pénzügyi tevékenységben dolgozók bruttó átlagkeresete volt a legkiemelkedőbb, a

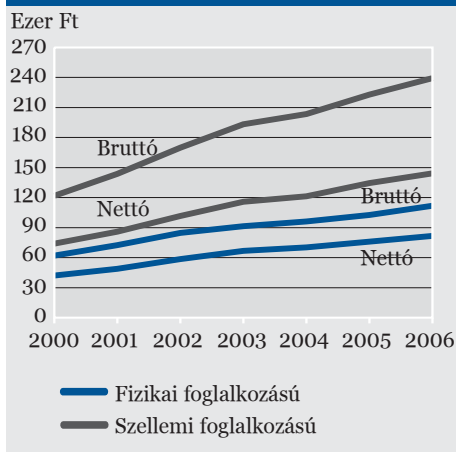
nemzetgazdasági átlag 2,4-szerese (2005-ben 2,2-szerese). Ezt követte a villamosenergia-ipar, a vegyipar és a költségvetés, kötelező társadalombiztosítás ágazat, ahol a keresetek bruttó értéke 30–32%-kal haladta meg a nemzetgazdaság átlagát. A feldolgozóiparon belül a textiláru, textiláru, bőrtermék és lábbeli gyártásának területén a legkisebb az átlagkereset, a nemzetgazdasági átlag 55%-a. Ennél kissé kedvezőbb a helyzet a szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás, a máshova nem sorolt feldolgozóipar, a mezőgazdaság és az építőipar területén, itt a foglalkoztatottak a nemzetgazdasági átlag 60–70%-át keresték. Tavaly a legnagyobb és legkisebb átlagkereset közötti különbség a megfigyelt ágazatokban kissé mértékben nőtt. A textilipar területén dolgozók bruttó átlagkeresete a pénzügyi terület munkavállalói átlagkeresetének 23%-a volt.

A **munkajövedelem** a havi kereseten felül az alkalmazásban állók egyéb pénzbeli, illetve természetbeni juttatásait¹ is tartalmazza. 2006-ban a nemzetgazdaságban az átlagos havi munkajövedelem 180 300 forintot tett ki, 9100 forinttal többet, mint a bruttó átlagkereset. Az ún. egyéb munkajövedelem aránya 5,0% volt, közel annyi, mint 2005-ben. Arányában az egyéb munkajövedelem a közigazgatás területén, illetve a szállítás, raktározás, posta, távközlés és a villamosenergia-ipar ágazatában a legjelentősebb.

A **nettó átlagkereset** 2006-ban 110 900 forintot tett ki, ami nominálisan 7,5%-kal haladta meg az egy évvel korábbit. A nettó kereset a bruttó kereset 65%-a volt, 0,3 százalékponttal kevesebb, mint a 2005. évi. A fizikai foglalkozásúak kere-

sete 81 800 forint, a szellemi foglalkozásúaké 144 200 forint volt. A korábbi évekhez hasonlóan a két állománycsoport közötti nettó keresetkülönbség érdemben nem változott. Az elvonás (szja) progresszivitásának hatására a nettó keresetek ágazati különbségei kisebbek, mint a bruttó kereseteké. A textilipar nettó kereset-színvonala elérte a pénzügyi ágazat adatainak 32%-át.

6. ábra Havi nominális átlagkereset állománycsoportonként

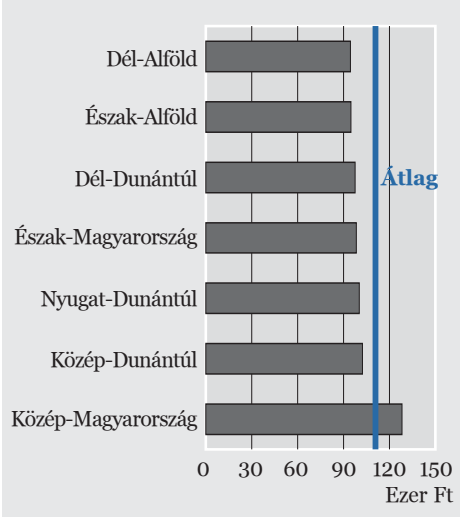
A bérek nominális növekedése a korábbi évekénél kisebb, de a régiókban kiegyenlítettebb volt, így érdemben változatlanok maradtak a **régiók** közötti színvonalkülönbségek. Egyedül Közép-Magyarországon haladta meg a keresetek nettó értékének emelkedése a nemzetgazdaság átlagát, ahol továbbra is a legmagasabb a kézhez kapott bér összege, 128 200 forint. A legalacsonyabb keresettel (94 500 forint-

¹ Étkezési térítés, lakhatási támogatás, munkába járással kapcsolatos költségtérítések, jubileumi jutalom, tárgyjutalom, cégautóval kapcsolatos költségtérítések stb.

tal) a Dél-Alföldön dolgozók rendelkeztek, ez a nemzetgazdasági átlag 85%-a. Az Észak-Alföldön megkereshető nettó bér ennél alig volt magasabb. A legnagyobb keresetű régió előnye a legkisebb keresetűvel szemben kissé nőtt, és elérte a 36%-ot.

7. ábra A havi nettó átlagkereset a régiókban, 2006

A keresetek reálértéke 2000 és 2006 között összességében 44%-kal nőtt, ezen belül a 2006. évi emelkedés 3,5%. A növekedés korántsem volt egyenletes, üteme 2002 és 2003 után lassult, de 2004 és 2006 kivételével valamennyi évben meghaladta a GDP növekedését. A múlt évi mérséklődésben a szeptembertől bevezetett, az alkalmazottakat terhelő egészségbiztosítási és munkavállalói járulékemelések, illetve a fogyasztói árak gyorsuló növekedése áll. Az év folyamán a reálkeresetek az I. negyedévben nőttek a legnagyobb mértékben, 5,7%-kal, ugyan-

akkor a IV. negyedévben az előző év azonos időszakához képest 0,4%-kal csökkentek. A költségvetési intézmények esetében összességében 2,0%-kal, míg a versenyszférában 4,4%-kal nőttek a reálkeresetek.

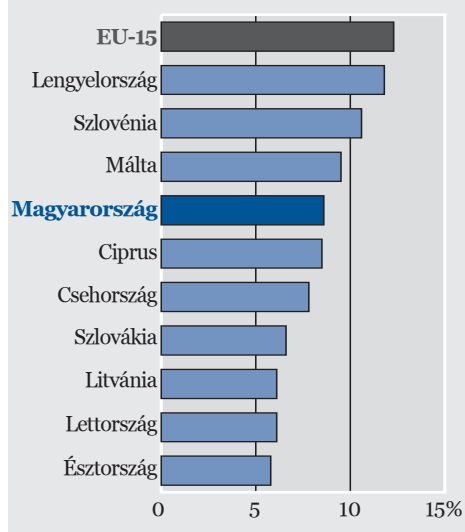
A nemzetközi összehasonlítás során a keresetek színvonalát az árszínvonal-különbségeket kiszűrő vásárlóerőparitáson számolva reális vizsgálni. A rendelkezésünkre álló legfrissebb, teljes körű uniós adatfelvétel az ipari és szolgáltató ágazatokra vonatkozott. Ennek alapján az európai uniós havi bruttó átlagkereset színvonalát 9 ország keresetei haladták meg, közülük két országé, Luxemburgé és Nagy-Britanniáé számottevő mértékben (31, illetve 25%-kal). Néhány százalékkal elmaradt az átlagtól az olyan fejlett országok kereseti mutatója, mint Svédország, Olaszország és Finnország. Az új tagországok közül Ciprus bérszínvonala a legkiemelkedőbb, az átlag 67%-a, ez a régi tagországok közül Portugáliáét meghaladja, és alig marad el a görögtől. Mellette még a szlovén bérek is meghaladták a portugál szintet, a többi új tagország keresetei az uniós átlag 27 és 48%-a között alakultak. Magyarországon a kereset a tárgyalt ágazatokban az uniós tagországok átlagának 42%-át érte el.

Társadalmi szolidaritásra 2004-ben az uniós tagállamok a bruttó hazai termék valamivel több mint 27%-át fordították. Dániában, Franciaországban és Svédországban ez az arány meghaladta a 30%-ot is. Ezzel szemben a jóléti kiadások a balti államokban a GDP alig 13%-át jelentették, ami 6–7 százalékponttal maradt el a 2004-ben csatlakozott 10 ország kiadásainak átlagától. Az új tagállamok közül a szociális kiadások elérték, vagy megha-

ladták a GDP ötödét Szlovéniában (24%), hazánkban (21%) és Lengyelországban (20%).

A kiadások legnagyobb tétele – minden tagállamban – az idősök megélhetését biztosító **nyugdíj**. Nyugdíjra 2004-ben a tagállamok a bruttó hazai termék 12%-át költötték. A legtöbbet Olaszországban, a GDP közel 15%-át, míg a legkevesebbet Írországban, alig több mint 4%-ot.

8. ábra Nyugdíjra fordított kiadások a GDP arányában, 2004

Nyugdíjban, nyugdíjszerű ellátásban Magyarországon 2006-ban a népesség 30%-a, mintegy 3 millió fő részesült. A nyugdíjból és nyugdíjszerű ellátásból élők számának 1999 óta tartó csökkenése 2006-ban is folytatódott. Öregségi nyugdíjat az ellátásban részesülők 54%-a kapott, további jelentős hányaduk – valamivel több mint negyedük – részesült rokkantsági nyugdíjban. 7–8 százalékuk-

nak valamilyen fogyatékoság vagy megváltozott munkaképesség okán folyósítottak járadékot.

Az ellátásra Magyarországon 2006-ban a GDP 10,7%-át költötték, ez azt jelenti, hogy a társadalombiztosítási és nem társadalombiztosítási alapokból valamivel több mint 2510 milliárd forintot fordítottak nyugdíjra, nyugdíjszerű ellátásra. Az egy ellátottra jutó havi összeg meghaladta a 69 ezer forintot, ami folyó áron számolva mintegy 6000 forinttal, 9%-kal volt több, mint az előző évben. A nyugdíjasokra számított fogyasztóiár-index a fogyasztás összetételének sajátossága folytán az átlagnál nagyobb, 105% volt. Ennek figyelembevételével az egy főre jutó összeg reálértéke 4,5%-kal haladta meg az előző évit. A keresetek és a nyugdíjak értéke közötti olló 1 év alatt is tovább zárult; a nyugellátás aránya a nettó keresethez képest 62% fölé nőtt.

Családtámogatásra, gyermeknevelés segítésére az állam 2006-ban a GDP közel 2%-át fordította. Ennek az összegnek a legnagyobb részét a családi pótlék teszi ki, további jelentős hányada a gyermekgondozási segély és díj. 2006-ban 1 millió 269 ezer család 2 millió 67 ezer gyermek után kapott családi pótlékot, havonta átlagosan 21 600 forintot, ami folyó áron 9000 forinttal volt több, mint a megelőző évben, reálértéken számolva pedig 65%-kal haladta meg azt. A nagyarányú növekedés azzal is összefügg, hogy a korábbi 1 és 2 gyermek után járó adókedvezmény ebbe a támogatási formába épült be. Gyermekgondozási segélyt 167 ezren vettek igénybe, az egy főre jutó átlagos havi összeg valamivel több mint 27 ezer forint volt. Gyermekgondozási díjban 91 700 fő részesült, havi összege megközelítette a 63 ezer forintot.

A háztartások pénzügyi vagyona*

A háztartások **bruttó pénzügyi vagyónának** a 2000-es évek eleji csökkenő ütemű emelkedését 2004–2005-ben élénkebb, évi 14-15%-os növekedés váltotta fel. 2006-ban a növekedés üteme kissé mérséklődött, mintegy 12%-ot mutatott, december végén a megtakarítások összege meghaladta a 21,3 billió forintot, a GDP 90%-át.

Az Európai Unió régebbi tagországaiban a háztartások megtakarításainak GDP-ben kifejezett aránya a hazainál nagyobb értékeket mutat. A legmagasabb Hollandiában és Nagy-Britanniában (közel 3-szoros), ezt követi Belgium 2,6-szeres aránnyal. Ezen országok közül a legalacsonyabb arány Finnországban volt, de itt is 1,2-szerese a GDP-nek. A 2004-ben csatlakozott országokban ez utóbbinál is alacsonyabb hányad a jellemző. Közülük Ciprus és Észtország megtakarítási aránya meghaladja, Szlovéniáé megközelíti a GDP összegét.

A hazai megtakarítások szerkezetében hosszabb időszakot tekintve két lényeges elmozdulás figyelhető meg: egyrészt dinamikusan emelkedik a biztosítástechnikai tartalékok összege és aránya, másrészt a készpénz és betét, valamint a nem részvény értékpapírok aránya – növekvő összegük ellenére is – mérséklődik. A többi főbb megtakarítási formánál az egyes években mutatkozó kisebb ingadozásoktól eltekintve nem történt számottevő arányelmozdulás. 2006 folyamán a megtakarítások az egyes negyedekben jelentős ingadozást mutattak, amiben meghatározó szerepet játszott a forint- és tőzsdei árfolyamok ingadozása, és a kamatadó szeptemberi bevezetése is. Ez utóbbi a pénzügyi meg-

takarítások szerkezetében is változást okozott, a folyószámlákon és a rövid lejáratú forintbetétekben tartott követelésekből jelentős összegek áramlottak át más pénzügyi eszközökbe, elsősorban hosszú lejáratú forintbetétekbe, befektetési jegyekbe, állampapírokba, jelzálogkötvényekbe, életbiztosításokba, és egyúttal hatást gyakoroltak a forint- és devizarányra is.

2006-ban is a bruttó megtakarítások legjelentősebb hányadát, közel 37%-át a készpénz és a betétek jelentették. Összegük december végén 7,8 billió forint volt, aminek csökkenő hányada, mintegy háromnegyede betét, a többi készpénz. Az utóbbin belül a forintkészpénz bővülése mellett – az elmúlt évekkel ellentétben – jelentősen, közel 1,9-szeresére nőtt a valutamegtakarítások összege, bár részesezésük az összes megtakarításból mindössze 0,5%-ot képvisel. E főbb megtakarítási formán belül a meghatározó hányadot jelentő betétek növekedési üteme 2006-ban az egy évvel korábbihoz képest összességében kissé lassult. A devizabetétek forintban kifejezett összege a 2001-től tartó nominális csökkenést követően 2005-ben és 2006-ban is emelkedett. A forintbetét-állomány növekedése a betétek 2004–2005. évi mérséklődő, majd 2006. évi emelkedő kamata mellett valósult meg. A látra szóló és folyószámlabetétek átlagos évesített kamata 2006 decemberében 2,7%, a lekötött betéteké 7,7% volt, amin belül az éven túli lekötésűeké alacsonyabb szinten alakult.

A háztartások megtakarításainak második nagy csoportját, harmadát (2006 végén 7,3 billió forintot) a tulajdonosi részesedések adták. E megtakarítási formán

* Az adatok forrása a Magyar Nemzeti Bank.

belül 2005–2006-ban számottevő átrendeződés történt, a részvények, üzletrészek súlya csökkent, míg a befektetési jegyeké emelkedett. Ez utóbbiak aránya 2006-ban 10 százalékponttal meghaladva a 2004. évit, 24%-ra nőtt. A megtakarítások egyre kisebb hányadát, 2006-ban 6,2%-át a nem részvény értékpapírok képviselték. Az 1,3 billió forintos állomány 83%-át a központi kormányzat értékpapírjai tették ki.

A biztosítási díjtartalékok és a nyugdíjpénztári tartalékok 2006 végi 3,9 billió forintos állománya 23%-kal haladta meg az egy évvel korábbit, és több mint 4,1-szerese volt a 2000. decemberinek. Részaránya az összes megtakarításon belül 18% fölé emelkedett. Ezen megtakarítási forma bővüléséhez a 90-es években megalapított önkéntes, majd kötelező nyugdíjpénztári rendszer kialakulása, illetve kiszélesedése, továbbá a befektetésekhez kötött életbiztosítások megjelenése teremtették meg a feltételeket, ami – párosulva a lakosság nagyobb biztonságra való törekvésével és megtakarítási szokásainak az új körülményekhez való rugalmasabb alkalmazkodásával – dinamikus fejlődést eredményezett. 2006. december végén a biztosítástechnikai tartalék hattizedét a nyugdíjbiztosítási tartalék, harmadát az életbiztosítási, míg a többit az egyéb biztosítási tartalék képezte.

A háztartások **tartozásállománya** az elmúlt években rendkívül gyors ütemben, 2000-hez képest 5,9-szeresére emelkedett. A növekedés üteme 2001-ben mintegy 40%-os, 2002–2003-ban évi 50% körüli volt, ami az ezt követő években fokozatosan mérséklődött, 2006-ban 19% volt. Összegét tekintve évi 1–1,2 billió forinttal bővült az állomány, 2006 végén meghaladta a 6,7 billió forintot. A tartozások egyre növekvő hányadát, 2006-ban 90%-át a hitelek és

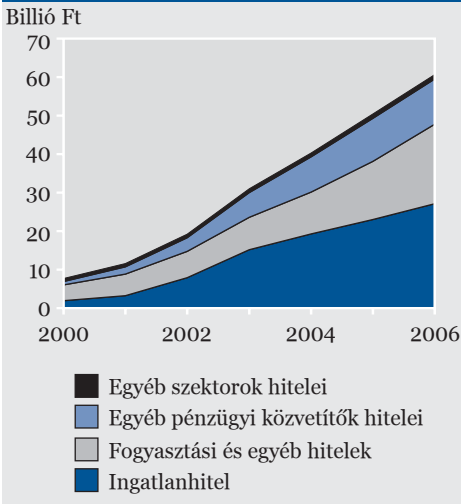
kölcsönök, míg a többit az egyéb tartozások tették ki. Ez utóbbiak 2000-ben még az állomány harmadát képviselték. (E körbe tartoznak az szja, a munkavállalói járulék és a munkaadói járulék, amely tételek megjelennek az egyéb követelések között is.)

Az Európai Unió régebbi tagországai közül a legmagasabb, a GDP összegét meghaladó mértékű volt a háztartások tartozásállománya Dániában, Hollandiában és Nagy-Britanniában, míg a legalacsonyabb Olaszországban, ahol a bruttó hazai termék alig több mint harmadát tette ki. A 2004-ben csatlakozott országokban Észtország és Magyarország kivételével ennél alacsonyabb mértékű volt. Magyarországon a háztartások tartozása 2006 végén a GDP mintegy 29%-ának felelt meg, míg 2000-ben nem érte el a 9%-ot.

Az elmúlt éveket nemcsak a hitelállomány összes tartozáson belüli bővülése – ami hat év alatt 7,9-szeresére, 6,1 billió forintra nőtt –, hanem összetételének jelentős átrendeződése is jellemezte, ami érintette a hitelnyújtók körét, a hitelfajtákat és a hitel alapjául szolgáló pénznemet (forint, illetve deviza) is. (9. ábra)

Az évtized elején a hitelállomány több mint felét a hitelintézetek által nyújtott fogyasztási és egyéb hitelek, negyedét az ingatlanhitelek tették ki. Az egyéb pénzügyi közvetítők (pénzügyi és befektetési vállalkozások, lízingscégek, a befektetési alapok és kezelőik) által nyújtott hitelek 10%-ot meghaladó hányadot képviseltek, és ugyanilyen arányban részesedtek az egyéb szektorok által nyújtott hitelek is. 2006 végére a teljes hitelállományból az ingatlanhitelek aránya – főként az államilag támogatott, kedvezményes kamatozású hitelek hatására – 45%-ra nőtt, a fogyasztási hiteleké harmadára mérséklődött, a pénzügyi közvetítőké megközelítette a

9. ábra A háztartások hitelállománya
(folyó áron)

20%-ot, míg az egyéb szektoroké nem érte el a 2%-ot. Ugyanezen időszakban a forint-alapú hitelek aránya csökkent, a deviza-alapúaké 7%-ról 49% fölé emelkedett. Ez utóbbiak állománya 2001-től 2005-ig évente közel megduplázódott, 2006-ban ez az ütem – lényegében a magas bázis következtében – 46%-ra mérséklődött, összegét tekintve azonban további mintegy 1 billió forintos bővülést eredményezett. Ugyanakkor a forint-hitelek állománya 2005–2006-ban lényegében stagnált, az éves növekedés nem érte el a 3%-ot. A devizaalapú hitelek közül a svájci frank alapúak állománya egy év alatt 1,9-szeresére nőtt, így részesedése 2006 végén 54% fölé emelkedett.

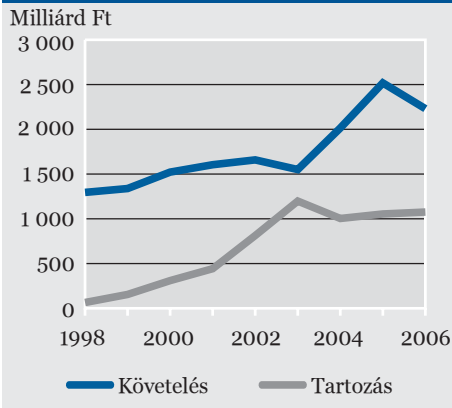
A devizaalapú hitelek növekedése nagymértékben összefüggött az euró- és főleg a svájci frank alapú hitelek hazainál lényegesen kedvezőbb kamat-, illetve hitelköltség-feltételeivel. Az elmúlt években jellemző forint-hitelkamatok lassú mérséklődését

2006-ban emelkedés váltotta fel. December végén a lakáscélú hitelek átlagos évesített kamata 10,3%, a fogyasztási hiteleké 19%, a folyószámlahiteleké 23,6% volt. Az átlagos hitelköltség-mutató, éven belül ingadozva, de összességében lassan mérséklődve, 2006 decemberében a fogyasztási hiteleknel 24,3%-ot jelentett. A svájci frank alapú hitelek esetében az átlagos évesített kamat változó kamatozású lakáshitel esetében 3,4%, a szabad felhasználású jelzáloghitelnél 4,8%, a személyi hitelnél 13%, az átlagos hitelköltség-mutató rendre 5,8, 7,1, illetve 18,4% volt.

A háztartások **nettó pénzügyi vagyonyának** alakulására az 1990-es évek elején lényegében a bruttó megtakarítások változása gyakorolt meghatározó hatást. Az évtized utolsó éveitől kezdve lendületesen bővülő tartozásállomány következtében mindkét tényező hatása érvényesült. 2003-ban a megtakarítások évi növekménye csak szerény mértékben haladta meg az addig mért egy év alatti legmagasabb összegű tartozásállomány-növekedést. 2004–2005-ben a bruttó megtakarítások összegének emelkedése mellett a tartozások lényegében változatlan összeggel nőttek, aminek hatására a nettó pénzügyi vagyony jelentősen, 1, illetve 1,3 billió forinttal bővült. 2006-ban a követelések az egy évvel korábbihoz képest mintegy 12%-kal, a tartozások 19%-ot meghaladóan emelkedtek, így a nettó pénzügyi vagyony közel 9%-kal bővült, december végén 14,6 billió forint volt. Ezzel a GDP 62%-ának megfelelő összeget képviselt. (10. ábra)

A **hitelek betétekkel való fedezettsége** a 2000 végi 8,5-szeresről gyors ütemben, 2004 végére 3,6-szeresre, majd ezt követően mérsékeltebben csökkent, 2006 decemberében 3,2-szeres volt. A devizákat tekintve a lakosság korábban hitelnyújtó

10. ábra A háztartások nominális követeléseinek és tartozásainak évenkénti változása

pozícióban volt, 2000 végén követeléseik 16-szorta nagyobbak voltak a tartozásaiknál. Az ezt követő években olyan mértékű változás következett be, hogy 2004 második negyedévéől kezdve a lakosság már nettó devizafeltevő pozícióba került, és ez a folyamat azóta is tart. Devizaköveteléseik 2004 végén a devizartozásaik 57%-ára, 2005-ben 36%-ára nyújtottak fedezetet. 2006-ban a devizartozások emelkedése mellett dinamikusan nőttek a követelések is, így a fedezettség a korábbiaknál kevésbé, 2 százalékponttal, 34%-ra csökkent.

Fogyasztás

A **háztartások fogyasztása** – a nemzetgazdasági elszámolások előzetes adatai szerint – 2006-ban 15 billió 780 milliárd forint volt, a bruttó hazai termék 67%-a. Ez az arány az előző évihez képest 1 százalékponttal csökkent, de a 2000. évinél így is 4 százalékponttal magasabb volt. A múlt évben egy lakosra számítva átlagosan 1 millió 673 ezer forint értékű fogyasztás jutott.

A végső fogyasztás túlnyomó részét, 78,5%-át a háztartások fogyasztási kiadása fedezte, fennmaradó hányadát természetbeni társadalmi juttatások. Ez utóbbiak aránya az ezredforduló óta mintegy 2 százalékponttal nagyobb lett.

A fogyasztás az elmúlt évtized folyamán kisebb-nagyobb mértékben minden évben emelkedett. Az ezredforduló utáni időszakot az évenkénti növekedés nagy ütemkülönbsége jellemezte: előfordult közel 10%-os (2002-ben) emelkedés is, de a múlt évben mért 1,2% az eltelt évtized legszerényebb fogyasztásbővülése volt. Ezzel együtt a 2006-ban elért színvonal a 2000. évi 35–36%-kal haladta meg, miközben a GDP 28%-kal emelkedett. A 2006. évi szerény növekedés úgy alakult ki, hogy a háztartások fogyasztási kiadása 1,5%-kal, a természetbeni társadalmi juttatások volumene 0,2%-kal nőtt. Utóbbin belül a kormányzattól származó juttatás kissé csökkent, a nonprofit intézményektől származó valamelyest bővült.

A **fogyasztás szerkezete** egyik évről a másikra alig változik, hosszabb időszak alatt viszont érzékelhető az átrendeződés. Az elmúlt években a hazai fogyasztásban is – a gazdaságilag fejlett országokhoz hasonlóan – a lakásszolgáltatás, víz, villamos energia, gáz és egyéb tüzelőanyag vált a fogyasztás egyik legnagyobb, közel egyötödnyi részévé, amely a lakásfelszereléssel és -karbantartással együtt már a fogyasztás egynegyedét teszi ki. Így az élelmiszerek, amelyek korábban a legnagyobb fogyasztási tételt képviselték, 17–18%-os arányukkal a második helyre kerültek.

Az **élelmiszer-fogyasztás** hazánkban mennyiségileg, az energiatartalom alapján országos átlagban már hosszú ideje eléri, sőt meg is haladja a táplálkozás-élettanilag ajánlott szintet. Összetétele azonban több

vonatkozásban nem tekinthető az egészségmegőrzés szempontjából optimálisnak, bár hosszabb időszak alatt láthatóak a szakemberek által kívánatosnak tartott változások is. Közülük említést érdemel a cereáliák arányának csökkenése az energiafogyasztásban, az 1990. évi 31,3%-ról 2004-ben 26%-ra, s a cukor és méz aránya ugyanabban az időszakban 12,5%-ról 11%-ra mérséklődött. A zsiradékok magas, 26%-os aránya nem változott, de összetétele a növényi eredetű termékek – étolaj, margarin – irányába tolódott el. Mintegy 2–2 százalékponttal nőtt a hús és hal, valamint a burgonya aránya az energiabevitelben és ennél is nagyobb mértékben – 5,1%-ról 9,0%-ra – a zöldség, gyümölcs és egyéb növényi eredetű élelmiszereké.

Az élvezeti cikkek összefogyasztáson belüli 8-9% között ingadozó aránya az évek során alig változik, a ruházatkódási cikkeké mind szerényebbé válik, már alig éri el a 4%-ot. Az eddigi vizsgálatok az egészségügyre, testápolásra fordított kiadások esetében is alacsony és alig növekvő, mintegy 3,5%-os arányt mutatnak. Mind a közlekedés, mind a hírközlés aránya viszont számottevően nő, és a kettő együtt már megközelíti a fogyasztási kiadások egyötödét. A művelődésre, szórakozásra, utazásra és hasonlókra fordított kiadások aránya tartósan 14% körüli.

A háztartás-statisztikai adatok tanúsága szerint a jövedelmek nagysága alapján képzett **népességtizedek** fogyasztásában összességében kisebb különbségek vannak, mint a jövedelmekben. 2005-ben a legmagasabb jövedelmű népességtized nettó jövedelme 5,9-szerese volt a legalacsonyabb tizedbe tartozókéknak. Ugyanebben az évben az összes személyes célú fogyasztási kiadás aránya nem haladta meg a 4,5-szerest. Ez egyebek mellett azzal függ

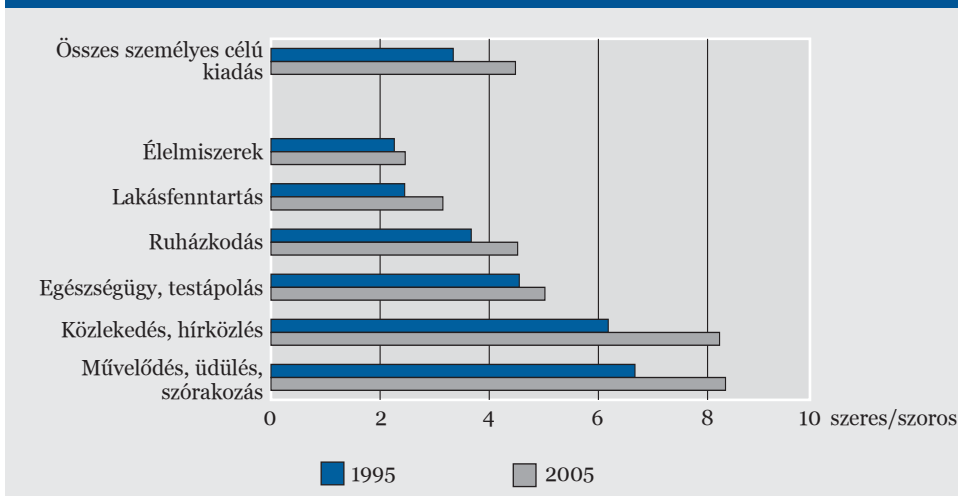
össze, hogy a magas jövedelműek bevételeik egy részét nem fogyasztásra fordítják, hanem felhalmozásra (pl. megtakarításra), az alacsony jövedelműeknél viszont nem ritka a jövedelmet meghaladó fogyasztás (pl. kölcsön terhére).

A jövedelem színvonala természetesen jelentősen befolyásolja a fogyasztás szerkezetét. Ez érzékelhető mind az eltérő jövedelműek fogyasztásának összetételében, mind pedig az egyes kiadási tételeik egymáshoz viszonyított arányában.

A fogyasztási főcsoportok egy főre jutó kiadását összehasonlítva a két szélső jövedelmi tized fogyasztási kiadásaiban a legkisebb, 2,5-szeres különbség az élelmiszerek, a legnagyobb, 8,2–8,3-szeres a közlekedés, hírközlés, valamint a művelődés, üdülés, szórakozás esetében mutatkozik. Tíz évvel korábban jóval kisebb különbségek voltak a fogyasztás színvonalában: 1995-ben a tizedik – legmagasabb jövedelmű – népességtized fogyasztási kiadása a mostani 4,5-szeressel szemben 3,3-szerese volt az első tizedének. Egy évtized alatt a két csoport fogyasztásának színvonalkülönbsége összességében is, és – egy kivétellel – minden fogyasztási főcsoportban érzékelhetően nőtt. (11. ábra)

A fogyasztás növekedése mind a hagyományos, mind pedig az egyre újabb **tartós fogyasztási cikkek** állományának gyarapodását is jelenti. Saját gépkocsival a háztartások közel fele rendelkezik, legalább egy színes televízió a háztartások 97%-ában fordul elő, 70–75%-ában található hűtőgép, mosógép, mikrohullámú sütő és mobiltelefon. Videó a háztartások több mint felében van, HIFI-bereendezés egyharmadában, CD-lejátszó és DVD mintegy negyedében. Egyelőre csekély számban ugyan, de megjelentek már, főleg a módosabb háztartásokban a mosogató-, a szárító-, a takarítógépek, a légkondicionálók is.

11. ábra A legalacsonyabb és legmagasabb jövedelmű népességtized fogyasztási különbsége (egy főre jutó fogyasztás alapján)

Fogyasztói árak alakulása

A fogyasztói árak növekedési üteme az új évezred első éveiben (de már 1996-tól kezdődően) folyamatosan mérséklődött. Ez a folyamat 2004-ben megszakadt, az infláció 6,8%-ra gyorsult döntően az áfa- és jövedékiadó-változások okozta áremelkedés következtében. 2005-ben az éves átlagos fogyasztóiár-változás 3,6% volt, jelentősen kisebb az előző évinél. A fogyasztói árak a **2006. év átlagában** 3,9%-kal haladták meg az előző évi szintet, valamelyest (0,3 százalékponttal) nagyobb mértékben, mint 2005-ben.

Az áremelkedés üteme tavaly **év közben** jelentősen változott. Az előző év azonos időszakához viszonyítva az év első négy hónapjában átlagosan 2,5%-kal emelkedtek az árak, majd májustól fokozatosan gyorsult a pénzromlás üteme elsősorban az élelmiszerek, valamint az üzemanyagok drágulása miatt, amit a

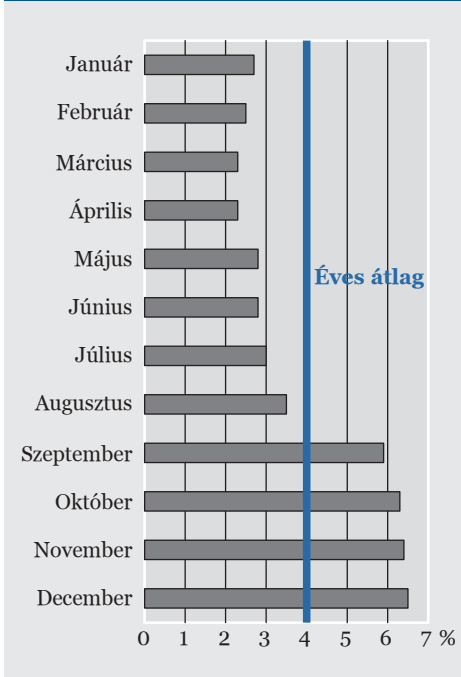
szeptembertől érvényes hatósági árintézkedések (például a vezetékes gáz árának nagymértékű emelése) tovább erősítettek. Októberben a fogyasztóiár-emelkedés mértéke két év után először lépte át a 6%-ot, s ez az ütem az év utolsó két hónapjában is fennmaradt. A decemberi átlagos árszínvonal 6,5%-kal volt magasabb az egy évvel korábinál.

A 2006. évi áralakulást jelentősen befolyásolták az **adórendszer változásai**. Az év elejétől a korábbi 25%-os áfakulcsot 20%-osra csökkentették, majd szeptember 1-jétől a korábban 15%-os áfakulcs alá eső termékek és szolgáltatások szintén a 20%-os kulcs alá kerültek át, és nőtt a regisztrációs és a jövedéki adó is. Az év eleji áfakulcs-csökkentés főként a tartós fogyasztási cikkek árcsökkenését fokozta, míg a szeptember eleji áfakulcs-változás különösen az élelmiszerárak emelkedésénél érzékelhető, hiszen a termékcsoport döntő része korábban a 15%-os kulcs

alá tartozott. Az éves árszínvonalra az áfakulcs 12 hónapon át érvényesülő csökkentésének volt nagyobb hatása, a változatlan adótartalmú árindex éves átlagban 5,1%-kal nőtt (a IV. negyedévben a fogyasztóiár-indexhez hasonlóan 6,4%-os volt a növekedés). A nyugdíjas fogyasztóiár-index 2006-ban 105,0% (a IV. negyedévben 108,4%) volt. Az aktív háztartások esetében a fogyasztói árak 3,4%-kal emelkedtek. Az összes háztartás közül az alacsony jövedelmi kategóriába tartozók árindexe az átlagosnál nagyobb mértékben, 4,8%-kal, míg a magas jövedelműeké annál kisebb mértékben, 3,3%-kal nőtt.

12. ábra A fogyasztói árak emelkedése havonta, 2006
(előző év azonos időszakához képest)

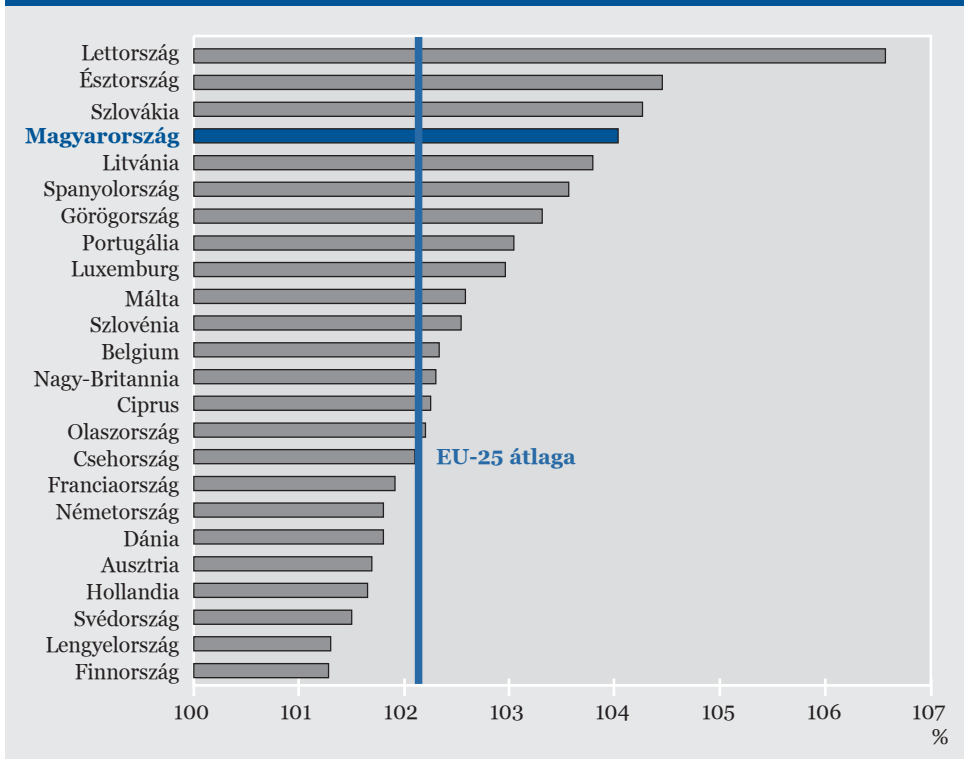
A fogyasztói árak előző évinél gyorsabb emelkedése döntően az élelmiszerek, a szeszes italok, dohányárak és a háztartási energia előző évinél nagyobb ütemű drágulásának következménye, a többi fogyasztási főcsoportban ellentétes irányú változás következett be. A legnagyobb mértékben, 7,7%-kal az **élelmiszerek árai** nőttek. Ebben jelentős szerepet játszott a fogyasztásban növekvő súlyú idényárak élelmiszerek árának közel 35%-os emelkedése. A főcsoport árai január óta gyorsuló ütemben emelkedtek, az év első hónapjában regisztrált legalacsonyabb ütem 3,5% volt, a legmagasabb a novemberi 12,6%, amitől a decemberi 12,3% alig maradt el. Az év egészében a fogyasztói árak emelkedését közel 50%-ban az élelmiszerek drágulása okozta. A **háztartási energia** ára – az első nyolc hónap 1% alatti emelkedése után – a hatósági árváltoztatások hatására az év utolsó négy hónapjában 17–19% közötti mértékben nőtt. Az áremelkedés éves mértéke átlagosan 6,4% volt. Az év folyamán az átlagosnál jobban drágultak a szeszes italok és dohányárak (4,3%) és a szolgáltatások is (4,1%). Átlag alatti áremelkedés jellemezte az egyéb cikkek, üzemanyagok főcsoport termékeit az év második felében csökkenő üzemanyagárak miatt, míg a ruházati cikkek és a tartós fogyasztási cikkek árai alacsonyabbak voltak az egy évvel korábinál (0,7, illetve 4,0%-kal). (2. tábla)

Az **Európai Unió 25** tagországának **harmonizált fogyasztóiár-indexe** 2006-ban – az előző évvel megegyezően – átlagosan 102,2% volt. A tagországok közül a legmagasabb, 6,6%-os növekedést Lettországon mérték, a legalacsonyabbat (1,3%) Lengyelországban és Finnországban. (13. ábra)

2. tábla A fogyasztói árak változása

A főcsoport		Változás az előző évhez képest, %		Ütemkülönbség (százalékpont)
megnevezése	aránya, %	2005	2006	
Élelmiszerek	23,09	2,5	7,7	+5,2
Szeszes italok, dohányárúk	8,75	3,3	4,3	+1,0
Ruházkodási cikkek	5,31	0,2	-0,7	-0,9
Tartós fogyasztási cikkek	9,24	-2,3	-4,0	-1,7
Háztartási energia	8,46	6,2	6,4	+0,2
Egyéb cikkek, üzemanyagok	17,28	4,5	2,7	-1,8
Szolgáltatások	27,88	5,5	4,1	-1,4
Összesen	100,00	3,6	3,9	+0,3

13. ábra Harmonizált fogyasztóiár-index az Európai Unióban, 2006
(előző év = 100)

Életkörülmények

Lakás

A lakások száma 2007 elején 4 millió 238 ezer volt. A 2006. évi kevesebb lakásépítés miatt, és a lakásmegszűnés némi csökkenése mellett a **lakásállomány** gyarapodása elmaradt a korábbi évekéitől, nem érte el a 0,7%-ot. A 100 szobára jutó népesség már az ezredforduló óta 100 alatt van, 2007 elején 92 volt. A laksűrűség ilyen mértékű csökkenéséhez a lakásállomány növekedése és a népesség fogyása járult hozzá.

Az elmúlt években folyamatosan emelkedtek a lakásállomány ellátottsági mutatói, a települések közötti különbségek – különösen a csatornázottság terén – most is jellemzőek. A közcsatorna-hálózatba bekapcsolt lakások kétharmados aránya mögött 94%-os budapesti és alig több mint egyharmados községi átlag áll.

Közüzemi vízzel, WC-vel, fürdő-, mosdóhelyiséggel a lakások 90%-a ellátott, a háztartások 70%-a jut vezetékes gázhoz.

A lakásállomány nagy része (53%) továbbra is 1-2 szobás. Mivel az utóbbi évek lakásépítéseiben nőtt a kislakások aránya, az egyszobás lakások számának csökkenése

2005-ben megállt, és azóta újra kismértékű növekedés figyelhető meg. 2007 elején 522 ezer egyszobás lakás volt Magyarországon, a három- vagy többszobás lakások száma pedig megközelítette a kétmilliót. (3. tábla)

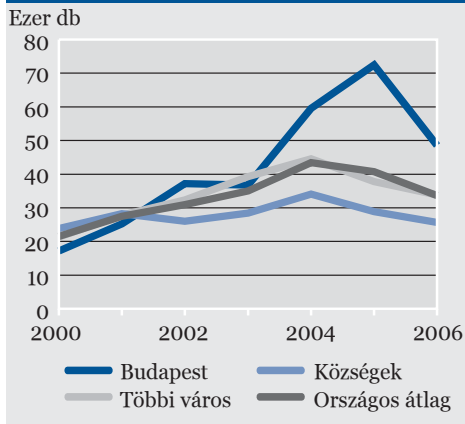
2006-ban közel 34 ezer lakás kapott használatbavételi engedélyt, és közel 45 ezer építésére adtak ki építési engedélyt. A **lakásépítés** hat éve indult és a 2004-es rekordévig (20%-os növekedés) tartó konjunktúrája minden évben a felépített lakások számának legalább 10%-os gyarapodását eredményezte. A 2005-ös év építéseinek enyhe (6%-os) csökkenése után azonban 2006 jelentős visszaesést hozott: a felépített lakások száma 18%-kal, a kiadott engedélyeké 13%-kal csökkent. Az átlagosnál nagyobb mértékben csökkent az értékesítésre szánt lakások építése.

A lakásépítést 2001-et követően a városi építkezések, 2004-től pedig kifejezetten a fővárosi építkezések élénkülése jellemezte. Ez utóbbi 2005-ben érte el csúcspontját, amikor a többi városban már visszaesés kezdődött. Az ezt követő 2006-os évben a budapesti lakásépítés is harmadával csökkent. (14. ábra)

3. tábla A lakásállomány szobaszám szerint
(az év elején)

Szobaszám	2001	2005	2006	2007	Változás 2001 és 2007 között, %
	ezer db				
Egy	517	519	521	522	1,0
Kettő	1 682	1 703	1 712	1 719	2,2
Három és több	1 866	1 951	1 976	1 998	7,1
Összesen	4 065	4 173	4 209	4 238	4,3

14. ábra Tízezer lakosra jutó lakásépítés településtípusonként

Az építkezések visszaesése valamennyi régiót érintette, a legkevésbé Közép-Dunántúlt – ahol csak 1%-kal építettek kevesebb lakást –, a leginkább pedig a 22%-os csökkenést elszenvedő Közép-Magyarországot. Ez utóbbi hanyatlását egyértelműen a budapesti építési kedv megcsappanása okozta. Tízezer lakosra számítva azonban továbbra is Közép-Magyar-

országon készült el a legtöbb lakás (52), több mint másfélszerese az országos átlagnak, és az összes felépített otthon 44%-a. (Ebben a régióban él a népesség 28%-a, és itt található a lakásállomány 30%-a.) Észak-Magyarországon – hasonlóan az előző évekhez – az átlagnak továbbra is csak felét építették.

2006-ban megszakadt a vállalkozások építéseinek 2000 óta tartó fejlődési tendenciája: míg 2000-ben az új lakások 15%-át építették, folyamatos terjeszkedésükkel 5 év múlva már 45%-os arányt képviseltek. Teljesítményük 20%-os csökkenése nyomán az átlagosnál nagyobb mértékben visszaestek az értékesítésre szánt (-21%), s az építési formát tekintve a többszintes, többlakásos és lakóparki építkezések is (-26%). (4. tábla)

A legtöbb lakást 2006-ban természetes személyek építették (55%), saját használatra (53%), családi házas épületekben (51%). Az önkormányzati építkezések nem érték el az előző évi teljesítmény felét sem (300 lakás).

Az új lakások átlagos alapterülete 1999-ben volt a legnagyobb, 100m². Azóta

4. tábla A lakásépítés néhány jellemzője

Év	Vállalkozások által épített	Többszintes, több-lakásos épületben, lakóparkban épített	Városi	Átlagos alapterület, m ²
2000	15	..	60	98
2001	22	22	65	95
2002	30	33	71	94
2003	31	38	72	95
2004	37	41	73	93
2005	45	46	77	87
2006	43	41	75	89

ingadozásokkal ugyan, de 11m²-rel csökkent, jelenleg 89m². 2006-ban legnagyobb mértékben a 60m² alatti lakások száma csökkent (26%-kal), míg legkevésbé (11%-kal) a 100 m²-nél nagyobbaké.

Az elmúlt 6 évben 31 461 lakás szűnt meg, jórészt avulás és új lakás építése miatt. 2006-ban számuk 4900 volt.

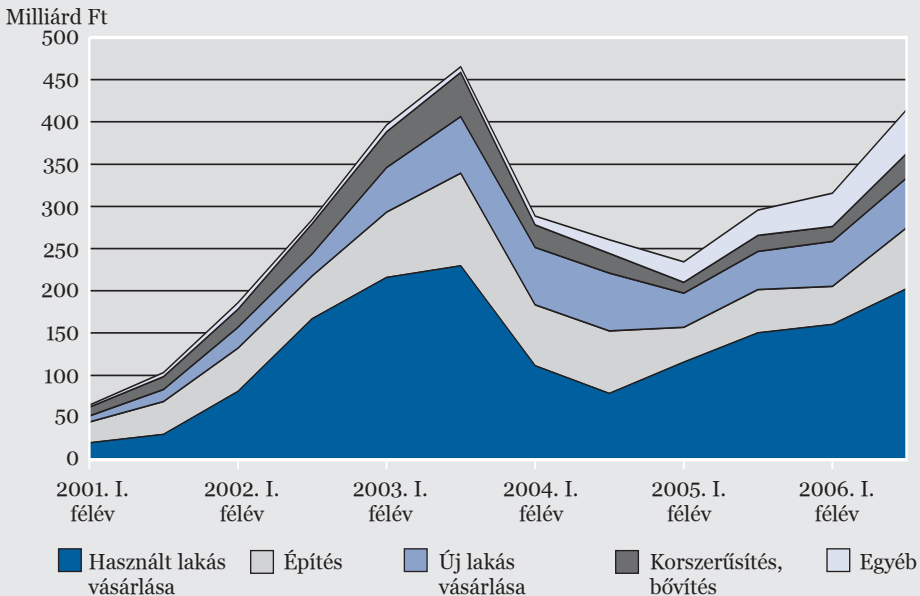
2006. december 31-én a **lakáshitelek** állománya 2674 milliárd forint (a GDP 11%-a) volt, 34%-át devizaalapú hitelek tették ki. 2002-től az állomány összege folyamatosan növekszik, a legnagyobb emelkedés 2002 és 2003 között történt, amikor egy év alatt megduplázódott. 2005-hez képest a teljes állomány 19%-kal, a devizaalapú pedig a kétszeresére emelkedett.

Az év folyamán 149 ezer lakáscélú hitelt engedélyeztek 747 milliárd forint értékben, amelynek 24%-át támogatta az állam. 2005-höz képest az engedélyezett hitelek száma 23%-kal, összege 39%-kal emelkedett, míg az átlaghitelek összege 600 ezer forinttal, 5 millió forintra nőtt.

A környezet állapota és védelme

2005-ben 839 ezer hektár országos jelentőségű **védett terület** volt hazánkban, 11 ezer hektárral több, mint egy évvel korábban. A fokozottan védett területek 1,8 ezer hektárral bővültek, arányuk megközelítette a 16%-ot. Védett területeink közel 60%-a a legsokoldalúbb természetvédelmi kategóriát jelentő nemzeti park. Nemzeti park-

15. ábra A folyósított lakáscélú hitelek és támogatások fél évenként (folyó áron)

jaink száma (10) változatlan ugyan, területük azonban 940 hektárral bővült. A jellegzetes természeti vagy tájképi adottságokkal rendelkező tájvédelmi körzeteink a védett területek 38%-át jelentik.

Az Európai Unió Natura 2000 ökológiai hálózata olyan értékes természeti területek, élőhelyek többé-kevésbé összefüggő láncolata, amelyek az eredeti európai élővilág sokféleségét őrzik. Hazánk területének közel 21%-a Natura 2000 terület, amelyben az eddigi védett területeinknél további körülbelül 1,2 millió hektár kapott uniós védettséget. Ezek között igen nagy számban vannak mezőgazdasági területek, gyepek, tavak, folyók, ahol évszázadok óta gazdálkodás folyik, és ahol különösen hangsúlyos a gazdálkodók, a fenntartók, a hagyományos gazdálkodási módok szerepe. Itt a rezervátumszerű védelem helyett a társadalmi, kulturális, gazdasági és természetvédelmi érdekek összehangolására alapozó megóvás kerülhet előtérbe.

Az unió célja, hogy 2010-ig megállítsa a biológiai sokféleség csökkenését. Szakértők véleménye szerint a szántóföldeken élő madárpopulációk száma jó mutatója a biodiverzitás mértékének. A 2000. évi állapothoz viszonyítva az 1990-es évek elején populációgazdagabb volt Európa, és bár 2003-ban nőtt a sokféleség, a 2000-es szintet csak három országban – köztük hazánkban – haladta meg.

Az ország területén feltárt 4110 barlang mindegyike védett, közülük 145-öt fokozott védelem alá helyeztek, az Aggteleki-karszt Baradla-Domica barlangrendszer pedig 1995 óta az UNESCO Világörökség része. Tíz barlang nyitott az idegenforgalom számára, közülük négyben légúti betegségekben szenvedőket is kezelnek.

2005-ben mintegy 1 millió 851 ezer hektárt borított **erdő** az országban, ami 14 400

hektáros növekedést jelent az előző évhez képest. Közel 20%-os erdősültségünk elmarad az unió ennek csaknem a kétszeresét kitevő átlagától, de távlati cél hazánkban a 25%-os borítottság elérése. Magyarország erdei a levélvesztés mértéke alapján közepesen károsodottak közé tartoznak Európában, bár az ismételt felvételek kedvezőtlen tendenciát mutatnak. A fák 39%-a tünetmentes, 40%-a gyengén, 15%-a közepesen, 3%-a erősen károsodott, 3%-a elpusztult. 2005-ben 2-3%-kal csökkent a tünetmentes és a közepesen, 13%-kal az erősen károsodott fák aránya, míg a gyengén károsodottaké és az elhaltaké 4, illetve 11%-kal emelkedett.

A nemzetgazdaság **vízfogyasztása** az utóbbi tíz évben közel negyedével csökkent, elsősorban a lakossági és az öntözési célú felhasználás mérséklődésének következtében. A csökkenés – és így a kényszerű takarékoság – elsősorban a víz árának folyamatos emelkedésével hozható összefüggésbe.

2005-ben a vízműveknél végzett bakteriológiai vizsgálatok szerint a minták 3%-a, míg az ivóvizek kémiai vizsgálatoknál több mint 2%-a kapott „el nem fogadható” minősítést. A Balaton vízminősége javult, és nem csupán a tó belső részein, ahol a víz mikrobiológiai szempontból is kiváló minősítést kapott. A közegészségügyileg nem megfelelő ivóvízzel rendelkező települések száma az 1990. évi 475-ről 48-ra csökkent, ide átmenetileg szállítanak ivóvizet. A természetes fürdővizek, az álló- és folyóvizek esetében országosan 88%-os, a medencés fürdők esetében 79%-os arányban találták bakteriológiai szempontból megfelelőnek a vett minta vizét.

Veszélyes **hulladékból** 2 millió tonna, nem veszélyes hulladékból 9,3 millió tonna keletkezett, ez utóbbi azonban nem

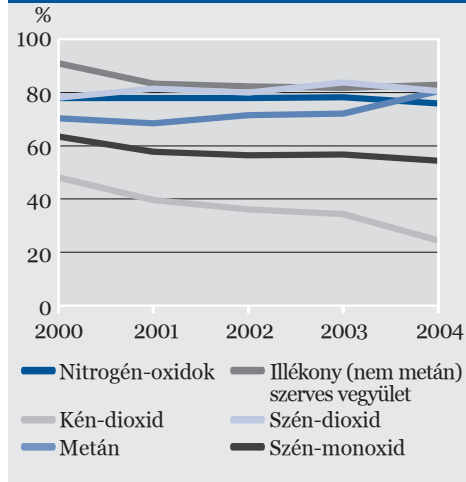
tartalmazza a mezőgazdasági hulladékok mennyiségét.

A közcsatornán elvezetett szennyvizek mennyisége a vízfelhasználás csökkenését követve tizenöt év alatt 33%-kal, 589 millió m³-re esett vissza a jelentős csatornafejlesztések ellenére. Az időszakon belül 2001-ig csökkent, azóta nőtt (4 év alatt 13%-kal) a közcsatornán elvezetett szennyvíz mennyisége.

A lakosságnál és az intézményeknél összesen 4,6 millió tonna települési szilárd hulladék keletkezett. Az év során 5,4 millió m³ folyékony hulladékot szállítottak el a lakossági, közületi tárolókból, illetve az üzemi szennyvíztisztítókból. Azonban mind a szilárd, mind a folyékony hulladékból több keletkezik, mint amennyit begyűjtenek. Az el nem szállított szilárd hulladék jórészt illegális lerakókra kerül, míg a folyékony elszívárog a talajba, veszélyeztetve az ivóvízbázis tisztaságát és a talaj minőségét.

Magyarországon a **légszennyező anyagok kibocsátása** a rendszerváltás óta csaknem folyamatosan csökken. 2004-ben a hagyományos légszennyező anyagok közül a kén-dioxid kibocsátása 29%-kal, a nitrogén-dioxidoké 2,9%-kal mérséklődött, míg az illékony, nem metán szerves vegyületeké 1,3%-kal emelkedett. A szén-monoxid kibocsátása az előző évi enyhe emelkedés után 4,2%-kal újra csökkent, míg a közlekedésből eredő másik fő szennyező, a szilárd anyagok kibocsátott mennyisége 27%-kal lett kevesebb. Az üvegátházást okozó gázok közül a fosszilis tüzelőanyagok elégetéséből származó szén-dioxid kibocsátása az utóbbi években ingadozást mutatott, 2003-ban 4,7%-kal emelkedett, 2004-ben pedig 3,7%-kal csökkent. A szintén a fosszilis tüzelőanyagok elégetéséből származó metán emissziója viszont 2004-ben 12%-kal nőtt.

16. ábra Légszennyező anyagok kibocsátása Magyarországon (1990 = 100)

A nemzetgazdaság **környezetvédelmi beruházásai** 2005-ben 202 milliárd forintot tettek ki, ami az összes végrehajtott beruházás 4,6%-a volt. Ennek legnagyobb része, mintegy 49%-a szennyvízkezelésre irányult, 14–14%-át hajtották végre a levegőtisztaság, valamint a talaj és a felszín alatti vizek védelme érdekében. A legnagyobb beruházó a közigazgatás volt (51%), beruházásai 70%-át a szennyvízkezelésre fordították.

A beruházások döntő többsége (82%-a) a keletkezett szennyezések közvetlen módon történő csökkentésére irányult, míg 18%-uk a termelési folyamatba integrált beruházás volt. 2005-ben a közigazgatáson kívüli szervezetek beruházásai 72%-át valósították meg saját anyagi forrásból, 16%-át közvetlen EU- vagy állami támogatás finanszírozta, 3%-át pedig önkormányzati támogatás segítette.

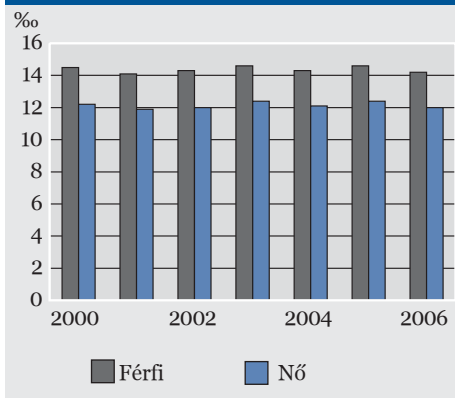
A környezetvédelmi iparba tartozó gazdasági szervezetek 2005-ben 306 milliárd forint értékű terméket és szolgáltatást

értékesítettek, 41 milliárddal többet, mint az előző évben. Ennek döntő hányadát (99%) a környezeti szennyezések közvetlen csökkentését szolgáló termék vagy szolgáltatás tette ki.

Egészségügy

Az 1993. évi rekordmagasságúnak számító, 150 ezer főt meghaladó halálozás után ingadozásokkal tarkított, de alapvetően csökkenő halálozási trend indult Magyarországon. Ez javította az életkilátásokat. Az ezredforduló óta a férfiak **születéskor várható élettartama** csaknem másfél, a nőké 1,3 évvel emelkedett.

17. ábra Ezer lakosra jutó halálozás

Magyarországon – hasonlóan Európa többi részéhez – a **keringési rendszer betegségeiben** és **rosszindulatú daganatokban** halnak meg a legtöbben. Minden negyedik férfi és minden ötödik nő valamilyen daganatban hal meg. A keringési rendszer betegségei inkább sújtják a nőket, mint a férfiakat: a nők 58, míg a férfiak 47%-a ezek közül valamelyikben veszti életét.

5. tábla A háziiorvosi és a járóbeteg-szakellátás

	2000	2005
Háziiorvosok száma	5 159	5 018
Rendelésen megjelentek száma, ezer	47 593	54 291
Lakáson meglátogatottak száma, ezer	5 574	4 659
Házi gyermekorvosok száma	1 570	1 571
Rendelésen megjelent gyermekek száma, ezer	9 158	9 634
Lakáson meglátogatott gyermekek száma, ezer	1 346	1 036
Betöltött védőnői állások száma	4 807	4 921
Védőnői családlátogatások száma, ezer	3 543	3 285
A járóbeteg-ellátásban teljesített rendelési órák száma, ezer	15 793	16 713 ^{a)}
Évi kezelések, vizsgálatok száma, ezer	156 437	203 639 ^{a)}
Ebből: laboratóriumi vizsgálat, ezer	88 597	129 060 ^{a)}
többi vizsgálat, ezer	67 840	74 579 ^{a)}

a) 2004-es adat.

Egy **háziiorvos** praxisába 2005-ben átlagosan 2000 fő tartozott, és 12 ezer esetben jelentek meg rendelésén, illetve járt ő maga a beteg lakásán. Ez azt jelenti, hogy egy munkanapon átlagosan 45 beteggel foglalkozott. Ez a szám Észak-Magyarországon és Észak-Alföldön 50 fölött volt. A legtöbb beteget Dél-Alföldön utalták kórházba, a szakrendelésekre irányítottak száma viszont Dél-Dunántúlon és Dél-Alföldön volt a legmagasabb.

A felnőtt lakosság a legtöbbször magas vérnyomás miatt fordult háziiorvosához,

az éves esetszám már a kétmillióhoz közelít. Egyaránt 535 ezer esetben mentek orvoshoz azok, akik cukorbetegséggel, illetve gerincproblémákkal küzdenek.

Az elmúlt öt évben a **gondozóintézetek** közül az addiktológiák és a tüdőgondozók forgalmában volt számottevő változás. Az addiktológiákon és a pszichiátriákon nyilvántartott alkoholista száma 22%-kal, az addiktológiák betegforgalma pedig 8%-kal csökkent. Jelenleg 33 ezer nyilvántartott alkoholista van az országban, de a halálzási adatok alapján létszámuk ennek többszörösére becsülhető.

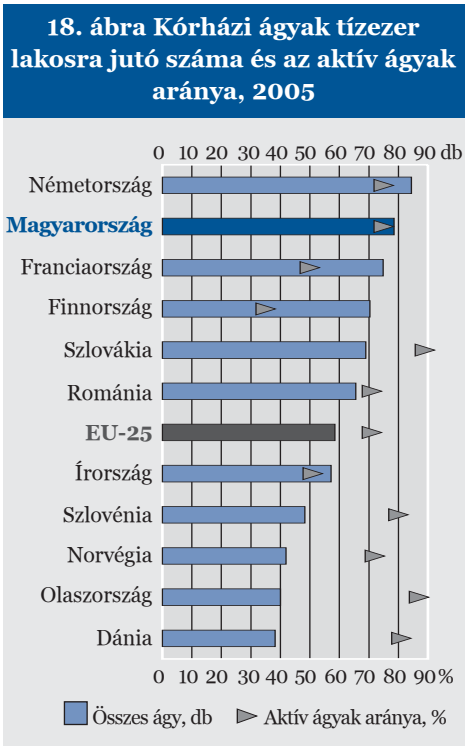
2005-ben 15 ezer drogfogyasztó jelent meg kezeléseken, közülük több mint 6 ezer első alkalommal. A kezelt drogfogyasztók száma 2000 óta 16%-kal emelkedett.

A tbc-s megbetegedések száma 2000 óta 44%-kal csökkent. A tüdőgondozók azonban egyre több nem tbc-s beteget látnak el. A nyilvántartott nem tbc-s betegek száma 5 év alatt 53%-kal emelkedett, közülük az asztmásoké 52%-kal, a krónikus hörghurutban szenvedőké 55%-kal. Az új hörghurutos megbetegedések száma az ezredforduló óta 3,7-szeresére nőtt.

Magyarország **kórházaiban** 2005-ben közel 80 ezer ágy állt a betegek rendelkezésére, ötödével kevesebb, mint a rendszerváltás idején, és csaknem 4 ezerrel kevesebb a 2000. évinél. Az Európai Unióban átlagosan hasonló mértékű ágyszámcsökkenés ment végbe 1989 óta, ugyanakkor több tagállamban (például Finnország, Olaszország, Észtország) több mint 40%-os. Magyarországon a csökkenés ellenére az ágyak tízezer lakosra vetített száma európai viszonylatban még mindig a magasak közé tartozik, ha pedig olyan jól működő egészségügyi rendszerekkel vetjük össze, mint az észak-európai országoké,

közel a duplája azokénak. Az Európai Unióban tízezer lakosra számítva 60, hazánkban 80 ágy jut. A kórházi ágyak kihasználtsága 79%-os.

Magyarországon a kórházi ágyak háromnegyede aktív osztályokon található. Ezek a rövid tartamú, intenzív ellátást nyújtó fekvőbeteg-ellátási osztályok. Itt történnek a szülések, a műtétek, a sérülések ellátása, tünetek enyhítése, diagnosztikai eljárások vagy terápiák alkalmazása. Míg itthon tízezer lakosra 60, az unióban 40 ilyen aktív ágy jut.

Az aktív ágyak 55%-a négyfajta osztályon működik: 23%-a a belgyógyászatok, 17% a sebészetek, 8–8% pedig a szülészetek és nőgyógyászatok, valamint a

csecsemő- és gyermekgyógyászatok betegeinek ad helyet. A betegforgalom több mint fele ezeken az osztályokon zajlik. Az ápolás időtartama a belgyógyászatokon átlagos (7,4 nap), a sebészeten, valamint a szülészeten és nőgyógyászatokon ugyanakkor jóval az átlag alatti, 6,0, illetve 4,4 nap. Az ápolás átlagos tartamában az országok között túl nagy különbségek nincsenek, az aktív osztályokon átmenő forgalom és az ott lebonyolított műtétek tekintetében azonban az országok jóval nagyobb szórást mutatnak. Nemzetközi összehasonlításban Magyarországon az aktív osztályokon meglehetősen sok beteg fordul meg, és a sebészeti beavatkozások száma is magas, ami arra utal, hogy egészségügyünk erősen kórházközpontú.

Az átlagos élettartam növekedésével Európa-szerte egyre több ember szorul élete alkonyán gondoskodásra. Az otthon ápolás a kétkeresős családok elterjedtsége miatt Magyarországon is egyre nehezebben kivitelezhető, ugyanakkor a drága, napidíjas szolgáltatásokat kevesek tudják megfizetni. Nálunk az ápolási ágyak fajlagos száma európai mércével mérve rendkívül alacsony: tízezer lakosra 6,4, Csehországban 7,2 ápolási ágy jut, Litvániában és Írországban azonban kevesebb mint 50, Hollandiában és Svájcban pedig száznál is több.

2005-ben 183 ezer **állást** töltöttek be az egészségügyben, ebből 35 ezret orvosi munkakörben. Az orvosok 36%-a dolgozott a fekvőbeteg-ellátásban, több mint egyötödük az alapellátásban. A százezernél több szakdolgozónak is több mint a fele kórházakban töltötte be állását.

Magyarországon az állami és magán egészségügyi kiadások a GDP 8,3, az EU-25 átlagában 7,7%-át teszik ki.

Szociális gondoskodás

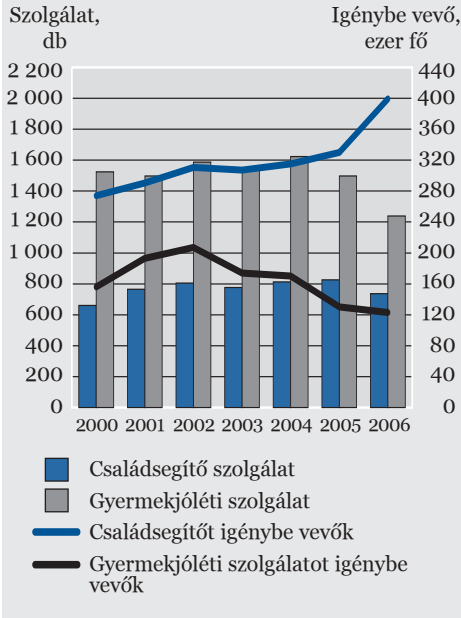
Az utóbbi öt évben a **bölcsődék** száma és kapacitása gyakorlatilag nem változott, miközben a bölcsődékbe beíratott gyermekek száma növekedett. 2006-ban az ország 543 bölcsődéjébe több mint 30 ezer gyermek járt. A beíratott gyermekek száma továbbra is meghaladja a gyermekellátó intézmények férőhelykapacitását.

Családsegítéssel és gyermekjóléti szolgáltatással – szociális, mentálhigiénés, életvezetési vagy anyagi okból krízishelyzetbe került családokkal, gyermekekkel – több mint kétezer, jórészt önkormányzatokhoz tartozó független szervezet foglalkozik, amelyek az ország településeinek 87%-án jelen vannak. A gyermekjóléti szolgálatoknak több mint 130 ezer gyermek, a családsegítő szolgálatoknak 330 ezer felnőtt, illetve gyermek került 2005-ben a látóterükbe. A gyermekjóléti szolgálatok 670 ezer problémát kezeltek 2005-ben, melyek közül a legtöbb anyagi (24%), gyermeknevelési (19%) és életviteli (16%) jellegű volt. Negyvenezer esetben fordult elő szülői elhanyagolás, 12 ezer esetben családon belüli bántalmazás, és 24 ezer esetben valamilyen szenvedélybetegség borította fel a családi békét. A kapcsolatfelvételek 40%-a Közép-Magyarországon és Észak-Alföldön történt. (19. ábra)

Magyarországon 2006-ban 21 400 gyermek és fiatal felnőtt részesült **gyermekvédelmi gondoskodásban**, feleannyi, mint negyedszázaddal korábban, és tizedével kevesebb, mint az új gyermekvédelmi törvény megjelenését (1997) követő évben.

Évente átlagosan 4000 gyermek kerül be a gyermekvédelem védőszárnyai alá, a gyermekvédelem ugyanakkor minden évben ellátja körülbelül 4 ezer 18 évesnél idősebb fiatal felnőtt utógondozását is.

19. ábra A családsegítő és a gyermekjóléti szolgálatok és az igénybe vevők száma

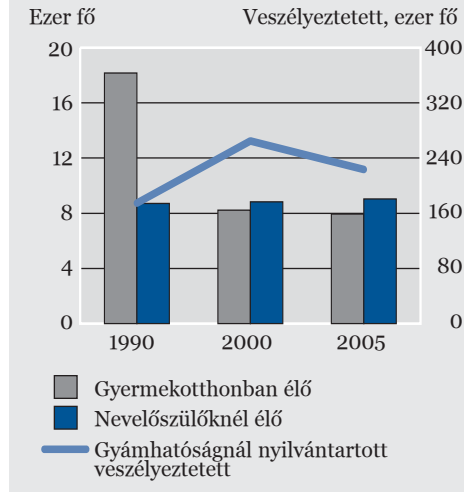

2006-ban a legtöbb gyermek Közép-Magyarországon és Észak-Alföldön került olyan helyzetbe, hogy a gyermekvédelem segítségére szorult. A területi gyermekvédelmi szolgálatoknál szakmai munkakörben 622-en dolgoznak. A legtöbb gondozott Észak-Alföldön és Közép-Magyarországon (33, illetve 34), a legkevesebb a Közép-Dunántúlon (20) jutott egy szakemberre.

Az új gyermekvédelmi törvény megszületése óta érzékelhető változások történtek az integrálás – az örökbeadás és a nevelőszülői hálózat fejlesztése – irányába. A gyermekotthonokban nevelkedő gyermekek aránya 10 százalékponttal csökkent, arányuk 2005-ben 47% volt. Az otthonokban maradó körülményei is lényegesen módosultak: 49%-kal kevesebb gyermek nevelkedik hagyományos gyermekotthonokban,

és 86%-kal nőtt az önálló, kis létszámú (egy csoport), családias lakásotthonokban élők száma. A gondozásba vett gyermekek több mint fele (53%) 2005-ben nevelőszülőknél élt, számuk a törvény megszületése óta több mint ötödével nőtt.

20. ábra Gyermekvédelmi gondoskodás alatt álló kiskorúak

2006-ban Magyarországon 738 örökbefogadást engedélyeztek, közülük 124-et külföldi állampolgár számára. Bár az új gyermekvédelmi törvény ösztönzi, az örökbefogadások száma a törvény megszületése óta 13%-kal csökkent, annak ellenére, hogy az örökbe fogadhatóvá nyilvánított kiskorúak száma 2,6-szeresére nőtt.

Az önkormányzatok a főbb rendszeres és eseti **szociális jellegű támogatásokra** több mint 110 milliárd forintot fizettek ki 2005-ben. Ennek közel kétharmadát két rendszeresen folyósított tétel, a gyermekvédelmi támogatás és a szociális segély tette ki, előbbi 660 ezer, utóbbi 160 ezer embert érintett. Közel negyvenezen kaptak tartós

ápolásra szoruló személy gondozásáért átlagosan havi 23 ezer forintot, és több mint félmillióan voltak jogosultak szociális helyzetük alapján közgyógyellátási igazolványra. 244 ezer súlyosan mozgáskorlátozott kapott közlekedése megkönnyítésére támogatást, aminek egy főre jutó összege nem érte el a tízezer forintot.

2005-ben az önkormányzatok által nyújtott eseti támogatások közül legtöbbször átmeneti segélyben és lakásfenntartási támogatásban részesültek, 563, illetve 303 ezren. Egy esetre jutó átlagos összegük megközelítette a 6 ezer forintot.

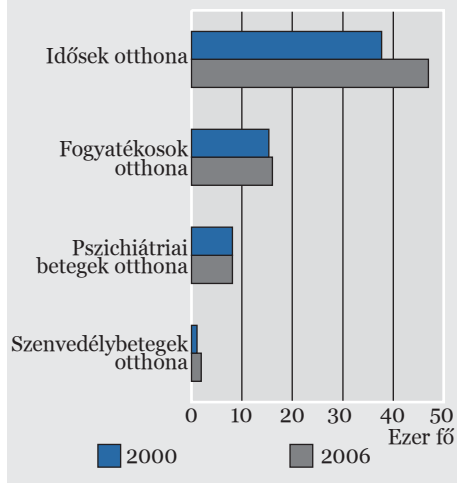
A gyámhatóságok gyermektartásdíj megelőlegezése és otthonteremtés címen 19 milliárd forintot fizettek ki, közel 9 ezer gyermek nevelésére, illetve több mint kilencszáz fiatal felnőtt részére.

Az **időskorúak** túlnyomó részének anyagi biztonsága a nyugdíjon alapul. Emellett az idős népesség mindennapi gondjait házi segítségnyújtás, szociális étkeztetés és különböző szociális juttatások enyhítik. Házi segítségnyújtás keretében 48 ezren veszik igénybe 6600 házi gondozó közreműködését, szociális étkeztetésben pedig 109 ezer ember részesül. Mindkettő elterjedtebb a kisebb (5 ezer fő alatti) településeken.

Bentlakásos szociális intézményekben tartós vagy átmeneti (legfeljebb 1 év) jelleggel látnak el időskorúakat, pszichiátriai betegeket, fogyatékosokat és szenvedélybetegeket. Átmeneti elhelyezést nyújtó intézményben 2006-ban több mint 10 ezren éltek, tartósban közel 74 ezren. (21. ábra)

A saját otthonukban élő időseket és fogyatékosokat napközbeni tartózkodásra, étkeztetésre, társas kapcsolatok ápolására

21. ábra Tartós bentlakásos intézmények ellátottjai

1300 nyugdíjas klub és 113 fogyatékosok napközi otthona várja. Több mint 40 ezren látogatják ezeket a helyeket.

Hajléktalanjainkat 95 nappali melegedő és 39 népkonyha várja. A melegedőkben naponta 5700 ember fordul meg, míg a népkonyhákban 4300-an kapnak meleg ételt.

Jog- és közbiztonság*

Az év folyamán **ismertté vált közbiztonsági bűncselekmények** száma enyhén csökkent. Az 1998. évi csúc (600 ezer jogszértés) után 2003-ig csökkent, majd 2004–2005-ben ismét emelkedett ez a jelzőszám. 2006-ban 425 900 bűntettben és vétségben fejezték be a hatóságok az eljárást, ez 2,4%-os csökkenés az egy évvel korábbihoz képest. A jogsértések száma közel 11 ezerrel lett kevesebb. Ezen belül a

* Forrás: Igazságügyi és Rendészeti Minisztérium, Legfőbb Ügyészség, Országos Igazságszolgáltatási Tanács Hivatala, Büntetésvégrehajtás Országos Parancsnoksága.

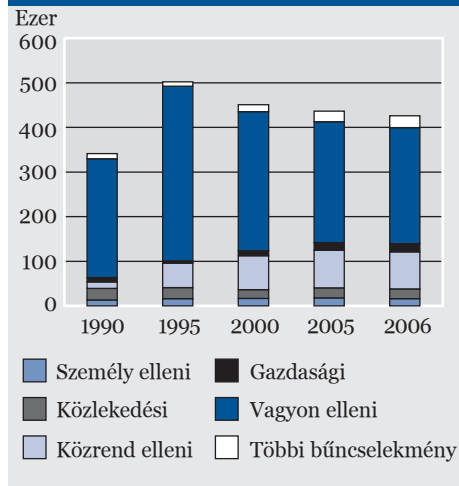
büntettek mennyiége 4%-kal, a vétségeké 1%-kal csökkent 2005-höz képest. A bűnözés összetételében továbbra sem következett be lényeges változás, a jogsértések döntő hányada, több mint háromötöde vagyon ellen irányul. 2006-ban százezer lakosra 4230 bűncselekmény jutott, 98-cal kevesebb, mint egy évvel korábban.

A lakosság biztonságérzetét talán legközvetlenebbül befolyásoló bűncselekmények közül 2000 óta a lakásbetörések száma 37%-kal, a személygépkocsi-lopásoké 36%-kal, a rablásoké 23%-kal, az emberöléseké pedig 15%-kal lett kevesebb. Számottevően kevesebb az államigazgatás, igazságszolgáltatás, közelet tisztasága elleni jogsértések száma, valamint a vagyon elleni bűncselekményeké, és sokkal több a házasság, család, ifjúság és nemi erkölcs, a gazdasági, a közlekedési és a közrend ellenieké. 2006-ban a kábítószerrel való visszaélések száma 6735 volt, közel a duplája a 2000. évinek, de 12%-kal kevesebb az egy évvel korábrinál. Magyarországon 2006-ban 6 esetben fordult elő terrorcselekménynek minősülő jogsértés, az előző évi 2-vel szemben.

A **bűnözés szerkezete** az elmúlt évben annyiban változott, hogy a gazdasági bűncselekmények, illetve a házasság, család, ifjúság és nemi erkölcs elleni bűncselekmények kivételével valamennyi bűncselekmény-főcsoportban csökkenés következett be. Számszerűen a legjobban, közel 11 ezerrel a vagyon elleni bűncselekmények száma csökkent, aminek hátterében a nagy súlyt képviselő szerzői és szomszédos jogok megsértésének, valamint a lopások (ezen belül pedig a betöréses lopások) számának visszaesése áll. A többi bűncselekmény-főcsoportban a csökkenés 1 és 11% közötti volt, miközben 18%-kal több büntettet és vétséget követtek el a házasság, család,

ifjúság és nemi erkölcs ellen, a gazdasági bűncselekmények száma pedig 4%-kal haladta meg az egy évvel korábrbit. A bűncselekmények számának növekedése ezekben a főcsoportokban a kerítéssel, a tiltott pornográf felvétellel való visszaéléssel, illetve a pénzmosással, a bankkártyával való visszaéléssel és a pénzhamisítással hozható összefüggésbe. Ezek a bűncselekmények alapvetően sorozat jellegű jogsértések, és szorosan összefüggnek az informatikai eszközök terjedésével és alkalmazásával. Az emberölések száma az előző évi 164-ről 174-re nőtt, miközben a szándékos testi sértések száma 830-cal (6,7%-kal) csökkent. A közlekedési bűncselekmények többségében szerepet játszott az alkohol, bár némileg csökkent az ittas vezetések száma.

22. ábra Ismertté vált bűncselekmények száma

A felderített bűncselekmények aránya nem változott 2005-höz képest, 61% volt. Ismertté 124 200 **bűnelkövető** vált, 7,2%-kal kevesebb, mint 2005-ben, de 1%-kal több, mint 2000-ben. Az elkövetők 9%-a

fiatalkorú, 4,5%-a pedig külföldi állampolgár volt. Mindkét csoporthoz tartozók száma az év során csökkent. A bűnelkövetők 64%-a büntetlen előéletű volt, ami megegyezett az egy évvel korábbival. Nem változott a férfiak és a nők aránya a bűnelkövetők körében, továbbra is nagy többségük (84%) férfi. Több mint egyötödük cselekményében szerepet játszott az alkohol vagy a kábítószer. Közülük az alkohol hatása alatt állók aránya a nagyobb (88%), számuk 7%-kal mérséklődött, míg a kábítószer hatása alatt lévő elkövetők száma 40%-kal csökkent. Az elkövetők 40%-a vagyon elleni, 26%-a közrend elleni jogsértést követett el 2006-ban. Valamennyi bűncselekmény-főcsoportban csökkent a bűnelkövetők száma, leginkább (13%-kal) a közrend elleni jogsértések területén. A bűncselekményeknek 2006-ban 233 ezer **sértettje** volt, akiknek 92%-a vált ismertté. Az összes sértett, ezen belül a gyermekkorú és a fiatalkorú sértettek száma egyaránt csökkent. A sértettek közül 7285 volt külföldi, 11%-kal kevesebb, mint 2005-ben. Az emberek 38%-a közterületen vált sértetté, ez 4%-kal marad el az egy évvel korábbitól, és az erőszakos, garázda jellegű cselekmények áldozatául esők száma is csökkent, 9%-kal.

A jogerősen **elítéltek** száma 2004-2005-ben szerény mértékben növekedett, 2006-ban azonban 1,1%-os csökkenés következett be. A tavalyi évben a jogerősen

elítéltek száma 97 400 főt tett ki, közülük 43%-ot pénzbüntetésre, 30%-ot szabadságvesztésre, 21%-ot önállóan alkalmazott mellékbüntetésre és intézkedésre, továbbá 6%-ot közérdekű munkára ítélték. A szabadságvesztésre ítélték nagyobb részének a büntetését felfüggesztették, végrehajtandó szabadságvesztésre 9800 főt, az összes elítélt 10%-át ítélték. A kiszabott ítéletek 99%-a közbűn alapján született. A magánvád alapján elítéltek száma 53-mal, 991-re nőtt. A jogerősen elítéltek 7%-a továbbra is fiatalkorú.

A büntetés-végrehajtási intézetekben fogva tartottak száma 2006-ban 14 800 volt, 899 fővel kevesebb, mint egy évvel korábban. Az intézetekben lévők 73%-a elítélt, 26%-a előzetesen letartóztatott, a többi kényszergyógykezeltésre, elzárásra utalt vagy őrizetes. Az összes fogva tartott 94%-a férfi, a nők száma 962 fő volt.

A **helyi és munkaügyi bíróságok** elé 2006-ban 768 ezer ügy került², közel 7%-kal több az egy évvel korábbinál. A beérkezett ügyek több mint fele polgári, gazdasági és büntető nem peres ügy volt, további 19%-a polgári, 17%-a büntetőper, 4%-a munkaügyi és 3%-a gazdasági kérdésben várt bírósági döntésre. A nem peres ügyeket kivéve valamennyi ügycsoportot csökkenés jellemezte, miközben 17%-os (57 ezres) növekedés következett be a polgári és gazdasági nem peres ügyeket tekintve.

² A büntető nem peres ügyekkel együtt.

Oktatás, tudomány, kultúra

Iskolázottság, oktatás, képzés

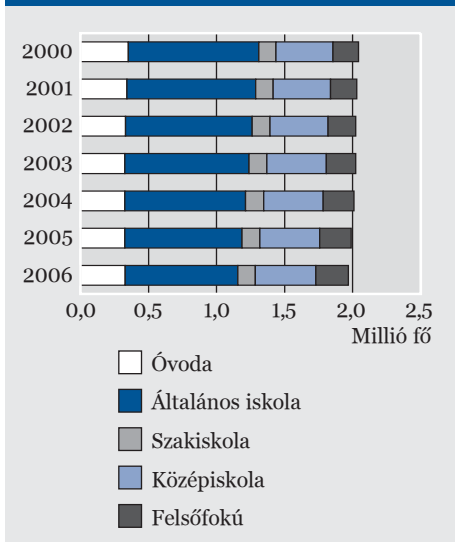
2006-ban Magyarországon a 25–64 éves felnőtt népesség 78%-ának volt legalább középfokú **végzettsége**, ugyanez az arány a 20–24 évesek körében 83% volt. Felsőfokú végzettséggel a felnőtt lakosság 18%-a rendelkezett.

Továbbra is magas, 22% azon felnőttek aránya Magyarországon, akik legfeljebb az általános iskola 8 évfolyamát végezték el. Az ő elhelyezkedési esélyeik a legrosszabbak, mivel még mindig erős a magasabb végzettségűek iránti kereslet a munkaerőpiacon. A munkanélküliek aránya a képzetettebbek között számottevően alacsonyabb: 2006-ban a diplomásoknál 2,6%, a középfokú végzettségűek körében 6,6%, míg az alacsonyabb végzettségűeknél több mint 16%-os volt a munkanélküliségi ráta. Az uniós átlag is ennek a sorrendnek megfelelő: a legrosszabb eséllyel az alacsonyabb végzettségűek indulnak a munkaerőpiacon, a 25 tagország átlagában 11,8% a rátájuk.

Az **óvodai nevelésben és a nappali rendszerű iskolai oktatásban** a 2006/2007. tanévben Magyarországon 1 millió 970 ezer gyermek és fiatal – az érintett korosztály (a 3–22 éves népesség) 87%-a – vesz részt. (23. ábra)

A tanulók számának alakulása oktatási szintenként és iskolatípusonként eltérő. Az **óvodába** beiratkozottak száma – a 3–5 éves korosztály létszámának növekedéséből adódóan – kismértékben emelkedett, jelen tanévben 328 ezer gyermek jár óvodába, 1000 fővel több, mint 2005/2006-ban. Idén több mint 5300 fogyatékos gyermek részesül óvodai nevelésben, az oktatáspolitikai célkitűzéseknek megfelelően 72%-uk

23. ábra Az iskolarendszerű oktatás nappali képzéseiben részt vevők száma

integrált formában, amely képzési mód a gyermekek iskolai továbbhaladását könnyíti meg.

Az **általános iskolai** tanulói létszám – követve az elmúlt évek népesedési tendenciáit – jelentősen csökkent: a vizsgált időszakban a nappali oktatásban 829 ezren tanulnak, több mint 30 ezerrel kevesebben az egy évvel korábbi létszámnál. Ezen belül a fogyatékos gyermekeket is oktató általános iskolákban, valamint az integrált oktatásban részt vevő fogyatékosok száma közel 62 ezer fő. A napközis ellátást a tanulók 42%-a veszi igénybe, az iskolai étkezésben részesülők aránya is emelkedett tavaly óta (64,4%). 2006-ban 118 ezer nyolcadikos végzett, akiknek szinte mindegyike folytatta tanulmányait valamilyen közép-

fokú oktatási intézményben, ezzel növelve későbbi elhelyezkedési esélyeit.

A tavalyi tanévhez képest csak nagyon kis mértékben emelkedett a **középfokú oktatás** nappali rendszerű képzéseiben részt vevő tanulók száma: a 2006/2007. tanévben 573 ezer a beiratkozott tanulók száma, ami 400 fővel több, mint tavaly volt. A tanulói létszám intézménytípusonkénti összetétele követi az elmúlt évek során kialakult képzési struktúrát.

Jelenleg az összlétszámon belül a beiratkozottak 23%-a érettségit nem adó szakiskolákban, 42%-a szakközépiskolákban és 35%-a gimnáziumokban tanul. Ez a megoszlás lényegében megegyezik az elmúlt tanévvel, megállt az évek óta tartó eltolódás az érettségit nyújtó középiskolai képzés felé.

Az 1980-as évek végén indult 8, illetve 6 évfolyamos gimnáziumi oktatás felfutása megállt, az új belépők számának korábbi gyors növekedése megtorpant. A 2006/2007. tanévben 64 ezer fiatal vesz részt ilyen típusú gimnáziumi oktatásban, közülük 27 ezer általános iskolás korú (5–8. évfolyamon tanuló).

A 2006/2007. tanévben a szakmai képzést nyújtó intézmények (szakiskolák, szakközépiskolák) szakképző évfolyamain tanulók száma a nappali oktatásban 128 ezer fő, kétezer tanulóval kevesebb, mint egy évvel korábban. Az elmúlt öt évben a nappali tagozaton tanulók létszáma lényegében nem változott, annak ellenére, hogy ez a létszám mintegy tízezerrel magasabb, mint az 1999/2000-es tanévben.

A szakközépiskolákban nappali tagozaton tanulók létszáma az ezredforduló óta szinte alig változott, 244–248 ezer között mozog (a 2006/2007-es tanévben 243 ezer volt). Viszonylag nagyobb létszámemelkedés a 2003/2004-es tanévben volt ta-

pasztalható, ekkor nyolcezerrel több diák tanult a szakközépiskolák nappali tagozatán, mint egy évvel korábban.

A gimnáziumok nappali oktatásának tanulói létszáma folyamatosan növekszik. 2006-ban elérte a 200 ezer főt, ami három-ezerrel haladta meg az előző, és 25 ezerrel az ezredfordulós létszámot.

A középfokú oktatásban részt vevők számának korábbi növekedéséből adódóan a nappali képzésben érettségit szerettek száma 2006-ban elérte a 77 ezer főt, nagyjából fele-fele arányban gimnáziumban, illetve szakközépiskolában. Ugyanabban az évben 26 ezren szakiskolában és 25 ezren szakközépiskolában tettek sikeresen szakmai vizsgát.

Az elmúlt években a **felsőoktatás** minden eddigit meghaladó expanziója zajlott le, melynek során jelentősen megnőtt a hallgatók száma. A felsőoktatási intézmények nappali tagozatán a 2006/2007. tanévben közel 239 ezer fiatal iratkozott be a különböző szintű képzésekre. Felsőfokú alapképzésben (BSc) 59 ezren, egyetemi, főiskolai szintű képzésben 160 ezren tanulnak. Ezen túlmenően 8500 fő felsőfokú szakképzésben, 5600 hallgató osztatlan képzésben, további 5600 fő szakirányú továbbképzésben, illetve PhD (Doctor of Philosophy)-, DLA (Doctor of Liberal Arts)-képzésben vesz részt. A nappali tagozatosok 78,6%-ának (egyre csökkenő hányadának) képzését az állam finanszírozta, a távoktatásban csak az önköltséges változat létezik.

A közoktatási intézményekben foglalkoztatott főfoglalkozású pedagógusok száma a vizsgált tanévben 165 ezer fő, megegyezik az előző évvel. A felsőoktatásban tanító 22 ezer oktató közül 16 400 fő teljes munkaidős, 2 ezer részmunkaidős és 3700 fő megbízással foglalkoztatott.

A fiatalok oktatásban való részvételének közel teljes körűvé válásával az **esti és levelező oktatás** szerepe az alapfokú oktatásban fokozatosan szűkül, a középiskolákban pedig a kiegészítő képzés felé tolódik el. Jelen tanévben az általános iskolai felnőttoktatásban 2300 fő, a középfokú oktatásban pedig 96 ezer fő tanul, ez utóbbi az előző tanévhez képest kismértékű emelkedést jelent. 2006-ban a felnőttoktatás keretei között 14 ezren tettek sikeres érettségi vizsgát.

Az esti, levelező és távoktatási programok különösen a felsőfokú oktatásban terjedtek el: a hallgatók száma 2006/2007-ben 178 ezer fő. Ez 8%-al kevesebb, mint az előző évi létszám, tehát az elmúlt évek dinamikus növekedése megállt, majd megfordult.

2005-ben az állami költségvetés **oktatási kiadásai** a felhalmozási kiadásokkal együtt több mint 1170 milliárd forintot tettek ki, 7%-kal többet, mint egy évvel korábban. Az összeg 74%-át a közoktatás – óvoda, alap- és középfokú oktatás –, 19%-át pedig a felsőoktatás használta fel, a többit az iskolarendszeren kívüli képzésre fordították.

A **munkahelyi szakmai képzéseknek** kiemelt jelentősége van mind a gazdasági növekedés gyorsítása, a piac igényeihez igazodó szerkezetátalakítás, mind a munkanélküliség kezelése és a szociális biztonság megteremtése tekintetében. A képzési faktor a szervezetek versenyképességének minősítésénél növekvő szerepet kap a döntéshozók és a kutatók esetében is. A 2006-ban végrehajtott KSH-felmérés szerint összességében a vállalkozások 49%-a nyújtott alkalmazottai számára valamilyen lehetőséget a folyamatos képzésben való részvételre 2005 folyamán, ami az 1999. évi adatokhoz képest jelentős, mint-

egy 12 százalékpontos növekedést jelent. Ugyanakkor a részvételi arány (a képzésben résztvevők a képzést támogató vállalkozásokban foglalkoztatottak százalékában) 3 százalékponttal, 23%-ra visszaesett. 2005-ben tehát a képzést biztosító cégek programjai viszonylag kevesebb munkavállalóhoz jutottak el.

Természetesen a szervezet mérete és ágazati hovatartozása jelentős mértékben befolyásolja képzési hajlandóságát. A leggyakoribb képzési forma továbbra is a hagyományos (tanfolyami) oktatás, de növekvő jelentősége van a konferenciákon, szemináriumokon való részvételnek és a munkahelyi környezetben való tapasztalatszerzésnek is.

A felmérés vizsgálta, hogy a vállalkozások milyen mértékben támogatják alkalmazottaik képzését munkaidő-kedvezmény biztosításával: az évente egy résztvevőre eső munkaidő-kedvezmény mértéke gyakorlatilag nem változott (38 óra). A képzési költségek aránya a teljes munkaerőköltséghez viszonyítva jelentősen emelkedett 1999 óta: 1,2%-ról 2,5%-ra.

2005-ben a gazdálkodó szervezetek 51%-a semmilyen formában nem támogatta alkalmazottai szakmai képzését. Ennek okait vizsgálva a válaszadók több mint négyötöde szerint munkavállalóik meglévő jártassága megfelel a vállalkozás jelenlegi szükségleteinek. Ezen túlmenően a képzés elmaradását új, képzett munkatársak felvételével, illetve a magas költségekkel és időhiánnyal indokolták.

Kutatás, fejlesztés, innováció

2005-ben kutatás-fejlesztési tevékenységre 207,8 milliárd forintot fordítottak, ami az előző évhez képest folyó áron 14,5%-os emelkedést jelent. A dinamikus fejlődésnek

köszönhetően a **ráfordítások GDP-hez viszonyított aránya** 0,89%-ról 0,95%-ra nőtt. Az EU-25 átlaga mindkét évben 1,77% volt, tehát lemaradásunk egy kissé mérséklődött.

Az egyes szektorok K+F-tevékenységének eltérő dinamikáját a **ráfordítások** alakulása is jelzi. Ennek összege a legnagyobb mértékben, 20,2%-kal a vállalkozásoknál növekedett, a felsőoktatásban 17,1%-os, az

6. tábla A kutatás és fejlesztés főbb adatai

Év	A kutató-fejlesztő helyek száma	A kutatók, fejlesztők tényleges létszáma	A kutatásban, fejlesztésben foglalkoztatottak átszámított létszáma (fő) ^a	A kutatás, kísérleti fejlesztés ráfordításai összesen (Mrd Ft) ^b	K+F ráfordítások a GDP %-ában
2003	2 470	48 681	23 311	175,8	0,95
2004	2 541	49 615	22 826	181,5	0,89
2005	2 516	49 723	23 239	207,8	0,95

^a Teljes munkaidejű dolgozóra átszámított létszám.
^b Tartalmazza a költségvetési forrásból a megfigyelt kutató-fejlesztő helyeken kívül felhasznált összegeket, továbbá a tudományos fokozatok tiszteletdíjára, illetménykiegészítésére, ösztöndíjakra költségvetési forrásból kifizetett összegeket; a kapcsolódó tevékenységek költségei nélkül.

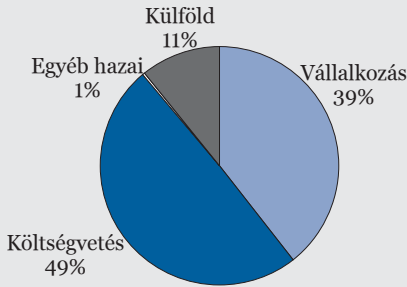
A Magyarországon működő **kutatóhelyek száma** 2005-ben 2516 volt, 25-tel kevesebb, mint egy évvel korábban. K+F-tevékenységgel összesen 49 723 fő foglalkozott, 0,2%-kal több, mint 2004-ben. A kutatók száma 3,2%-kal emelkedett, a segédszemélyzeté viszont 2,4%-kal, az egyéb fizikai és nem fizikai dolgozóké pedig 6,5%-kal lett kevesebb. A teljes munkaidejű dolgozóra átszámított **létszám** a ténylegesnél dinamikusabban, átlagosan 1,8%-kal, ezen belül a kutatóké 6,5%-kal nőtt. A számított létszám emelkedése a vállalkezési szektorban bekövetkezett jelentős, összesen 10,3%-os, a kutatók körében 16,2%-os növekedésnek köszönhető, ami ellensúlyozta a felsőoktatási szektor 3,9%-os csökkenését és az államháztartási szektor mindössze 0,8%-os bővülését. A kutatók száma ez utóbbi két szektorban az átlagosnál kedvezőbben alakult.

államháztartási szektorban pedig 8,5%-os az emelkedés. Az előző évtől eltérően 2005-ben a beruházásokra fordított összeg növekedése meghaladta a költségeket. Míg az előbbi átlagosan 27,8%-kal, addig az utóbbi 13,7%-kal lett magasabb. Kiemelkedő, 64,2%-os volt a felsőoktatási intézmények K+F-beruházásainak növekedése.

A K+F-ráfordítások pénzügyi forrásai között 49,4%-os részesedésével változatlanul meghatározó az állami költségvetés, bár súlya az előző évinél kisebb. A vállalkezési források – átlagot meghaladó ütemű, 21,7%-os növekedésének köszönhetően – részesedése 37,1%-ról 39,4%-ra emelkedett. A külföldről és az egyéb hazai forrásból származó K+F célú ráfordítások részaránya évek óta alig változott. Az EU tagországaiban a vállalkozások finanszírozták átlagosan a K+F ráfordítások 53,4%-

át, az állami források részesedése 35,7% volt.

24. ábra A kutatás-fejlesztés ráfordításai pénzügyi források szerint, 2005

A kutatási, fejlesztési ráfordítások tevékenység típus szerinti összetételében is változás következett be. Az alapkutatás részesedése 27,9% volt, ami egy év alatt jelentős, 6,7 százalékpontos csökkenést jelentett, miközben az alkalmazott kutatásé és a kísérleti fejlesztésé emelkedett 2,5, illetve 4,2 százalékponttal.

2005-ben 22 935 kutatási témával, kísérleti fejlesztési feladattal foglalkoztak, ami 1,4%-os növekedést jelent az előző évhez képest.

A kutatás-fejlesztéshez kapcsolódó publikációs tevékenység kiadványtípusonként eltérően változott. Miközben kevesebb könyv, könyvrészlet készült, a cikkek, konferenciakiadványok és CD-k száma emelkedett, de a 100 kutatóra jutó publikációk száma egyedül a konferenciakiadványok esetében nőtt.

A **szabadalmi bejelentések** számának csökkenése változatlanul gyors ütemben tovább folytatódott. A 2004. évi közel 45%-os csökkenést 2005-ben 52%-os visszaesés követte, ezen belül a külföldről tett bejelentéseké 70%-kal lett kevesebb.

A kutatási, fejlesztési tevékenység régiók szerinti eloszlásában meglévő egyenetlenség továbbra sem változott, Közép-Magyarország Budapestnek köszönhető erőteljes dominanciája fennmaradt, és a régiók sorrendje is változatlan.

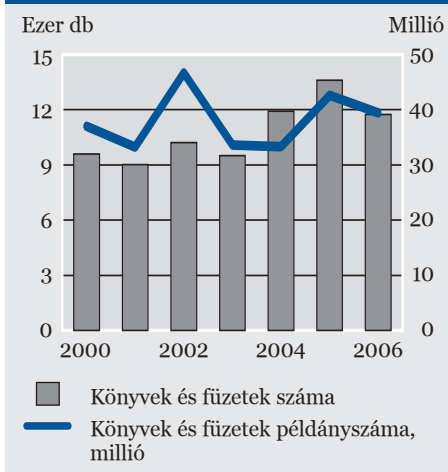
7. tábla A kutatás-fejlesztés fontosabb jellemzőinek régiók szerinti arányai

Régió	Kutatóhelyek száma	Összes foglalkoztatott		K+F- ráfordítások (%)
		teljes munkaidejű dolgozóra átszámított létszám	Ebből kutató, fejlesztő	
Közép-Magyarország	47,8	63,4	65,1	69,4
Közép-Dunántúl	6,4	5,0	5,1	4,8
Nyugat-Dunántúl	7,5	4,2	4,2	3,4
Dél-Dunántúl	8,2	5,8	5,3	3,2
Észak-Magyarország	5,6	4,1	4,1	2,9
Észak-Alföld	11,9	8,4	8,0	9,0
Dél-Alföld	12,6	9,1	8,2	7,3
Összesen	100,0	100,0	100,0	100,0

Kultúra

2006-ban több mint 11 ezer könyvet adtak ki, példányszámuk kevéssel meghaladta 38 milliót. A címek száma 1500-zal csökkent, a példányszám 10%-kal volt alacsonyabb, mint az előző évben. 2006-ban a **kiadott könyvek** 30%-a szakirodalom, 23%-a szépirodalom volt, ami szinte megegyezik a korábbi évekkal. A példányszámok tekintetében a tankönyvek és a szépirodalomé volt a vezető szerep (35, illetve 27%-kal részesedtek).

25. ábra A könyvkiadás főbb adatai

2006-ban az összes könyvforgalom az előző évhez képest folyó áron csaknem 5%-kal nőtt, így elérte a 66 milliárd forintot. A forgalomból a legnagyobb arányban a közoktatási tankönyvek és a nyelvkönyvek (26,4%), valamint az ismeretterjesztő könyvek (24,3%) részesedtek.

2005-ben országosan több mint 9000 közművelődési, szak- és iskolai **könyvtári szolgáltatóhely** működött, ennek fele

iskolai könyvtár. Az előző évhez képest a könyvtárak iránti lényegében változatlan igényt jelzi, hogy a beiratkozott olvasók, kölcsönzések és a kölcsönzők számában csak kisebb mértékű változás tapasztalható. Minden hetedik lakos valamilyen könyvtár beiratkozott olvasója, egy olvasó átlagban kéthetente kölcsönöz könyvet.

A vizsgált évben a közművelődési (települési) könyvtárak 45 millió könyvtári egységgel (könyv, bekötött folyóirat stb.) rendelkeztek, ami az összes könyvtári állomány megközelítőleg egyharmada volt. A közművelődési könyvtárakba beiratkozott közel 1,5 millió olvasó az előző évhez képest kismértékű (kétezer fő) növekedést jelentett, minden harmadik regisztrált olvasó 14 éves vagy annál fiatalabb. A kölcsönzött kötetek száma – 31 millió – viszont majd másfél millióval kevesebb volt. A legnagyobb települési könyvtári állományok (a lakosság számához viszonyítva) a dunántúli megyékben találhatók. (8. tábla)

A **lakosság kulturális, szórakoztató tevékenysége**re fordítható idejének negyötödét a televíziónézés köti le. A mozik látogatóinak száma az ezredforduló óta több mint 2 millióval csökkent, a színházi látogatások száma közel 400 ezerrel emelkedett, ezen belül viszont 2006-ban mintegy 100 ezerrel csökkent az előző évihez képest. A mozikban az egy látogatóra jutó jegybevétel 2006-ban 826 Ft volt, ami közel 300 forinttal magasabb, mint 2000-ben. A színházakban egy-egy látogatónak 2005-ben több mint 1400 forintot kellett fizetnie.

Az elmúlt években a **televízió**műsor-szolgáltatásban megjelentek a különböző alapítású tévétársaságok, és rendkívüli mértékben elterjedtek a kábeltévé-szolgáltatások is. A közszolgálati műsoridő megszólása jelentősen nem változott. 2005-ben is a legnagyobb arányt (28%) az irodalmi,

8. tábla Települési könyvtárak régiónként, 2005

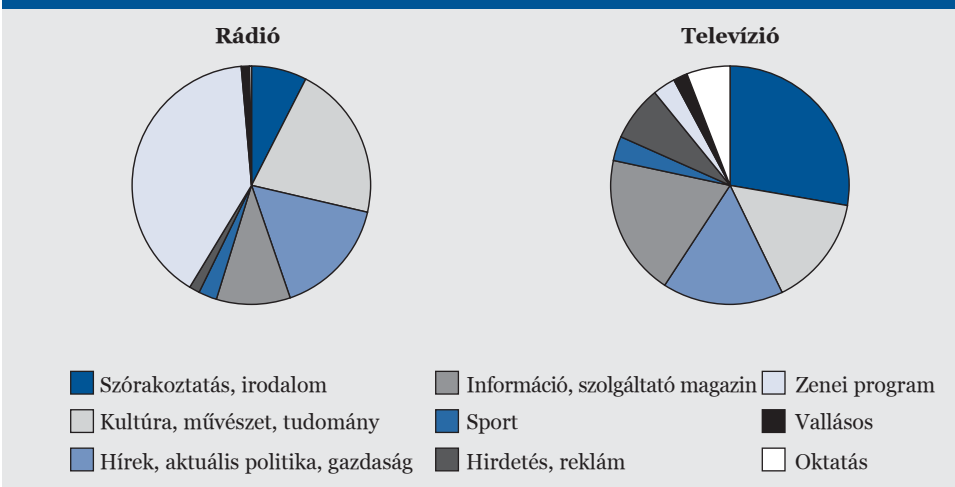
Területi egység	Könyvtári szolgáltató- hely	Összes állomány, ezer könyvtári egység	Ezer lakosra jutó		
			állomány	beiratkozott olvasó	kölcsönzött könyvtári egység
Közép-Magyarország	285	7 629	2 673	134	2 974
Közép-Dunántúl	455	5 811	5 235	144	2 819
Nyugat-Dunántúl	640	5 693	5 699	147	3 205
Dél-Dunántúl	586	5 824	5 998	145	3 036
Észak-Magyarország	500	6 324	5 011	139	2 951
Észak-Alföld	433	7 064	4 605	142	3 170
Dél-Alföld	331	6 703	4 976	171	3 243
Összesen	3 230	45 048	4 470	144	3 053

szórakoztató műsorok képviselték, ennek 69%-a filmvetítés volt. A kulturális, művészeti, tudományos műsorok 15%-ban, a hírekkel, aktuális politikával és gazdasággal foglalkozó műsorok 16%-ban részesedtek az összes műsoridőből.

A közszolgálati **rádió** műsoridejének döntő hányadát a korábbi évekhez hason-

lóan zenei program tölti ki, 2005-ben ez az összes műsoridő 40%-át tette ki. A hírekkel, aktuális politikával és gazdasággal foglalkozó műsorok 16%-ban, az információs és tájékoztató műsorok 10%-os arányban részesedtek, az irodalmi, szórakoztató, valamint a kulturális, művészeti és tudományos programok 8, illetve 21%-ban.

26. ábra A közszolgálati rádió és televízió műsorösszetétele, 2005

Bár a korábbi években Budapesten és a vidéki városokban a multiplex **mozik** elterjedésével folyamatosan nőtt az előadások száma, 2006-ban ez a folyamat megállt, sőt visszafordult. A mozilátogatások száma az elmúlt öt évben folyamatosan csökkent, 2006-ban mindössze 12 millió körüli volt.

Az utóbbi években hetente átlagosan 4 új filmet mutattak be, aminek mintegy fele amerikai produkció volt. A nézők többsége – a bemutatott alkotások nagy számából is következően – amerikai filmre váltott jegyet, arányuk jelenleg közel 70%. A magyar filmet látogatók aránya az elmúlt években folyamatosan nőtt: míg 2003-ban a nézők csupán 5%-a, 2004-ben 10%-a, 2005-ben már 14%-a, 2006-ban pedig 15%-a váltott jegyet ilyen előadásra.

2006-ban 56 **színház** működött, ezek közül 23 a fővárosban. Az ország területén 15 ezer előadást tartottak, amelyekre 4,3 millióan váltottak jegyet. Az előadások 48%-a, a látogatások 57%-a budapesti helyszíneken volt. A községekben megtartott előadások és látogatások száma az elmúlt években meglehetősen alacsony volt, alig érte el az 1%-ot.

A Nemzeti Filharmónia által szervezett **hangversenyek** előadásainak és látogatóinak száma 2003-ig növekedett, azóta hullámzóan alakul. 2003-ban még több mint 1428 előadást tartottak, ez a szám 2006-ra 1378-ra csökkent, ezzel párhuzamosan a résztvevők száma 470 ezerről 432 ezerre esett vissza (ami több mint 20 ezerrel maradt el az előző évi látogatók számától).

A **muzeális intézmények** és az ott rendezett kiállítások iránti érdeklődés a hazai és nemzetközi turizmus terjedése és az intézményhálózat bővülése mellett kismértékben növekedett az elmúlt időszakban. Bővítette a látogatók körét a múzeumokban szervezett növekvő számú kiállítás, rendezvény és az egyre nagyobb számú szakszerű tárlatvezetés is. Múzeum, muzeális gyűjtemény, múzeumi kiállítóhely majdnem minden városban és a községek több mint egytizedében található. Az ezekben rendezett közel 2800 kiállításnak 11,3 millió látogatója volt 2005-ben, 600 ezerrel több az előző évinél, és közel másfél millióval több, mint 2000-ben.

A **közművelődési** intézmények rendezvényeinek látogatottsága az otthoni és egyéb alternatív szabadidő-eltöltési formák előtérbe kerülésének ellenére is 2005-ben az előző évhez képest valamelyest nőtt az intézményszámok kismértékű emelkedése mellett.

A **költségvetés kulturális kiadásai** 2005-ben nem érték el a 170 milliárd forintot. Az összeg folyó áron is és a GDP-hez viszonyítva is (megközelítette a 0,8%-ot) elmaradt a 2004. évi szinttől. A kiadások legnagyobb része, 99 milliárd forint, ami 5 milliárddal több az előző évinél, a közművelődési intézmények (könyvtárak, művelődési otthonok, múzeumok) fenntartását szolgálta. A művészeti intézményeket 2005-ben 44 milliárd Ft-tal támogatta a költségvetés, ami viszont 4,5 milliárddal csökkent egy év alatt. Kevesebb pénz jutott a költségvetésben a könyv- és lapkiadásra is, de nőtt az állat- és növénykertek tevékenységére fordított összeg.

Gazdasági fejlődés

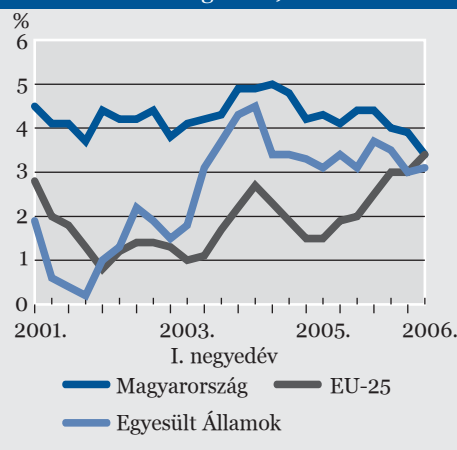
Nemzetközi gazdasági környezet

A **világgazdaság** az elmúlt három évben az utóbbi évtizedek egyik legjelentősebb konjunkturális időszakát élte át. Az éves átlagos növekedési ütem 2004 és 2006 között kissé meghaladta az 5%-ot. Ezen belül tavaly a Nemzetközi Valutaalap (IMF) számításai szerint 5,4%-kal nőtt a világ egészének GDP-je, amire az 1970-es évek óta nem volt példa. Külön figyelemre méltó, és Magyarország számára kedvező változás, hogy 2005-tel szemben tavaly az Európai Unióban is érezhető volt a fellendülés. A fejlődő országok átlagos növekedési üteme (7,9%) több mint kétszerese a fejlett térségekének (3,1%). Mélyülő nemzetközi kapcsolatokról árulkodik a világkereskedelem 8%-os bővülése és a külföldi közvetlen tőkebefektetések (FDI) értékének mintegy 30%-os emelkedése.

A gazdasági növekedés tehát élénk maradt, de néhány kedvezőtlen, főként pénzügyi természetű jelenség is megfigyelhető volt 2006-ban. Ezek közé tartozik az előző években megnövekedett pénzügyi likviditás szűkülése, ami a fejlett és a fejlődő országokban egyaránt a kamatok növekedésének irányába hatott, és néhány országban a valuta ideiglenes vagy tartós gyengülésével járt együtt. A nyersanyagárak közül különösen a fémek drágulása volt drasztikus, de a nyersolaj ára is 19%-kal volt magasabb, mint egy évvel korábban (az utolsó negyedévben csökkenés következett be). Mindezek mellett fennmaradtak azok a politikai feszültségek, amelyek főként bizonyos fejlődő térségekben növelik a bizonytalanságot és a kockázatokat.

Az **Egyesült Államokban** a 2005-ös 3,2%-nál minimálisan gyorsabban, 3,3%-kal nőtt a bruttó hazai termék 2006-ban. Az Európai Unióval szembeni, 2002 óta meglévő növekedési többlet összezsugorodott, az év utolsó negyedében a kedvezőtlen évközi folyamatok hatására el is tűnt. A korábbi évekkel ellentétben a külkereskedelem pozitívan járult hozzá a GDP-hez az export fellendülésének köszönhetően. A fogyasztás és a beruházás dinamikája elmaradt az előző évitől és a GDP növekedésétől. Továbbra is kockázatot jelent a magas fizetésimérleg-hiány és a csökkenő ingatlanárak.

27. ábra A GDP növekedése az előző év azonos negyedéhez képest (szezonálisan és munkanaphatással kigazítva)

Japán bruttó hazai terméke 2,2%-kal nőtt, tehát folytatódott a 2003 óta tartó növekedés. A szigetországban megszakadt a közel tízéves deflációs periódus, és 1998 óta először árszínvonal-emelkedést mértek

(0,3%-ot). A két legjelentősebb ázsiai fejlődő ország továbbra is az előző két-három évben megfigyelt ütemben volt képes növekedni: **Kína** 10%-kal, **India** pedig 8–9%-kal. Kína folyó fizetési mérlegének többlete az elmúlt két évben igen gyorsan emelkedett, és már elérte a GDP 9%-át.

A legjelentősebb gazdasági súlyú térségek és országok közül az EU-25-ben következett be a legnagyobb gyorsulás 2005-höz képest: 2,9%-kal nőtt a GDP 2006-ban. Igaz, ez viszonylag alacsony bázissal szemben ment végbe, ugyanis az évezred eleji elhúzódekonjunktúrát 2004-ben csak rövid fellendülés követte, és 2005-ben ismét 2% alá süllyedt a gazdasági növekedés üteme. A gyorsuló növekedés egyik forrása a bruttó állóeszköz-felhalmozás, ami az előző két évben is a GDP-nél gyorsabban nőtt, 3%-kal, 2006-ban pedig 5,2%-kal. Részben a korábbi fejlesztések, részben a kedvező világgazdasági helyzet tette lehetővé, hogy 2003–2005-tel ellentétben 2006-ban a kivétel a behozatalnál gyorsabban növekedjen. A romló külkereskedelmi cserearányok következtében az áruk és szolgáltatások külkereskedelmi többlete azonban GDP-arányosan így is csökkent. A fogyasztás a GDP-nél szerényebben nőtt, a gazdasági növekedés szerkezete tehát kedvező maradt. Az euró év közben felértékelődött, de nem érte el 2005 eleji szintjét, és az exportadatok szerint nem is veszélyezteti az eurózóna nemzetközi versenyképességét. Kedvező irányba mozdultak a munkaerő-piaci folyamatok és a fiskális helyzet is. A gazdasági fellendülés nem járt az infláció felfutásával, bár év közben voltak erre utaló jelek.

Az **EU** szinte valamennyi **tagországában** gyorsult a gazdasági növekedés, és sehol nem volt megfigyelhető számottevő lassulás. Németországban igen erőteljes volt a fellendülés, a 2004–2005. évi 1% körüli

növekedést tavaly 2,7%-os GDP-bővülés követte. Olaszországban hasonló folyamat volt megfigyelhető, 2005-ben még stagnált a gazdaság, 2006-ban azonban 1,9%-kal nőtt. Kisebb mértékben, de szintén javult Franciaország (2,2%) gazdasági teljesítménye, valamint az EU átlagánál tartósan gyorsabb növekedést mutató Spanyolországé (3,9%) és Nagy-Britanniáé (3,9%). Az EU-15-ben átlagosan 2,7%-kal emelkedett a GDP.

A **kelet-közép-európai térségben** a 2004-ben az EU-hoz csatlakozott országok átlagos növekedési üteme 2003 óta legalább kétszerese a régi tagországok átlagának. A belső kereslet és a kibontakozó uniós konjunktúra hatására több ország is rekordütemű növekedést ért el tavaly (Észtország, Lengyelország, Szlovákia és Szlovénia), a régió átlagos GDP-je pedig 6%-kal emelkedett (2004–2005-ben évente 5% körüli mértékben). A legnagyobb súlyt képviselő Lengyelország gazdasága a fellendülő belső keresletre alapozva 2006-ban 5,8%-kal nőtt. Csehország bruttó hazai terméke a 2005. évihez hasonló mértékben, 6,1%-kal emelkedett, amiben növekvő szerepe volt a belső felhasználásnak. Szlovákia megugró exportja révén képes volt 2005. évi teljesítményén is javítani, gazdasága 8,3%-kal bővült, ami a visegrádi országok között a rendszerváltás óta mért legmagasabb ütem. A térségbeli legfejlettebb állam, Szlovénia GDP-je 5,2%-kal nőtt. A balti országok tömbje fejlődik továbbra is a leggyorsabban. Észtország és Lettország 11–12%-kal növelték bruttó hazai terméküket, Litvánia pedig 7,5%-kal. A balti államok GDP-je az ezredforduló óta eltelt hat évben összességében 60% körüli mértékben nőtt, a visegrádi országoké és Szlovákiáé pedig 23–35%-kal. Ezen belül Magyarországaé 28%-kal, amelyel Szlovákia mögött a második helyet foglalja el.

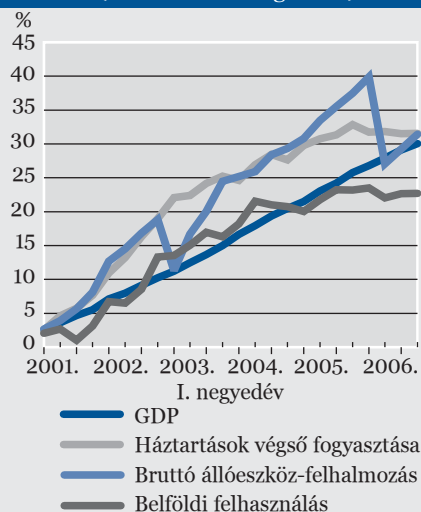

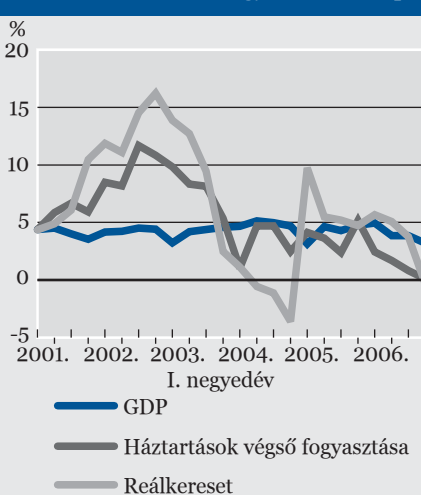
jesítmény nagy szerepet játszott, a belföldi felhasználás ugyanis mindössze 1,4%-kal emelkedett. 2001–2005 között a magyarországi GDP több mint kétszer olyan gyors ütemben nőtt, mint az EU-25 átlaga. A kelet-közép-európai országokkal összehasonlítva hazánk 2001–2002-ben az átlagnál jobban teljesített, 2003-ban azonban a növekedési ütemben meglévő előny elolvadt, majd a rákövetkező években hátrányba fordult.

2006-ban a gazdasági folyamatokat alapvetően befolyásolták a fenntarthatatlanná vált államháztartási hiány csökkentését célzó, elsősorban a keresletet szűkítő kormányzati intézkedések. A **gazdasági növekedés szerkezete** ennek hatására sok tekintetben eltért az utóbbi tíz évben megfigyelttől. A növekedés forrása teljes egészében a külkeresedelem lett, miközben a fogyasztási kiadások lassuló ütemben, csekély mértékben nőttek, a beruházások pedig csökkentek. A stagnáló belföldi kereslet következtében – az előző évek-nél erősebb világgazdasági és uniós gazdasági fejlődés ellenére – a magyar gazdaság növekedése éven belül és az előző év-hez viszonyítva is lassult. A bruttó hazai termék 3,9%-kal nőtt (munkanaphatással kiigazítva 4,0%-kal), a 2004-ben csatlakozott EU-tagországok között a legalacsonyabb ütemben. Jelentősen szűkült az EU-25-tel szembeni növekedési előny is, a hazai növekedés csak 1 százalékponttal haladta meg az uniós átlagot. Éven belül a GDP negyedéves bővülése az első negyedévi 4,9%-ról az év végére fokozatosan 3,2%-ra mérséklődött. A bruttó hazai termék az ezredforduló óta összességében 28%-kal emelkedett, ami a környező új tagországok (a viseigrádi csoport és Szlovénia) között a második legmagasabb ütem.

28. ábra A GDP és a belföldi felhasználás növekedése a 2000. év átlagához képest (szezonálisan kiigazítva)

29. ábra A GDP, a fogyasztás és a reálkereset növekedése (az előző év azonos negyedévéhez képest)

A GDP felhasználási oldalának legnagyobb súlyú tétele, a **háztartások fo-**

gyasztása a megelőző két év mérsékelt tempójánál is szerényebben, 1,2%-kal – az éven belül csökkenő ütemben – emelkedett. Emögött a gazdaságpolitikai intézkedések keresletszűkítő hatása, a reálkeresetek lassuló növekedése, illetve év végi csökkenése és a kedvezőtlen várakozások állnak. Az évezred eleji gyors növekedés miatt azonban a lakossági fogyasztás hat év alatt a GDP-nél nagyobb mértékben, 36%-kal nőtt. A **kormányzat fogyasztása**, ami 2004–2005-ben stagnált, tavaly 5%-kal csökkent. A két tétel összegeként adódó teljes fogyasztás tízéves folyamatos növekedés után először stagnált (0,4%-os növekedést mutatott).

30. ábra A GDP és a külkereskedelem növekedése a 2000. év átlagához képest (szezonálisan kiigazítva)

A **bruttó állóeszköz-felhalmozás** dinamikája mutatta a legnagyobb változást 2005-höz képest, ugyanis az 5,3%-os növekedést 1,8%-os csökkenés követte. A beruházási statisztikák szerint főként a vállalkozások fejlesztéseinek visszaesése áll ennek hátterében, amit az államilag finan-

szírozott beruházások 2005. événél szerényebb növekedése nem volt képes ellensúlyozni. Az **összes belföldi felhasználás** (fogyasztás és felhalmozás) mindössze 0,5%-kal növekedett. 1997 óta első alkalommal fordult elő, hogy a belföldi felhasználás folyó áras értéke alatta maradt a bruttó hazai termékének, ami a külkereskedelmi egyenleg és a folyó fizetési mérleg javulásában is megmutatkozott.

A **termékek és szolgáltatások külkereskedelme** már 2005-ben is a gazdasági növekedés legfontosabb hajtóereje volt, 2006-ban azonban a stagnáló belföldi kereslet következtében a növekedés – a GDP felhasználási oldalát tekintve – teljes egészében ebből táplálkozott. Legfőbb külkereskedelmi partnerünk, az EU konjunktúrája szélesedő felvevőpiacot jelentett a magyar export számára, aminek következtében a kivitel volumene tavaly 18%-kal nőtt (2005-ben 12%-kal). A behozatal az exportnál kevésbé nőtt, növekedési üteme 2006-ban 13%, 2005-ben 7% volt, ugyanis a visszafogott kormányzati és lakossági fogyasztás, valamint a csökkenő beruházások mérsékelték az importkeresletet. Az exportkonjunktúra alapját továbbra is a feldolgozóipar, azon belül a gépipari ágak termelése és külföldi értékesítése jelenti. A kedvező volumenfolyamatok hatására – romló külkereskedelmi cserearányok mellett – a teljes külkereskedelmi forgalom egyenlege az utóbbi két évben számottevően javult, sőt 2006-ban a GDP 0,9%-ával egyenlő többletet ért el (2004-ben 3,2%-os hiányt mértek). A **termékek és szolgáltatások külkereskedelmi cserearánya** az energiahordozók drágulása következtében az utóbbi két évben évente 1,5%-kal romlott, ami csökkentette a belföldön megtermelt egységnyi áruért vagy szolgáltatásért külföldön megkapható ellenszolgáltatás

volumenét. Éppen ezért indokolt a GDP cserearány-változással korrigált mutatóját, a **bruttó hazai jövedelmet (GDI)** is kiszámítani, ami a GDP-nek a forint külföldi vásárlóerejében kifejezett változását mutatja (adott külkereskedelmi szerkezet mellett). A GDI hazánkban – az áruk és szolgáltatások együttes cserearány-változását figyelembe véve – tavaly a GDP-nél 1 százalékponttal mérsékeltebben, 2,8%-kal nőtt.

befektető jövedelmének részét képezi az újrabefektetett jövedelem is, ami ugyan nem hagyja el az országot, de a külföldi tulajdont gyarapítja. Ennek aránya a külföldi tulajdonosi jövedelemben 2004–2005-ben számottevően csökkent, és a korábbi 48%-ról 30%-ra süllyedt. A GNI-statisztikák 2006-ra még nem állnak rendelkezésre, de nem várható számottevő változása a GNI-nak a GDP-hez mért relatív nagyságában.

9. tábla A bruttó hazai termék és jövedelemmutatók volumenének éves növekedési üteme

							(%)
Megnevezés	2001	2002	2003	2004	2005	2006 ⁺	
GDP	4,1	4,4	4,2	4,8	4,1	3,9	
GDI	4,5	5,4	4,0	4,8	3,1	2,8	
GNI	4,1	4,2	4,7	3,8	4,2	..	

+ Előzetes adat.

Azokban az országokban, ahol a külföldi tőke szerepe jelentős, fontos gazdasági jelzőszám a **bruttó nemzeti jövedelem (GNI)**, ami a GDP-ből az országhatárokon átívelő elsődleges jövedelemelosztás figyelembevételével származtatható mutató. A GDP-vel szemben a GNI nem tartalmazza a külföldi tőke által Magyarországon létrehozott tulajdonosi jövedelmet, és a külföldi munkavállalók magyarországi jövedelmeit, viszont szerepelnek benne a magyar befektetők és munkavállalók külföldön szerzett jövedelmei (bér, illetve kamat, osztalék stb). 2003-ig hazánkban a munkavállalói jövedelmek egyenlege szerény többletet mutatott, azóta minimális hiányt, ami azonban eltörpül a tulajdonosi jövedelmeknek a GDP 5–6%-ára rúgó negatív egyenlege mellett. Mindez jelzi a külföldi tőkének a magyar gazdaságban betöltött szerepét, ami nemcsak a közvetlen beruházásokban jelentkezik, hanem a portfólióbefektetésekből és a hitelügyletekből is kiemelkedő. A külföldi

10. tábla A bruttó nemzeti jövedelem (GNI) alakulása

					(folyó áron, milliárd Ft)
Megnevezés	2002	2003	2004	2005	
GDP	17 181	18 941	20 717	22 055	
Munkavállalói jövedelmek egyenlege	14	6	0	-5	
Tulajdonosi jövedelmek egyenlege	-959	-955	-1 261	-1 373	
ebből: újrabefektetett jövedelmek	-456	-444	-462	-423	
EU-s adók és támogatások egyenlege	-	-	42	77	
Összes korrekció	-945	-949	-1 219	-1 301	
GNI	16 236	17 992	19 498	20 754	
GNI a GDP arányában, %	94,5	95,0	94,1	94,1	

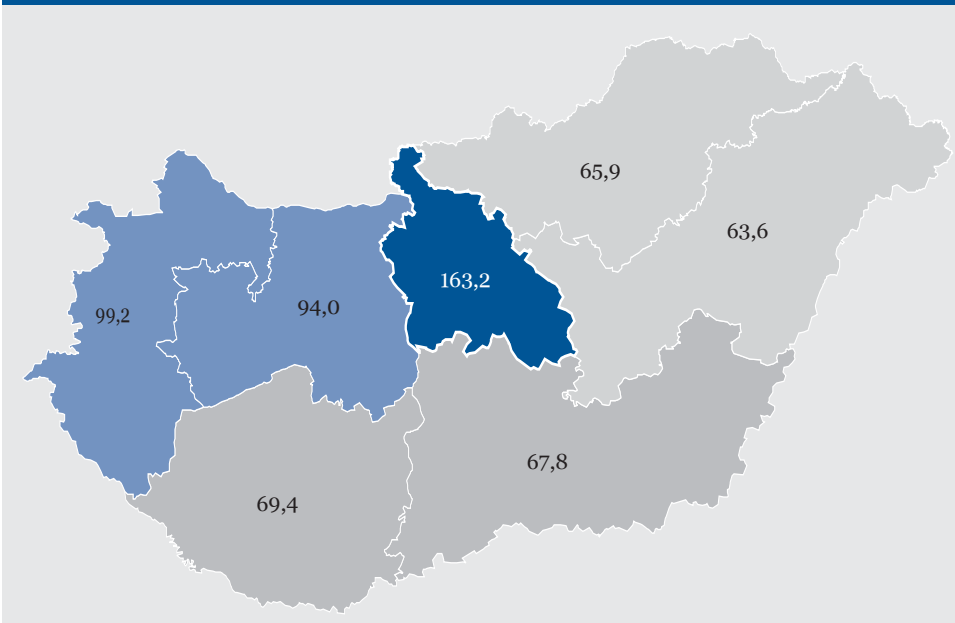
A bruttó hazai termék **termelési oldalán** a külpiaci értékesítéseken nyugvó feldolgozóipari konjunktúra nagyrészt ellensúlyozta a többi ágazat dinamikájának las-

sulását. A feldolgozóipar hozzáadott értéke 9,5%-kal nőtt (az ipar egészéé 8,6%-kal), kétszer akkora ütemben, mint egy évvel korábban. Az építőipar kétévi mérsékelt növekedés után 3%-os csökkenést mutatott, aminek fő oka a közúthálózat-fejlesztési munkák ütemének lassulása és a visszaeső lakásépítések. A mezőgazdaságban 6%-kal csökkent a hozzáadott érték, tehát folytatódott a rekordtermést hozó 2004. év utáni mérséklődés. A szolgáltatások összességében átlag alatti mértékben nőttek (3,3%), de visszaesés sehol nem következett be. A legkevesbé az állami szolgáltató ágazatok hozzáadott értéke bővült (1%-kal), a leginkább – 2005-höz hasonlóan – a pénzügyi tevékenység, ingatlanügyletek, gazdasági szolgáltatás ágazatsoporté (5,8%-kal). Az anyagi jellegű szolgáltatások 3% körüli növekedést mutattak.

A **bruttó hazai termék regionális eloszlásáról** szóló 2005. évi adatok Közép-Magyarország előnyének további növekedéséről, és így a regionális különbségek nagyobbodásáról tanúskodnak. A differenciálódás hosszabb ideje megfigyelhető folyamata 2003–2004-ben megtorpant, 2005-ben azonban folytatódott, sőt Közép-Magyarország átlag feletti fejlődésének eredményeképp minden korábbinál nagyobb lett a különbség a gazdaságilag legfejlettebb és legkevésbé fejlett régió között (2,6-szeres). A Közép-Magyarországon kívüli régiók között azonban az ezredforduló óta közeledés figyelhető meg. Ezen a körön belül csökkent a legfejlettebb és a legkevésbé fejlett régió közötti különbség és az átlaghoz képesti szóródás is.

Közép-Magyarországon az **egy főre jutó GDP** 3,6 millió forint volt, az országos

31. ábra Egy főre jutó bruttó hazai termék az országos átlag százalékában, 2005

átlag 163%-a. A másik végletet Észak-Alföld jelenti 1,4 millió forinttal, illetve 64%-kal. Szintén a kevésbé fejlett régiók közé tartozik Észak-Magyarország, Dél-Alföld és Dél-Dunántúl, ahol az országos átlagnak 66–69%-a volt az egy főre jutó GDP. Közép-Dunántúl 94%-ot ért el, Nyugat-Dunántúl pedig, amely korábban átlag fölötti fejlettséget képviselt, 99%-ot.

Közép-Magyarország kiemelkedő súlyát jelzi, hogy az országos átlagot egyetlen másik régió sem érte el, valamint az, hogy itt állították elő a teljes GDP 46%-át (miközben a lakosság 28%-a él itt). A dunántúli régiók összességében 27%-kal járultak hozzá az ország összes bruttó hazai termékéhez, csakúgy, mint a keletebbre fekvő három régió. Az egyes régiók súlya viszonylag szűk határok között mozog, Közép-Dunántúlé a legmagasabb (10,3%), és Dél-Dunántúlé a legalacsonyabb (6,7%).

A **nemzetgazdaság tulajdonosi szerkezetében** az 1990-es évek közepére kialakultak azok az arányok, amelyek csekély ingadozással azóta is jellemzik Magyarországot. (A vállalkozások tulajdonosi besorolása a többségi tulajdonlás elve alapján történik.) A 2005-ös adatok csak ágazati szinten mutatnak elmozdulást az előző évekhez képest, a nemzetgazdaság egészében az egyes tulajdonosi szektorok aránya megegyezik az előző öt év átlagával.

2005-ben a **közösségi szektor** súlya 29% volt. Négy ágazatban haladta meg részesedése a hozzáadott értékből a 40%-ot, közülük egyedül a közigazgatás, védelem, kötelező társadalombiztosítás ágban volt kizárólagos a szerepe. Az oktatásban és az egészségügyben, ahol már az 1990-es években megjelent a magántőke, a közösségi szektor súlya az utóbbi években lényegében változatlan (82, illetve 68–70%). A villamosenergia-, gáz-, gőz- és vízellátás hoz-

záadott értékében az állami tulajdon részaránya 80% körül mozog.

Az 1990-es évek második felében kevesebb 20% fölé emelkedett a **külföldi tulajdonú vállalatok** hozzájárulása a bruttó hozzáadott értékhez, és azóta e körül ingadozik (2005-ben 21% volt). A feldolgozóiparban mért 53%-os és a pénzügyi tevékenységek körében a 47%-os részesedés lényegében az ezredforduló óta változatlan. E két ágazat az, ahol nagyobb a külföldi tulajdon szerepe, mint a hazai magánszektore. Még három ágban 20% vagy magasabb a külföldi tulajdonú vállalatok súlya a hozzáadott értékben: a szállítás, raktározás, posta és távközlésben, a bányászatban és a kereskedelem, javításban.

A **hazai magánszektor** a 14 gazdasági ág közül nyolcban a legnagyobb tulajdonos, és közülük hétben kétharmad fölötti a súlya. Részesedése a teljes bruttó hozzáadott értékből 50%. A mezőgazdaságban és az építőiparban szinte kizárólagos a hazai magánszektor szerepe, és magas még a bányászatban, a kereskedelemben, a vendéglátásban, az ingatlanügyletek, gazdasági szolgáltatás és az egyéb szolgáltatás ágakban. A többi ágban nem éri el az 50%-ot, közülük (a közigazgatástól eltekintve) a legalacsonyabb a villamosenergia-, gáz-, gőz- és vízellátásban (11%) és az oktatásban (18%).

Beruházás

A nemzetgazdasági **beruházások** volume – mintegy tízéves, változó ütemű, de folyamatos növekedés után – 2006-ban az előzetes adatok szerint 2%-kal csökkent. Utoljára 2003-ban regisztráltak számottevő lassulást a beruházások dinamikájában (akkor 1%-os volt a növekedés), amit 2004-ben 9,1%-os fellendülés, majd 2005-ben 5%-os bővülés követett. Tavaly az első

negyedévben még 10%-os növekedést regisztráltak, a következő negyedéveket azonban egyenletes, 4% körüli csökkenés jellemezte. 2000 és 2006 között összességében 28%-kal nőtt a beruházások volumene, a kiegyenlítettebb ütemben növekvő GDP-vel megegyező mértékben. Tavaly folyó áron 4,6 billió forintot fordítottak ilyen célra, ami a bruttó hazai termék 20%-ával volt egyenlő.

A beruházásoknál némileg tágabb értelmű, de nemzetközi összehasonlításokban inkább használt mutató a **bruttó állóeszköz-felhalmozás** (aminek hazánk esetében mintegy 90%-a beruházás). Ennek dinamikája Magyarországon hasonlóan alakult, mint a beruházásoké, volumene többéves folyamatos növekedés után 2006-ban 2%-kal csökkent. Az Európai Unióban tavaly ellenkező irányú folyamat ment végbe: a bruttó állóeszközök felhalmozása gyorsuló ütemben, a 2004–2005. évi 3–3% után 5,2%-kal nőtt (egyedül Magyarországon csökkent). Jelentős szerepe volt ebben Németországnak, ahol öt éves csökkenés-stagnálás után közel 6%-os növekedés volt megfigyelhető. A kelet-közép-európai országok többségében az állóeszköz-felhalmozás dinamikája tavaly gyorsult, Csehország és Szlovákia kivételével meghaladta a 10%-ot (Lengyelországban 17%-os bővülést regisztráltak). A bruttó állóeszköz-felhalmozás GDP-hez mért aránya az EU tagállamaiban átlagosan 20,5%, az Egyesült Államokban 19,6%. A tagországok rangsorában hazánk 22%-os arányával a középmezőnyben helyezkedik el, a gazdaságilag fejlettebb országok többsége előtt, de a kelet-közép-európai országok közül csak Lengyelországban alacsonyabb ez a mutató.

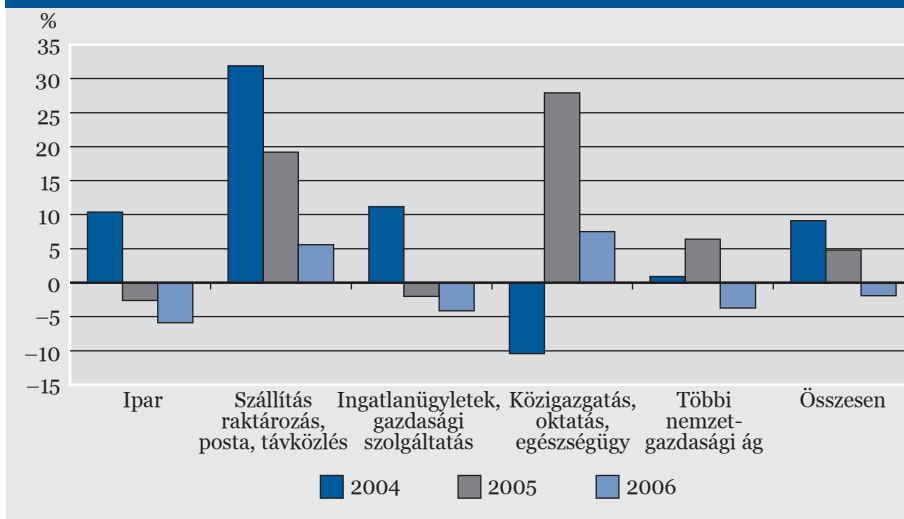
A **beruházások ágazati szerkezetében** három ágazatnak van kiemelkedő

szerepe. A feldolgozóipar, a lakásépítéseket is felölelő ingatlanügyletek, gazdasági szolgáltatás, valamint az útépítéseket is tartalmazó szállítás, raktározás, posta és távközlés ágazatok hagyományosan az összes beruházási teljesítmény mintegy kétharmadért felelősek. 2004-ben a még tartó lakásépítési konjunktúra, a megkezdődő közúthálózat-fejlesztési beruházások és a feldolgozóipar egyaránt hozzájárult az összes beruházás 9,1%-os bővüléséhez. 2005-ben a használatba vett lakások száma már csökkent, a feldolgozóipar fejlesztései stagnáltak, de nőtték a közúthálózat fejlesztésére fordított kiadások, és jelentősen emelkedtek a nagyjából állami finanszírozású szolgáltatások (közigazgatás, oktatás, egészségügy) korábban meredeken csökkenő beruházásai. Az állami finanszírozású beruházások így mérsékeltek a teljes beruházási dinamika lassulását (4,7%). 2006-ban felgyorsultak a negatív folyamatok, és megtorpant a 2005-ben még növekvő ágazatok többsége is. A feldolgozóipar beruházásai 5%-kal, az ingatlanügyleteké 4%-kal csökkentek. A két évig kiugró mértékben (összesen 57%-kal) növekvő szállítási ágazatban a fejlesztési ráfordítások reálértéke a korábbinál szerényebben, 6%-kal emelkedett. A közepes súlyú ágazatok közül a mezőgazdaságban 14%-os, az építőiparban 6%-os csökkenés követte az előző évi növekedést. A villamosenergia-, gáz-, gőz-, vízellátás ágazatban folytatódott a 2004 óta tartó évi 10% körüli visszaesés. A kereskedelmi beruházások stagnáltak, a szálláshelyszolgáltatás, vendéglátás területén viszont 6%-os növekedést regisztráltak. Nőtt a pénzügyi közvetítés ágazat beruházásainak reálértéke is, de az előző években mért 15% körüli ütemmel szemben csak 4%-kal. Az állami szolgáltató ágazatokban 2005-ben átlagosan 28%-kal nőtték a beruházások,

amit tavaly 7,5%-os bővülés követett. A közigazgatás területén 10%-kal, az egészségügyben 6%-kal, az oktatásban 1%-kal emelkedett a fejlesztési ráfordítások reálértéke.

Az **építési és a gépberuházások** dinamikája 2001–2003 között élesen különbözött, a rákövetkező két évben közeledett egymáshoz, 2006-ban pedig hasonló mértékű csökkenés következett be e két csoportban.

32. ábra A beruházások volumenének éves változása az ágazat(csoport)okban

A beruházások **gazdálkodási forma** szerinti megoszlása a 2000-es évek elején a lakásépítések számának meredek emelkedésével együtt jelentősen módosult a vállalati beruházásokkal szemben a lakossági (egyéb gazdasági tevékenységekhez köthető) beruházások javára. 2005-ben azonban megfordult ez a tendencia, majd 2006-ban a lakásépítések számának visszaesése tovább mérsékelte az egyéni beruházási tevékenységek súlyát. Így tavaly az egyéni gazdasági tevékenységekhez köthető beruházások aránya 21% volt (2000-ben 18%, 2004-ben 26%), a vállalkozások fejlesztéseinek súlya 66%, a költségvetési szervek által finanszírozott beruházások részesedése pedig 14%.

portban. Az építési beruházások 1,9%-kal, a gépberuházások pedig 1,3%-kal csökkentek. 2000 óta a gépberuházások 23%-kal emelkedtek, az építési beruházások pedig 35%-kal nőttek. Ennek következtében jelentős elmozdulás történt az összes beruházáson belül az építési jellegűek irányába. Az ezredfordulón még fele-fele volt a két főcsoport részaránya, 2006-ban azonban az építési beruházások – az infrastrukturális fejlesztések előtérbe kerülésével – már 58%-os súlyt képviseltek.

A korábbi évekkel ellentétben a **beruházási árak** növekedése 2006-ban érezhetően gyorsult – a termelői és a behozatali árak emelkedésével párhuzamosan. A beruházási árindex a 2005. évi 102,3%-kal

szemben 105,4% volt. Az előző négy évben 2,1-3,6%-kal nőttek az árak évente. Folytatódott viszont a többéves tendencia abban a tekintetben, hogy az építési beruházások áremelkedése meghaladta a gépberuházásokét. Előbbiek árszínvonala 7,4%-kal, utóbbiaké 2,6%-kal nőtt. A forint gyengülése miatt az importgépek ára, ha csekély mértékben is, de emelkedett (1,2%-kal), 2001 óta első ízben.

Külföldi működőtőke-befektetések

A világon befektetett működőtőke-állomány³ 2003-ban 7%-kal, 2004-ben 8%-kal, 2005-ben közel 10%-kal emelkedve 2005 végén 10,1 billió dollár volt. A fogadó országokat tekintve ennek 70%-a a fejlett országokban koncentrálódott. Ez az arány 9 százalékponttal alatta maradt az 1990. évi szintnek, a 2000. évihez képest azonban emelkedést mutat. A fejlett országokba áramló tőke növekedési üteme 2003–2005-ben mérsékeltebb volt, mint a teljes tőkeimporté. Az Európai Uniót tekintve a növekedési ütem 2003-ban az átlaggal egyező mértékű, 2004-ben attól elmaradó, 2005-ben pedig azt meghaladó volt. 2005 végén az EU-ban 4,5 billió dollár értékű külföldi működő tőke halmozódott fel, aminek 94%-a a régebbi tagországokban, míg 6%-a a 2004-ben csatlakozott 10 tagországban található. 2005-ben a növekedés az utóbbi csoportban volt gyorsabb, meghaladta a 14%-ot, míg a többi 15 országban 10%-os volt. Az EU-25 tagországai közül sorrendben a legnagyobb tőkeimportőr Nagy-Britannia, Franciaország, Németország, Belgium és Hollandia. Ebben az öt országban koncentrálódik az EU-ban befektetett külföldi működőtőke-állomány 64%-a. Az

új tagállamok közül Lengyelország az első, Magyarország a második, Csehország a harmadik. A világ tőkeimportjában hazánk részesedése (0,6%) azonos Ausztriáéval és Portugáliáéval.

A világ működőtőke-állománya a tőkeexportőröket tekintve közel 87%-ban a fejlett országokból – fele az Európai Unióból, mintegy 23%-a Észak-Amerikából – származott, a többi a fejlődő és egyéb országokból. Az utóbbiak közül a legnagyobb tőkeexportőrök közé tartozik Hongkong, Szingapúr és Oroszország. Az EU-25 tagországai közül – a 2005. évi kihelyezett tőke-állományt tekintve – Nagy-Britanniából, Németországból, Franciaországból és Hollandiából származott az EU teljes tőkeexportjának kétharmada. Mind a négy ország nettó tőkekihelyező pozícióban van. A 2004-ben csatlakozott országok közül a legnagyobb tőkeexportőr sorrendben Magyarország, Lengyelország és Csehország. Együttes részesedésük az EU-25 tőke kivételén belül nem éri el a 0,3%-ot.

A hazánkban működő külföldi tőke állománya – piaci értéken – 2000-hez képest 2005 végére 2,1-szeresére, 11,8 billió forintra emelkedett. A növekedés az utóbbi két évben meghaladta a 35%-ot, ezen belül is 2005-ben volt a gyorsabb, megközelítve a 19%-ot. A külföldi tőkebefektetések mintegy 54%-a – az egy évvel korábbinál kissé mérsékeltebb hányada – 2005 végén három országból, Németországból, Hollandiából és Ausztriából származott. A negyedik legnagyobb befektető országgá Nagy-Britannia lépett elő, 6 százalékponttal, 6,8%-ra növelve részesedését. A további sorrend Franciaország, az Egyesült Államok és Luxemburg. E hét ország együttes részesedése az összes Magyarországon befektetett külföldi tőkéből megközelítette a 73%-ot.

³ World Investment Report, United Nations, 2006.

2005-ben a társasági adóbevallást készítő vállalkozások közül a – részben vagy teljes egészében – külföldi tulajdonban lévők száma az egy évvel korábbihoz képest mérséklődött, 26 ezer volt. Ezen vállalkozások területi eloszlását tekintve (a vállalkozások székhelye szerinti adatok alapján) Közép-Magyarország koncentrációja tovább erősödött, megközelítette a 66%-ot. Dél-Dunántúl és Dél-Alföld kivételével az egy évvel azelőttihez képest csökkent a külföldi érdekeltségű vállalkozások száma, a legjelentősebben (49%-kal) Észak-Alföldön, ezen belül is Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében. A befektetett külföldi tőke összegét tekintve Észak-Alföld és Dél-Alföld kivételével növekedés volt a jellemző, bár ennek üteme eltérően alakult, ami a 2004. évihez képest módosította részesedésüket.

A külföldi befektetések ágazati megoszlását tekintve kisebb arányú elmozdulások történtek. A legnagyobb, bár mérséklődő hányadú, 41%-ot meghaladó a feldolgozóiparban, ezt követően az ingatlanügyletek, gazdasági szolgáltatásban 18%-kal, a kereskedelem, javításban 12%-kal, majd a pénzügyi tevékenységben 10%-kal. A feldolgozóiparon belül emelkedő hányadú a járműgyártás (25%), a villamosgép-, műszergyártás (22%), valamint a gumi-, műanyagtermék-gyártás (18%), ugyanakkor csökkenő az élelmiszer-, ital-, dohánnygyártás (10%) részesedése.

A külföldi érdekeltségű vállalatok behozatala és kivitele egyaránt 3,6%-kal haladta meg 2005-ben a megelőző évet. A 9,5 billió forintos import és a 8,8 billió forintos export előző évinél kisebb hányada, 66, illetve 80%-a származott az Európai Unióból, illetve irányult oda. Ezen belül az EU-15 tagországaival mérséklődött, a velünk együtt csatlakozott tagállamokkal pedig nőtt a ke-

reskedelmi forgalom. Az EU-n kívüli országokból a behozatal 23%-kal, a kivitel 16%-kal haladta meg a 2004. évet. A külföldi érdekeltségű vállalkozások legjelentősebb külföldi partnere 2005-ben is Németország volt, az importból 29%-kal, az exportból 32%-kal részesedett. A második helyen az import esetében Ausztria állt 6%-ot meghaladó, az export tekintetében pedig Olaszország 6%-ot megközelítő részesedéssel.

A külföldi érdekeltségű vállalkozások nettó árbevétele egy év alatt közel 17%-kal, a bruttó hozzáadott érték mintegy 11%-kal emelkedett az egy évvel korábbihoz képest, és rendre 26,3, illetve 4,8 billió forintot képviselt. Az alkalmazásban állók száma 1700 fővel mérséklődött, 573 400 fő volt. A legnagyobb mértékű csökkenés a feldolgozóiparban következett be, növekedést regisztráltak ugyanakkor a kereskedelem, javítás, az ingatlanügyletek, gazdasági szolgáltatás, a szállítás, raktározás, posta és távközlés, valamint az egészségügyi és szociális ellátás gazdasági ágakban. A bruttó átlagkeresetek egy év alatt 9,4%-kal, 2,7 millió forintra nőttek, ezzel a nemzetgazdasági átlagot – az egy évvel korábbival közel azonos mértékben – 42%-kal haladták meg. A külföldi érdekeltségű vállalkozások a 2004. évinél közel 7%-kal nagyobb, 1,2 billió forint összegű beruházást valósítottak meg. A növekedés az építési beruházásoknál kiemelkedően magas, 30%-os volt. A belföldigép-beszerzések nominálisan is elmaradtak az egy évvel korábbitól, az importgép-beruházás lényegében stagnált. A beruházások növekményének közel kétharmada a szállítás, raktározás, posta és távközlést, ötöde az ingatlanügyletek, gazdasági szolgáltatást, míg a többi a kereskedelem, javítás és az építőipar gazdasági ágakat érintette.

A magyar vállalkozók által külföldön befektetett tőke 2003-ban és

2004-ben is az előző évnek másfélszeresére emelkedett, amit 2005-ben 1,6-szeres növekedés követett. Ezzel 2005 végére a kihelyezett tőke összege megközelítette az 1,7 billió forintot. A tőke mintegy háromnegyede öt országban – Szlovákia (31%), Hollandia (19%), Dél-Korea (10%), Horvátország (8%) és Macedónia (6%) – koncentrálódott 2005 végére. A 2004 végi állapothoz képest jelentős változást hozott az országok sorrendjében a 2005. évi mintegy 228 milliárd forintos holland, valamint a 160 milliárdos dél-koreai magyar tőkebe-

fektetés. A befektetett tőke ágazati sorrendje – feldolgozóipar, ezen belül is a kősz gyártás, kőolaj-feldolgozás, nukleáris fűtőanyag gyártása, pénzügyi tevékenység, valamint kereskedelem, javítás – nem változott 2004-hez viszonyítva. Ugyanakkor együttes arányuk az összes befektetésből 92%-ról 85%-ra mérséklődött. Ezen belül a feldolgozóipar részesedése 53%-ról 36%-ra csökkent, a pénzügyi tevékenységé 27%-ról 33%-ra, a kereskedelem, javításé pedig 12%-ról 15%-ra emelkedett.

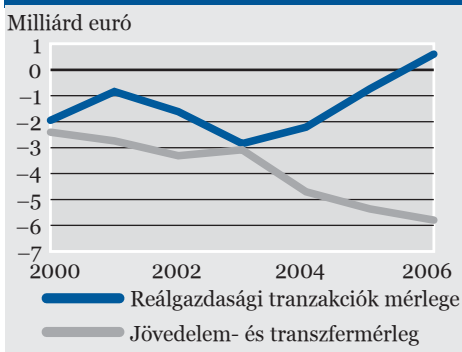
Gazdasági egyensúly

Fizetési mérleg, külföldi adósság-állomány*

A **folyó fizetési mérleg** hiánya a 2001. évi mérséklődés után évről évre emelkedve 2004-ben – a 2000. évvel megegyező szintre – a GDP 8,4%-ára nőtt, összege 6,9 milliárd euró volt. 2005-ben a hiány 0,8 milliárddal, 2006-ban további 0,9 milliárddal mérséklődött, és 5,2 milliárd eurót, a GDP 5,8%-át tette ki. Az EU-25 átlagában a folyó fizetési mérleg aktívuma 2004-ben 0,1%-os GDP-arányos deficitbe fordult, ami 2005-ben 0,6%-ra, 2006-ban 0,7%-ra emelkedett. 2005-ben – a korábbiaktól eltérően – az euróövezetben is hiány keletkezett, ami csak 2006 negyedik negyedévében váltott aktívumra.

A folyó fizetési mérleg egyenlegének alakulását 2003-tól a reálgazdasági tranzakciók mérlegének folyamatosan javuló, míg a jövedelem- és transzfermérleg folyamatosan romló egyenlege határozta meg.

33. ábra A folyó fizetési mérleg összetevői

* Az adatok forrása a Magyar Nemzeti Bank.

A reálgazdasági tranzakciók mérlegén belül az áruforgalom behozatali többlete 2003 óta folyamatosan csökken. Az egy évvel korábbihoz képest ez az egyenlegjavulás 2004-ben 0,4 milliárd, 2005-ben 1 milliárd, 2006-ban pedig 1,1 milliárd eurót jelentett. Összességében a 2003. évi 2,9 milliárd euróról 0,4 milliárdra csökkent a behozatali többlet. A reálgazdasági tranzakciók másik összetevőjének, a szolgáltatások aktívumának 2003-ig tartó csökkenését emelkedés váltotta fel, amelynek összege rendre 0,2, 0,5, illetve 0,3 milliárd eurót képviselt. Az egyenleg alakulásában meghatározó szerepe volt az idegenforgalomnak. Az ebből származó többlet a 2001. évi 2,6 milliárd eurós – eddigi – maximumról 2004-ig folyamatosan csökkent, összege ekkor 1 milliárd euró alá került. 2005-ben már megközelítette az 1,1, 2006-ban pedig meghaladta az 1,5 milliárd eurót. Ez utóbbiban a bevételek növekedése és a kiadások mérséklődése egyaránt közrejátszott. A turizmuson kívüli egyéb szolgáltatások passzívuma 2000–2003-ban évi 1–1,2 milliárd euró körül ingadozott. 2004-ben 0,5 milliárddal, 2005-ben további közel 0,4 milliárd euróval mérséklődött a passzívum, amit 2006-ban kisebb emelkedés követett, összege megközelítette a 0,5 milliárd eurót.

A jövedelem- és transzfermérleg egyenlegének alakulásában meghatározó szerepe van a jövedelmek alakulásának. Az elmúlt hét évet tekintve – 2003 kivételével – a nettó jövedelemkiáramlás évről évre emelkedett, összege 2005-ben 5,5, 2006-ban 6,1 milliárd eurót képviselt. Ezen belül az adóssághoz kapcsolódó, kamatjellegű nettó jöve-

delmek kiáramlása a 2000–2003 közötti évi 0,8 milliárd euróról 2004-ben 1,4, 2005-ben 1,6, 2006-ban 1,8 milliárd euróra nőtt, döntő részben a tartozásállomány növekedése következtében. A jövedelmeken belül a nagyobb hányadot képviselő, nem adóssághoz kapcsolódó, osztalék-, felosztott és újrabefektetett jövedelmek évtized eleji emelkedését 2003-ban mérséklődés, majd ezt követően ismételt növekedés követte. Összege 2006-ban 0,4 milliárd euróval meghaladva az egy évvel korábbi 4,4 milliárd euró volt. Az egy évnél rövidebb ideig külföldön alkalmazottak díjazásából származó aktívum korábbi mérséklődését 2006-ban kismértékű emelkedés váltotta fel, összege 117 millió eurót képviselt. A viszonzatlan folyó átutalások aktívumának 2003-ig tartó emelkedését 2004–2005-ben mérséklődés, majd 2006-ban ismételt növekedés követte. Az említett csökkenésben szerepet játszott az is, hogy e tételen belül az államháztartási szektorban számolják el folyó transzferként az EU költségvetéséhez történő magyar hozzájárulást, így a korábbi aktívum 2004-től passzívumra váltott. Másrésről az egyéb szektorok 0,4–0,5 milliárd eurót kitevő aktívuma 2005-ben és 2006-ban is megközelítette az 1 milliárd eurót.

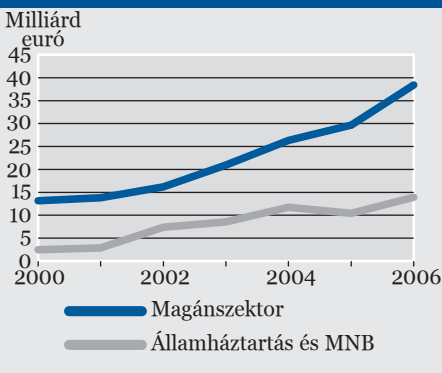
A **tőkemérleg** 2003-ig csökkenő – és ez évben már passzívumot mutató – egyenlege 2004-től évről évre növekvő aktívumot mutatott, aminek összege 2005-2006-ban meghaladta az évi 0,7 milliárd eurót. Ehhez nagymértékben hozzájárult az a körülmény, hogy e tételen belül, az államháztartási szektorban számolják el az Európai Unióból érkező, fejlesztésekhez, beruházásokhoz kapcsolódó forrásokat is. A tőkemérleg és a folyó fizetési mérleg együttes egyenlege határozza meg a külső finanszírozási igényt, ami 2005-ben 5,4, 2006-ban 4,5 milliárd euró volt.

A **nem adóssággeneráló források** 2002-ig tartó növekvő beáramlását 2003-ban nettó 11 millió eurós kiáramlás váltotta föl. 2004–2005-ben ismételten évi 3,3 milliárd eurót meghaladó beáramlás történt. 2006-ban a nem adóssággeneráló nettó források 0,5 milliárd eurós kiáramlást mutatnak. Ezen belül a külföldiek magyarországi, részesedés formájában megvalósuló tőkebefektetésének összege – beleértve az újrabefektetett jövedelmeket is – az egy évvel korábbinál közel 60%-kal kisebb, nettó 2,3 milliárd euró volt. A magyarok külföldre irányuló ilyen jellegű tőkebefektetései kismértékben, közel 5%-kal, 2,1 milliárd euróra emelkedtek. A tulajdonviszonyt megtestesítő portfólióbefektetéseknél az előző évinél 0,2 milliárd euróval nagyobb, 0,7 milliárd eurós kiáramlás történt. Ennek következtében a nem adóssággeneráló források nem mérsékeltek, hanem növelték a külfölddel szembeni finanszírozási igényt, szemben az egy évvel korábbival, amikor is annak közel kétharmadára nyújtottak fedezetet.

Magyarország bruttó **külföldi adósságállománya** – a közvetlen tőkebefektetéseken belül elszámolt egyéb tőkével együtt – 2003-2006-ban évi 20% körüli mértékben emelkedett. Az utóbbi kétévi növekedés megközelítette a 27 milliárd eurót, ezzel 2006 december végén az adósságállomány 83,9 milliárd eurót, a GDP 94%-át kitevő összeget képviselt. A növekedés háromnegyede a magánszektorban keletkezett, míg a többi az államháztartási szektort és az MNB-t érintette. A követelések ugyan ezen időszakban 14,7 milliárddal, 45,5 milliárd euróra emelkedtek. Ennek több mint egyharmadát a nemzetközi tartalékok adták, amelyek növekedése 2005-ben jelentős mértékű, 4 milliárd eurót meghaladó volt. A nemzetgazdaság nettó adósságállománya az előző két tényező hatására 2005-ben

13%, 2006-ban 29%-kal emelkedett, összege 2006 végén 38,4 milliárd eurót, a GDP 43%-ának megfelelő összeget képviselt. A nettó adósságállományon belül a két évet tekintve az államháztartás és az MNB együttes adóssága mérsékeltebben, 18%-kal emelkedett. Ugyanakkor a magánszektor nettó adóssága két év alatt közel 1,7-szeresére nőtt, aminek következtében részesedése a nettó adósságállományból a 2004 végi 55,4%-ról 2006 végére 63,8%-ra változott. A magánszektoron belül – különösen az utóbbi két évben – a monetáris intézmények (kereskedelmi bankok, szakosított és szövetkezeti hitelintézetek, lakás-takarékpénztárak) eladósodottsága nőtt gyorsabb ütemben.

34. ábra A nettó külföldi adósságállomány alakulása szektoronként (az időszak végén)

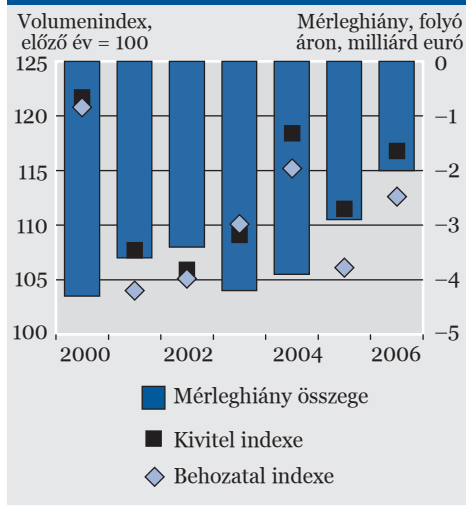
A nemzetgazdaság **nem adósság jellelű tartozása** (a közvetlen tőkebefektetések és a tulajdonviszonyt megtestesítő értékpapírok együttes állománya) 2006 végén 55,5 milliárd euró volt, ami a külföldiek 67,3 milliárd eurós magyarországi és a magyarok 11,7 milliárd eurós külföldi befektetéseinek különbségeként adódott. Egy évvel korábban a nem adósság jellelű tartozások nettó állománya 50 milliárd euró volt.

Az **összes** – adósság és nem adósság jellelű – **külföldi tartozás** 2006 végén 151,1 milliárd, a követelés 57,2 milliárd, a nettó külföldi tartozás 93,9 milliárd eurót képviselt. A GDP-hez viszonyított aránya – az egy évvel azelőttihez képest közel 16 százalékponttal emelkedve – 2006 végén 105,4% volt. A tartozásállományon belül az adósság jellelű tartozások növekedése volt a gyorsabb, meghaladta a 29%-ot, a nem adósság jellelűé 11%-ot ért el.

Külkereskedelmi termékforgalom

A külkereskedelmi termékforgalom növekedése, miután 2005-ben lassult kissé, 2006-ban ismét gyorsult Magyarországon, bár – a világkereskedelemben is kimagasló növekedést felmutató – 2004. évi ütemet nem érte el. Az **export** volumene így is három éven keresztül kétszámjegyű növekedést mutatott, 2004-ben 18%-kal, 2005-ben 12%-kal, 2006-ban 17%-kal haladta meg az egy évvel korábbit. Ugyanezekben az években az **import** volumene 15%-kal, 6%-kal és 13%-kal emelkedett. (A 2000. évi – nagyarányú forgalombővülés nyomán kialakult magas – szinthez képest a 2006. évi export 1,9-szeres, az import mintegy 1,7-szeres volument jelent.) Az export dinamikája tehát mindhárom évben felülmúlta az importét, melynek eredményeként – a cserearány romlása ellenére – folyamatosan javult az egyensúly. A **külkereskedelmi mérleg hiánya** 2004-ben 250 millió, 2005–2006-ban 1-1 milliárd euró körüli összeggel csökkent, 2006-ban nem egészen 2 milliárd eurót tett ki. A 2006. év mérleg-hiánya az export 3,4%-ának felelt meg, ami három év alatt a relatív hiány mintegy harmadára történt csökkenését jelenti, ezen belül az utolsó évben – az előző évhez képest – 2,4 százalékpont volt a javulás.

**35. ábra A külkereskedelmi
termékforgalom dinamikája és
egyensúlya**

A Világkereskedelmi Szervezet (WTO) áprilisban kiadott jelentése szerint a **világkereskedelem** 2005. évi lassulását 2006-ban ismét élénkülés követte. A termékforgalom volumene, a 2004. évi 10% és a 2005. évi 6,5% után 2006-ban 8%-kal haladta meg az előző évet, az utóbbi 2000 óta a második legmagasabb dinamikájú évet jelent. Az exportban az ázsiai térség (mindenekelőtt Kína, továbbá India és Japán), valamint Észak-Amerika (főként az Egyesült Államok) érte el a leggyorsabb növekedést. Európa, azon belül az Európai Unió (EU-25) 7,5%-kal, vagyis a világtól alig elmaradón bővítette exportját. Az import növekedési üteme mindhárom térségben elmaradt az exportétól (az Európai Unióban 6,5%-os volt), míg a világ más területein számottevően meghaladta azt.

Az Eurostat adatai szerint az **Európai Unió** 25 tagállamának unión belüli és kívüli együttes kereskedelmében az export 12%-kal, az import 13%-kal nagyobb euró-

értéket tett ki 2006-ban, mint egy évvel korábban. Ez a forgalom mindkét oldalát tekintve élénkülést jelent az előző évihez képest, amikor 8%-kal nőtt az export és 10%-kal az import. Összesített külkereskedelmi mérlegük 91 milliárd eurós hiányt mutat, szemben a 2005. évi 39 milliárddal. A hiány növekedésében kiemelkedő szerepet játszott az energiaimport, illetve annak drágulása.

A 25 tagállam közül hétben 20% vagy afeletti, tizenegyben 10–19% közötti, hatban pedig 10% alatti mértékben nőtt 2006-ban az export – euróban kifejezett – értéke az előző évihez képest; egy tagállamban (Ciprus) csökkent. Az import értéke valamennyi tagállamban meghaladta az előző évet, hétben 20% feletti, tizenkettőben 10–19% közötti és hatban 10% alatti mértékben. Magyarország exportjának és importjának növekedési üteme – szintén folyó áron, euróalapon 17%, illetve 14% – a középmezőnybe tehető. Az export dinamikája a tagországok több mint felében volt nagyobb vagy hasonló, mint az importé. A 2006. évi külkereskedelmi mérleg a tagállamok többségében hiányt mutat, csak kilencben zárt többlettel. A mérleghiány összegét az exportéhoz viszonyítva igen eltérő arányok adódnak. A tizenhat mérleghiányos ország közül Magyarország mutatója a legalacsonyabb (3,4%), hasonló Szlovéniáé (3,6%); a sor másik végén Görögországé 2-szeres, Ciprusé 4,2-szeres. (Meg kell azonban jegyezni, hogy az utóbbi két ország esetében a termékforgalom magas hiányával szemben a szolgáltatások forgalmának jelentős többlete áll.)

Magyarország 2006. évi külkereskedelmében az export 74%-át, az import 68%-át tette ki az **unió belüli forgalom**. Ebben a viszonylatban az export és az import mind volumenét, mind euróban ki-

fejezett értékét tekintve gyakorlatilag azonos mértékben, 13-13%-kal nőtt az egy évvel korábbihoz képest. A 2005. év dinamikájához hasonlítva – amikor 8%-kal emelkedett az export és 2%-kal az import volumene – ez számottevő élénkülést jelent. Hasonló tendenciát, bár mérsékeltébb ütemet mutat a forgalom az unió régi tagállamaival (EU-15). Itt a 2005. évi 4%-ról 2006-ban 9%-ra gyorsult az export volumenének növekedése, míg az importé alig 1%-ról 12%-ra. (Két év alatt gyakorlatilag azonos mértékben bővült a forgalom két oldala.) A Magyarországgal együtt uniós taggá vált országok csoportjával folytatott kereskedelem a csatlakozás óta folyamatosan az átlagosat jóval felülmúló dinamikával jellemezhető. Elsősorban az export futott fel, volumene 2004-től kezdődően évente 1,3–1,4-szeresre nőtt, de az importé is jelentősen, 1,1–1,2-szeresre. Ezzel párhuzamosan az országcsoport forgalmi súlya is számottevően nagyobb lett. A 2006. évi export 13%-a, az import 11%-a jutott az új tagállamokra, ami a 2004. évihez képest az exportban 4,3 százalékpontos, az importban 1,6 százalékpontos emelkedést jelent. Az uniós forgalom mérlege 2004-től többlettel zárt, s a többlet összege évről évre nagyobb lett, 2006-ban 2,5 milliárd eurót tett ki. Ezen belül a régi tagállamokkal szembeni mérleg többlete 1,4 milliárd euró volt, közel 600 millióval alacsonyabb az egy évvel, viszont mintegy 150 millióval magasabb a két évvel korábbinál. Az új tagállamok viszonylatában a 2004. évi 600 millió eurós mérleghiány után 2005-ben 150 millió többlet alakult ki, 2006-ban pedig 1 milliárd fölé emelkedett a többlet összege.

Az Európai Unió kívüli országok – 2006-ban az export 26%-át, az import 33%-át képviselő – csoportjában szintén di-

namikus volt a forgalom növekedése. Különösen az export bővült kimagasló mértékben, 2005-ben és 2006-ban is mintegy 1,3-szeresre mind volumenét, mind euróban kifejezett értékét tekintve. Ugyanezekben az években az import volumene 16, majd 12%-kal, értéke 23, majd 16%-kal emelkedett; a volumen- és értékfolyamatok eltérése mindenekelőtt az energiaforgalommal, nevezetesen annak drágulásával magyarázható. Az export összege a jóval magasabb dinamika ellenére még mindig erősen elmaradt az importétól, mérlegük továbbra is magas hiánnyal zárt. Figyelemre méltó azonban, hogy többévi folyamatos és jelentős növekedés után 2006-ban csökkent a viszonylat hiánya, 4,4 milliárd eurót kitevő összege nem csak a 2005. évinél alacsonyabb (több mint 600 millióval), hanem a 2004. évinél is (150 millióval). Ebben a folyamatban fontos szerepet játszott az **európai országokkal** folytatott külkereskedelem mérlegének alakulása: a 2004. évi hiány után 2005-ben többlet alakult ki, s 2006-ban a többlet összege tovább nőtt, meghaladta az 500 millió eurót. A változás annak ellenére következett be, hogy az orosz relációjú külkereskedelem jellemzően magas mérleghiánya – alapvetően az energiahordozók drágulása folytán – mindkét évben emelkedett. Az Európai Unió kívüli viszonylat jelentős mérleghiányát továbbra is az **ázsiai országok** csoportjával lebonyolított forgalom határozta meg. Bár a 2005. évi jelentős növekedést követően 2006-ban már alig változott a mérleghiány, igen magas, 6,5 milliárd euró feletti összegű volt. Mögötte az export értékének többszörösét (2006-ban 3,1-szeresét) kitevő import áll. Mindez alapvetően a térség néhány országával, mindenekelőtt a Kínával folytatott kereskedelem jellegzetességével magyarázható: az elsősorban információ- és

híradás-technikai, valamint telekommunikációs iparágak termékeiből álló import értéke lényegesen felülmúlja az oda irányuló exportét.

11. tábla A külkereskedelmi termékforgalom mérlegének alakulása országcsoportonként

(folyó áron, millió euró)			
Országcsoport	2004	2005	2006
Európai Unió (EU-25)	664	2 151	2 465
Ebből:			
EU-15	1 262	2 005	1 417
10 új tagállam	-598	147	1 048
EU-n kívüli országok	-4 579	-5 055	-4 429
Ebből:			
európai országok	-286	268	524
ázsiai országok	-5 080	-6 497	-6 541
többi ország	787	1 174	1 587
Összesen	-3 915	-2 904	-1 964

A külkereskedelem dinamizmusának elsődleges tényezőjét továbbra is a **gépek és szállítóeszközök** forgalma jelentette, amely 2006-ban az exportnak több mint hattizedét, az importnak pedig felét adta. Az export volumene 2005-ben 13%-kal, 2006-ban 20%-kal haladta meg az előző évit, míg az import 6, majd 16%-kal emelkedett. Az export a fő országcsoportok mindegyikébe nőtt, kiemelkedő mértékű, mindkét évben 1,6–1,6-szeres növekedést a Magyarországgal együtt uniós taggá vált országokba irányuló szállítások mutatnak. Bár e reláció piaci részesedése így is mindössze 11% volt 2006-ban, figyelemre méltó, hogy két évvel korábban még 6%. A gépexport húzótermékei többnyire a híradás-technikai készülékek, valamint a járműgyártáshoz kapcsolódó termékkörök között találhatók. Közülük is kiemelést érdemelnek

– a mobiltelefonok (amelyek a legjelentősebb exportcikket képviselik, és amelyekből a külpiazi értékesítés 2006-ban átlépte a 100 milliós darabszámot),

- az LCD-kijelzős televíziókészülékek (amelyekből 2005-ben vált jelentőssé az export, és a 2006. évi megduplázódás nyomán 2,7 millió darabot tett ki),
- a személygépkocsik (amelyek exportértéke 2006-ban az előző évi mintegy 1,5-szeresére nőtt),
- az energiafejlesztő gépek (amelyek túlnyomórészt gépjárműmotorokat tartalmaznak, s amelyek exportértéke több mint tizedével bővült).

Szinte valamennyi termékkör legnagyobb piacai az Európai Unió tagállamai közül kerülnek ki, mellettük igen jelentős a mobiltelefonok esetében az Oroszországba irányuló export. A gépimport nem kis részét az exportot megalapozó anyagok, alkatrészek, részegységek teszik ki, ezek elsősorban távol-keleti országokból érkeznek. Ugyancsak jelentős importtétel a személygépkocsi, ennek fő szállítói viszont az Európai Unió országai.

A második legnagyobb áru főcsoport, az export 28%-át, az import 33%-át képviselő **feldolgozott termékek** külkereskedelme szintén számottevő emelkedést mutat. Az export volumene 2005-ben és 2006-ban is jelentősen, 10, majd 15%-kal nőtt. Az import növekedése 2005-ben 2%-osra lassult ugyan, de 2006-ban ismét élénkült, és 12%-ot tett ki. Az igen széles áruskálából kiemelést érdemel a gyógyszerek és gyógyszerészeti termékek exportban és importban egyaránt jelentős összegű és erőteljesen bővülő forgalma.

Az **élelmiszerek, italok, dohánytermékek** 2006-ban 5,5%-kal részesedtek az exportból és 4%-kal az importból, így a teljes forgalom alakulására az előbbi két áru főcsoportnál lényegesen kisebb hatást gyakoroltak. Exportjuk volumene 2005-ben 7%-kal, 2006-ban 8%-kal nőtt, dinamikája – az évtized szinte egészét jellemző tenden-

cia folytatásaként – mindkét évben elmaradt az importétól. Ennek növekedése ugyanis – a 2004. évi 33% után – 16, majd 12% volt, alapvetően az uniós agrárszállítások felfutására visszavezethetően. Figyelemre méltó, hogy a Magyarországgal együtt csatlakozott országok csoportjából – miután 2004-ben 1,7-szeresre emelkedett – 2005-ben 1,3-szeresre, 2006-ban pedig 1,2-szeresre bővült a behozatal. A magyar exportőrök általában kevésbé tudták kihasználni a csatlakozás nyomán megnyílt értékesítési lehetőségeket, bár egyes termékekből igen jelentős forgalmat bonyolítottak le. Így pl. a búza és a kukorica kivitele az elmúlt tíz év legmagasabb szintjét érte el; erre serkentőleg hathatott az EU agrárintervenciós politikája. A csatlakozást követően számottevő relációs átrendeződés ment végbe az agrárjellegű külkereskedelemben, különösen az importban nőtt meg az uniós forgalom aránya. Ugyancsak e folyamatok következményeként Magyarország nettó exportőri pozíciója az uniós agrárforgalomban 2006-ra megszűnt. (A régi tagállamok viszonylatában, csökkenő összeggel ugyan, de mindvégig meghaladta az export összege az importét, az új tagállamok csoportjában viszont már 2005-ben is elmaradt attól.)

Az **energiahordozók** részaránya az importban jelentősebb, s az utóbbi években – nem kis részben az áremelkedésre visszavezethetően – fokozatosan nagyobb lett: 2004-ben 7, 2005-ben 10, 2006-ban 11%-ot tett ki. Az import volumene, miután 2005-ben erőteljesen, 18%-kal emelkedett, 2006-ban e magas szint körül alakult. A 2005. évi felfutás meghatározó tényezőjének a nyers kőolaj hirtelen megugrott importja tekinthető, ennek mennyisége 2006-ban mérséklődött, s kevesebbet hoztak be kőolajtermékekből is. 2006-ban vi-

szont az elektromos energia behozatala nőtt meg; a földgázimport ingadozása jóval mérsékeltebb volt. Az energiainport értéke 2005-ben a volumenváltozást jóval felülmúló, és 2006-ban is jelentős, euró alapon 53%-os, majd 25%-os növekedést mutat. Ugyancsak kedvezőtlenül hatott a nemzetgazdaság kiadásaira, hogy 2006-ban a forint leértékelődött a dollárhoz, azaz az energiainportban legfontosabb szerződéses devizanemhez képest (szemben a megelőző évekkel, amikor a forint felértékelődése mérsékelte ezt a kiadást). Az energia-hordozók túlnyomó részben kőolajtermékekből álló, és elsősorban a szomszédos országokba irányuló exportjában a 2005. évi 22%-os volumennövekedést 2006-ban 6%-os csökkenés követte. Az export értéke mindkét évben nőtt, szintén euróalapon 61, majd 8%-kal. Összege azonban alig több mint ötödét tette ki az importénak, s a teljes exporton belüli aránya is csekély, 2,5% volt.

A legkisebb árufőcsoport, a forgalom mindkét oldalán 2% alatti részesedésű **nyersanyagok** importvolumene 2005-ben az előző évi szint körül alakult, 2006-ban 4%-kal bővült. Az exportban a 2005. évi 1%-os mérséklődést 2006-ban 2%-os növekedés követte.

A **külkereskedelmi forgalom forintárszintje** több évi igen mérsékelt mozgás után 2006-ban számottevően nőtt. Az exportban a 2005. évi 0,8%-os csökkenést 2006-ban 6,4%-os emelkedés váltotta fel, míg az importban 1,4%-ról 7,9%-ra gyorsult a növekedés. A változás az árfolyam tendenciájában következett be: a forint a meghatározó devizákkal szemben – éves átlagban – 2005-ben 1,4%-kal erősödött, 2006-ban viszont 6,4%-kal gyengült. Ennek figyelembevételével az export devizaárszintje 2005-ben 0,6%-kal emelkedett az előző évihez képest, 2006-ban pedig ezen a szint-

ten maradt. Az importban a devizaárszint is folyamatos, 2005-ben 2,8%-os, 2006-ban 1,4%-os emelkedést mutat.

Az export- és importárak változása közötti olló, a **cserearány** a 2005. évi 2,2% után 2006-ban további 1,4%-kal romlott, két év alatt tehát 3,6%-kal lett kedvezőtlenebb. Ezt megelőzően 1999–2000-ben volt nagyobb mértékű a cserearány romlása, szintén két év alatt 4,3; 2001–2004 között együttesen 1,1. A jelentősebb cserearányromlás meghatározó tényezőjének mindkét időszakban az energiaiimport drágulása tekinthető. Emellett azonban nem elhanyagolható az a tény sem, hogy az export kimagasló hányadát adó gépek forintárszintje az átlagosnál kedvezőtlenebb változást (nagyobb arányú csökkenést, illetve mérsékeltebb növekedést) mutat.

Az Eurostat által közölt, az **Európai Unió** egészére (EU-25) vonatkozó havi egységérték-indexek 2006 elején jelentős, majd szinte folyamatosan lassuló áremelkedést jeleztek az előző év azonos hónapjához képest. Az importárak növekedése kezdetben még erősen felülmúlta az exportárakét, a közöttük levő olló azonban fokozatosan zárult, sőt az év végére iránya is megfordult. Vagyis a cserearány nagy, majd mérséklődő ütemű romlását javulás váltotta fel. Mindennek alapján az év egészére 5% körüli cserearányromlás becsülhető, hasonló a 2005. évihez.

Az államháztartás és alrendszerei*

Az **államháztartás** – az EU egységes **eredményszemléletű** (ESA'95), a maastrichti kritériumban megfogalmazott előírással összhangban lévő, a magánnyugdíjpénztári befizetések hatásával nem módosított – **egyenlege** 2003-ban 7,2%-os GDP-

arányos deficitet mutatott. Ez az arány 2004-ben 6,5%-ra mérséklődött, majd 2005-ben 7,8%-ra, 2006-ban pedig 9,2%-ra nőtt. Az EU-25 és az eurózóna országainak átlagában is a deficit 2003-ban meghaladta, illetve elérte a maastrichti kritériumban megfogalmazott felső határt, a GDP 3%-át. Ezt követően az EU-25-ben gyorsabban, az eurózónában kissé lassúbb ütemben mérséklődve, 2006-ban 1,7, illetve 1,6%-ot mutatott. A tagországok átlaga mögött jelentős különbségek húzódnak meg: tíz országban szufficit, a többiben deficit keletkezett úgy, hogy ez utóbbiak közül négy tagország Magyarország, Portugália (3,9%), Lengyelország (3,9%), Szlovákia (3,4%) meghaladta a 3%-ot. A legmagasabb GDP-arányos államháztartási többlet Dániában (4,2%) keletkezett, ezt követte Finnország (3,9%) és Észtország (3,8%).

Az államháztartás **pénzforgalmi** szemléletű hiánya a 2001. évi alacsony, a GDP 3%-át el nem érő szintről 2002-ben – elsősorban a kormányzati rendkívüli kiadások és adósságátvállalások következtében – 1,7 billió forintra, a GDP 9,7%-ára nőtt, majd 2003-ban 1,1 billió forintra, a GDP 5,9%-ára mérséklődött. A deficit 2004-ben ismét emelkedett (1,3 billió forint), amit 2005-ben mérséklődés követett, ekkor a hiány 1,1 billió forint, a GDP 4,8%-a volt. 2006-ban a deficit az egy évvel korábbihoz képest megduplázódott, összege megközelítette a 2,2 billió forintot, a GDP 9,3%-át. Az évtized elején a hiány alakulásában meghatározó szerepe volt a központi költségvetés egyenlegének. 2003-tól a társadalombiztosítási alapok növekvő deficitje is jelentősen befolyásolta az egyenleg alakulását, 2005-ben a két alrendszer már közel fele-fele arányban járult hozzá a hiányhoz. 2006-ban ez a helyzet megváltozott, ismét a

* Az adatok forrása a Pénzügyminisztérium és KSH-számítás.

központi költségvetés hiányának mértéke vált meghatározóvá, miután a társadalombiztosítási alapoknak nyújtott – deficitet elensúlyozó – állami garancia összege jelentősen megnőtt. Az így kialakult hiányt némiképp mérsékelte az elkülönített állami pénzalapok szufficitje, illetve tovább növelte a helyi önkormányzatok utóbbi években emelkedő deficitje.

A **központi költségvetés** – pénzforgalmi szemléletű – **bevételei** folyó áron (a 2005. évi rendkívüli, az állami vagyon értékesítéséből származó bevételek nélkül) évi 7–13% körüli összeggel bővültek. 2006-ban a 6,6 billió forint összegű bevétel egy évvel azelőttihez mért emelkedése 1,5%-os volt, a már említett rendkívüli bevétel nélküli bázishoz képest ez az arány megközelítette a 12%-ot.

A központi költségvetés bevételeinek negyteded körüli hányada, 2006-ban 41%-a a **fogyasztáshoz kapcsolt adókból származott**. A 2,7 billió forint közel hét-tizedét az egy év alatt szerény mértékben, 3%-kal bővülő általános forgalmi adó tette ki. A 13%-kal emelkedő jövedéki adó mintegy háromtizeddel részesedett, kis része a regisztrációs adóból származott. A bevételek kissé mérséklődő hányadát, mintegy ötödét, 1,2 billió forintot a **lakosság befizetései** jelentették. Ennek meghatározó, kilenctized része az elmúlt évben 11%-kal gyarapodó személyijövedelemadó-befizetésekből származott. A további egytized az illetékbevételekből és a csekély részesezésű egyéb adóbefizetésekből keletkezett. A központi költségvetés bevételeinek évi 15% körüli hányadát a **gazdálkodó szervezetek befizetései** tették ki. A részesedés mértékének állandósága mellett az elmúlt években e befizetői kör befizetési jogcímeiben következtek be a legjelentősebb változások. 2003-ban bevezették az egysze-

rűsített vállalkozói adót, 2004-ben a környezetterhelési díjat, 2005-ben az energiaadót, 2006-ban pedig a különadót. Ugyanakkor az ország EU-csatlakozásával egy időben 2004-ben megszűnt a vám- és importbefizetési kötelezettség. 2006-ban a gazdálkodó szervezetek 1 billió forintos befizetésének hattizede a társasági és az egyszerűsített vállalkozói adóból, 14%-a az egyéb központosított bevételekből, 7%-a a játékadóból származott. A **költségvetési szervek és fejezeti kezelésű előirányzatok** bevételei két év alatt dinamikus, 1,7-szeresükre, ezen belül 2006-ban 25%-kal emelkedtek. Ebben szerepe volt a 2004-től megjelenő, a fejezeti kezelésű előirányzatokhoz és a központi beruházásokhoz nyújtott EU-támogatásoknak is. Ez utóbbiak a 2006. évi 1,3 billió forintos összeg közel negyedét tették ki.

A **központi költségvetés kiadásai** – a bevételek közel azonos éves növekedési ütemétől eltérően – évenként jelentős ingadozást mutattak. 2006-ban a 8,5 billió forintot meghaladó kiadások 21,5%-kal magasabbak voltak az egy évvel korábinál, amiben meghatározó szerepe volt a társadalombiztosítási alapoknak nyújtott garancia és hozzájárulás, valamint az adósságátvállalás jelentős növekedésének.

A kiadások közel felét, 3,9 billió forintot 2006-ban a **költségvetési szervek és fejezeti kezelésű előirányzatok** pénzfelhasználása tette ki. E kiadási tételen belül a költségvetési szervek kiadásai, valamint a szakmai fejezeti kezelésű előirányzatok közötti arány 2004-től számottevően megváltozott. Az előbbiek 80%-ot meghaladó részesedése 58%-ra csökkent, míg az utóbbiaké 10%-ról 40%-ra emelkedett. Ugyanakkor a központi beruházások aránya évről évre, összege 2003-tól – 2006 kivételével – nominálisan is csökkent. A

kiadások jelentős és növekvő hányadát – 2006-ban egyötödét – a központi költségvetésből az **államháztartás alrendszereinek** nyújtott támogatás tette ki. Az évtized elején a támogatások háromnegyedében a helyi önkormányzatok, közel negyedében a társadalombiztosítási alapok részesedtek. A folyamatos változások hatására 2006-ban már ez utóbbiak részesültek a támogatás több mint feléből, a helyi önkormányzatok aránya pedig 49% alá csökkent. Ebben tükröződött az is, hogy a társadalombiztosítási alapok támogatása 2006-ban az egy évvel korábbinak 2,1-szeresére nőtt, ugyanakkor a helyi önkormányzatoké – ha kismértékben is, de – nominálisan is elmaradt attól. Az elkülönített állami pénzalapok támogatása minimális arányú volt, 2001–2002-ben ilyen címen nem történt folyósítás. A **családi támogatások és szociális juttatások** évente 7% körüli mértékben részesülnek a kiadásokból. A 2006-ban e címen folyósított 646 milliárd forint az egy évvel korábbihoz képest dinamikusan, 31%-kal nőtt. Ezen belül a mintegy háromnegyedrészt képviselő családi támogatások emelkedése meghaladta a 44%-ot. Ebben szerepe volt a családi pótlék emelésének, valamint új ellátások (pénzbeli gyermekvédelmi támogatás, életkezdési támogatás) bevezetésének is. A **lakástámogatások** összege 2003–2004-ben a 2002. évinek 2,8-szeresére emelkedett. 2005-ben a növekedés szerényebb mértékű, 14%-os volt, amit 2006-ban mintegy 4%-os mérséklődés követett. Az **adósságszolgálati** kiadások összege az elmúlt években emelkedett, az összes kiadásból való részesedése mérséklődött, 2006-ban 11,5%, 983 milliárd forint volt. Az adósságszolgálati bevételek (87 milliárd forint) mérséklődése következtében a nettó adósságszolgálati teher 12%-kal haladta meg az

egy évvel korábbit. Az **adósságátvállalás** és tartozáselengedés 420 milliárd forinttal terhelte 2006-ban a központi költségvetés kiadásait, amit szinte teljes egészében a Nemzeti Autópálya Zrt. adósságának átvállalása tett ki. Az **EU költségvetéséhez való hozzájárulásként** 2004-ben 120, 2005-ben 187 milliárd forint terhelte a központi költségvetést, ami 2006-ban 1 milliárddal mérséklődött.

A **központi költségvetés** pénzforgalmi szemléletű **hiánya** a 2004. évi 905 milliárd forintról 2005-ben – alapvetően az állami, kincstári vagyonnal kapcsolatos megnövekedett bevételek hatására – 545 milliárd forintra csökkent. 2006-ban a közel 2 billió forintos deficit 1,4 billióval haladta meg az egy évvel korábbit. Ennek megítélésénél figyelembe kell venni, hogy az összehasonlítás alapjául szolgáló 2005-ben megjelent rendkívüli bevételek nem ismétlődtek meg, ugyanakkor 2006-ban az adósságátvállalás címen kifizetett összeg 240 milliárd forinttal meghaladta a 2005. évit.

A **társadalombiztosítási alapok** pénzforgalmi szemléletű deficitje 2005-ig folyamatosan emelkedve 470 milliárd forint, a GDP 2,1%-a volt. 2006-ban a hiány 125 milliárd forintra mérséklődött, aminek közel kilenctizede az Egészségbiztosítási Alapban, a többi a Nyugdíjbiztosítási Alapban keletkezett. A társadalombiztosítási alapok bevételeinek növekedési üteme a korábbi évek 10% körüli mértékéről 2006-ban 21%-ra emelkedett, összege megközelítette a 3,7 billió forintot. A növekedésben meghatározó szerepe volt annak, hogy a központi költségvetésből származó garancia és hozzájárulás összege az egy évvel korábbinak közel kétszeresére, 964 milliárd forintra nőtt. A járulékbévételek és hozzájárulások bővülési üteme az egy évvel

azelőttitől mintegy 2 százalékponttal elmaradva 6,4%-os volt, részesedése az összes bevételeken belül 10 százalékponttal, 72%-ra csökkent.

A társadalombiztosítási alapok kiadásai évi 10% körüli mértékben, 2006-ban 8,5%-kal bővültek, összegük megközelítette a 3,8 billió forintot. A főbb kiadási jogcímeket tekintve az elmúlt években jelentős arányváltozás nem történt: a kiadások hat-tizedét a nyugellátásra, háromtizedét a természetbeni ellátásokra, mintegy 6%-át a pénzbeli ellátásokra fordították. A működéssel kapcsolatos kiadások nem érték el az összes kiadás 2%-át. 2006-ban a kiadások átlagos növekedési ütemét meghaladóan emelkedtek a természetbeni ellátások közül a gyógyszerkiadások (36%), valamint a nyugellátásra fordított összegek (10%). A növekedés mértéke a gyógyító megelőző ellátások (2,8%) és a pénzbeli ellátásokon belül a táppénz (3%) esetében volt a legcsekélyebb mértékű.

A **helyi önkormányzatok** pénzforgalmi szemléletű hiánya az elmúlt években az államháztartás egészét tekintve csekély mértékű volt, nem érte el a GDP 0,5%-át. 2006-ban valószínűsíthetően meghaladja az előző évit, amely 81 milliárd forint volt. A helyi önkormányzatok bevételeinek átlagos növekedési üteme 2004–2005-ben a saját bevételeik gyorsabb emelkedése következtében kismértékben meghaladta az állami hozzájárulás és a személyi jövedelemadó átengedett hányadának együttes emelkedési ütemét. Ez utóbbi 2004-ben 6%-kal, 2005-ben 8%-kal, 2006-ban pedig 0,5%-kal bővült. A növekedés az átengedett személyi jövedelemadó esetében 4,7%-ot ért el, miközben az állami hozzájárulás és támogatás közel 2%-kal csökkent. A saját bevételek aránya az összes bevételen belül emelkedő arányú, mintegy 55%-os. A helyi

önkormányzatok kiadásai mintegy négyötöd-egyötöd arányban oszlanak meg a folyó kiadások és folyó támogatások, valamint a felhalmozási, fejlesztési célúak között. A helyi önkormányzatok összességükben 2005-ig nettó hitelnyújtó pozícióban voltak, a betéteik összege meghaladta a hiteleikét. Ez az arány a 2001 végi 2,7-szeresről – folyamatosan csökkenve – 2005 végére 3,5%-ra mérséklődött. A csökkenés alapvetően a hitelek emelkedéséből származott. 2006 végére a helyi önkormányzatok nettó hitelfelvevő pozícióba kerültek, betéteik összege 74%-ban nyújtott fedezetet – az összegét tekintve 90 milliárd forinttal nagyobb – hiteleikre. A 256 milliárd forintos betétállomány 63%-a látra szóló és folyószámla, 31%-a éven belüli lekötött betét. A 346 milliárd forintos hitelállomány mintegy négyötöde éven túli lejáratú, és ennek 23%-a devizaalapú.

Az **elkülönített állami pénzalapok** december végi számlaegyenlege 2002-től növekvő összegű aktívumot mutatott, 2006-ban meghaladta az 50 milliárd forintot. A növekedésben szerepet játszott az is, hogy az alapok korábban kettőre csökkentett száma hatra bővült.

A **központi költségvetés bruttó adósságállománya** – pénzforgalmi szemléletben – 2006-ban 1,9 billió forinttal emelkedett, december végén 14,7 billió forint volt. Az adósságállomány kissé emelkedő hányada – több mint héttizede – forintban, a többi devizában állt fenn. A forintadósság 96%-ot, a devizaadósság 80%-ot meghaladó része állampapírokban testesült meg. A hitelek aránya a teljes adósságból 8%-ot tett ki.

Az államháztartás – eredmény szemléletű, a magán-nyugdíjpénztári megtakarításokkal nem módosított – adósságának GDP-hez viszonyított aránya a 2003. évi

58%-ról 2006 végére 66%-ra emelkedett. Az EU-25 tagországainak átlagában az államháztartás GDP-arányos adóssága a maastrichti kritériumok között megfogalmazott határérték (60%) feletti, és 2002–2005-ben emelkedő tendenciájú. 2006-ban az egy évvel korábbihoz képest 1,1 százalékponttal mérsékeltebb, 62,2% volt. Az eurózónában a GDP-arányos adósság minden évben meghaladta az EU-25 átlagát. A 2005-ig tartó emelkedés 2006-ban csökkenésbe fordult, 70,5%-ról

69%-ra mérséklődött. A 25 tagország közül 15-ben az adósság nem érte el a GDP 60%-át, míg a többiben e fölött alakult. A szóródás az egyes tagországok között rendkívül nagy, az észtországi 4,1% és a luxemburgi 6,8%, valamint az olaszországi 106,8 és a görögországi 104,6% között. A 2004-ben csatlakozott tagállamok közül hét országé a maximumérték alatt maradt, Máltáé, Magyarorszáé és Ciprusé meghaladta azt.

Energia

A hazai **energiafelhasználás** – a bruttó hazai termék (GDP) folyamatos emelkedése mint növelő tényező és az ezt ellensúlyozó csökkentő tényezők (az energiatakarékos technológiák térhódítása, a folytatódó ipari struktúraváltás, az energiahatékonysági erőfeszítések, az emelkedő árak) egymást kiegyenlítő hatása miatt – többnyire az időjárási viszonyok függvényében ingadozik.

Az ország energiafelhasználása az ezredforduló utáni években rendkívül hullámzóan alakult, s egészen 2004-ig az előző évhez mért növekedést rendre csökkenés követte. Az energiafelhasználás 2005-ben 1153 petajoule-t (PJ) tett ki, 6,0%-kal többet, mint egy évvel korábban, és többet, mint az ezt megelőző öt év bármelyikében. Ezt a 2005. évi megnövekedett szintet 2006-ban nem csökkenés, hanem némi (0,2%-os) növekedés követte. Ennek hátterében több tényező együttes, egymást nagyrészt kiegyenlítő hatása áll, így az előző évinél kedvezőbb időjárás és a termelés magasabb energiaigénye.

Az előző év azonos időszakához viszonyítva a 2006. évi felhasználás az első három negyedév mindegyikében magasabb volt, összességében 2,2%-kal, a legmagasabb havi növekedést januárban mérték (10,4%). Az év utolsó három hónapjában felhasznált energia mennyisége ugyanakkor – a kedvező időjárásnak köszönhetően – 4,6%-kal az előző évi szint alatt maradt.

A felhasználás évenkénti hullámzása a bruttó hazai termék egységére jutó energiafelhasználás alakulásában is megmutatkozik, de az **energiahatékonyság** 2005-ig így is minden évben javult. 2005-ben az energiafelhasználás nagyobb mértékben emelkedett, mint a gazdaság teljesítménye, így a fajlagos energiafelhasználás nőtt. 2006-ban ugyanakkor az energiafelhasználás kismértékű emelkedése a gazdaság 3,9%-os növekedése mellett ment végbe, így a gazdaság energiaigényessége 3,6%-kal csökkent. A vásárlóerőparitáson számított GDP egységére jutó

12. tábla Energiafelhasználás

Év	PJ	Változás az előző évhez képest, %	Termelő ágazatok		Lakossági, kommunális és egyéb fogyasztók	
			arány, %	változás az előző évhez képest, %	arány, %	változás az előző évhez képest, %
2000	1 055,1	-2,1	43,9	-0,6	56,1	-3,2
2001	1 087,2	3,0	43,3	1,5	56,7	4,2
2002	1 066,8	-1,9	43,7	-1,1	56,3	-2,5
2003	1 091,6	2,3	42,7	0,0	57,3	4,1
2004	1 088,1	-0,3	43,0	0,5	57,0	-1,0
2005	1 153,2	6,0	44,2	9,0	55,8	3,7
2006	1 155,0	0,2	44,8	1,4	55,2	-0,9

energiafelhasználás szintje hazánkban hasonló, mint Németországban és Spanyolországban, és többnyire jóval alacsonyabb, mint az új EU-tagországokban.

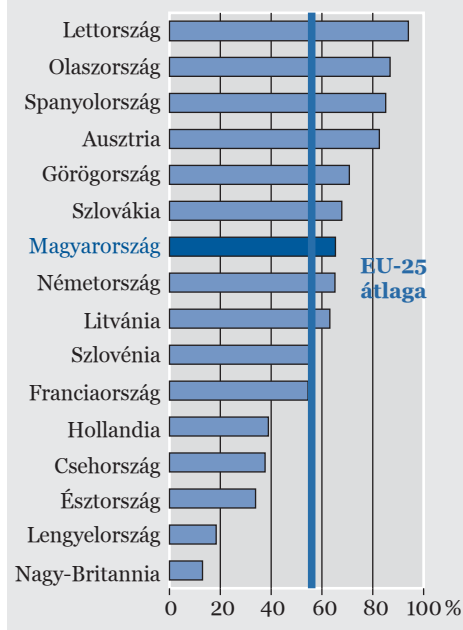
Az ipar energiafelhasználása 2006-ban az egy évvel korábnál kisebb mértékben, 1,7%-kal nőtt, részesedése az összes energiafelhasználáson belül 36,5%-ot tett ki. Az építőipar 2005. évi kiugróan magas, 10% feletti energiafelhasználás-növekedését tavaly stagnálás követte, a mezőgazdaságban pedig folytatódott a csökkenés. Az energiafelhasználáson belül a másik legnagyobb, az iparral azonos részarányt képviselő lakossági szektor felhasználása 1%-kal, a 19%-os súlyt képviselő kommunális és egyéb fogyasztóké 0,6%-kal mérséklődött.

Az energiaigény fedezésére szolgáló forrásokon belül a **termelés és a behozatal** aránya a 2000. évi 42–58%-ról 2006-ban 33–67%-ra változott. A kivétel 2006-ban 153 PJ volt, 8,7%-kal több, mint egy évvel korábban, s közel kétszerannyi, mint 2000-ben. Az energiahordozók hazai termelésének visszaesése ugyan 2005-ben megállt, sőt kismértékben emelkedett is a kibocsátás, de ezt a szintet a 2006. évi termelés nem tudta tartani, a volumen kissé (0,2%-kal) az előző évi alatt maradt. Az energiahordozók behozatala 2006-ban az előző évhez mérten 1,3%-kal, 2000-hez mérten harmadával emelkedett. Az energiafüggőség (a nettó energiainport és a bruttó felhasználás hányadosa) 2005-ben 65%-os volt, ami az EU-25-re jellemző értéknél közel 10 százalékponttal magasabb. (2006-ban Magyarországon ez az arány 63% volt.)

Az **energiaforrások** közül folytatódott a szénfélések visszaszorulása, arányuk az összes energiaforráson belül a 2000. évi 15%-ról 11%-ra mérséklődött. Tovább nőtt a kőolaj és kőolajtermékek aránya (a 2000.

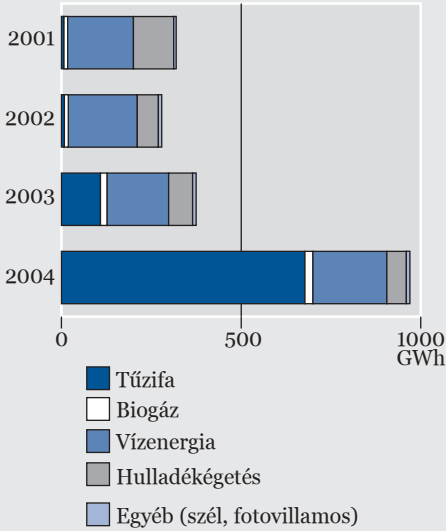
évi 31%-ról 34%-ra) a másik legjelentősebb energiahordozó, a földgáz arányának egyidejű emelkedése mellett (36%-ról 38%-ra). A villamosenergia-források közül 2006-ban az atomerőművi villamos energia 11%-ot, az import villamos energia 2,0%-ot képviselt az összes energiaforrás között. Előbbi aránya kisebb, utóbbié nagyobb a 2000. évinél.

36. ábra Energiafüggőség, 2005

2006-ban a **megújuló energiaforrások** (víz- és szélenergiák, villamos energia, tüzifa és az egyéb megújuló energiaforrások) termelése 50 PJ volt, ami az összes hazai termelés több mint egytizedét adta. Hazánkban az összes energiafelhasználáson belül a megújuló energia felhasználásának aránya 2004-ben az unió átlagának (6,3%) valamivel több mint a fele. Ennél

37. ábra Villamosenergia-termelés megújuló energiaforrásból Magyarországon

alacsonyabb arány jellemzi Csehországot és Szlovákiát, míg Észtországban és Szlovéniában valamelyest a 10%-ot, sőt Lettországból a 36%-ot is meghaladja a megújuló energiák felhasználásának aránya. A megújuló energia aránya a villamosenergia-fogyasztáson belül az Európai Unió (EU-25) tagországaiban 14% volt, a tíz új tagállamban ennél lényegesen alacsonyabb, átlagosan 6% körüli, Magyarországon 2,3%. A megújuló energiaforrások szerepe Lettországból, Szlovéniában és Szlovákiában a legszámtottevőbb, ahol az összes villamosenergia-fogyasztáson belül arányuk 2004-ben 14–47% közötti volt.

A főbb ágazatok teljesítménye

Mezőgazdaság

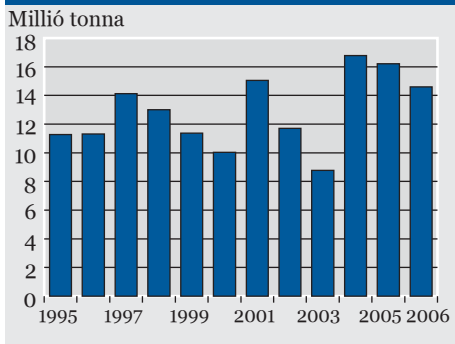
A mezőgazdaság **bruttó termelésének** volumene a 2004. évi kiemelkedő (23%-os) növekedést követő két évben visszaesett, 2005-ben 8,5%, 2006-ban ennél kisebb mértékű, 2,2%-os csökkenést regisztráltak az előző évhez képest. A visszaesés magas bázishoz képest történt, az utóbbi másfél évtized során a 2006. évinél nagyobb termelés mindössze három évben (1991-ben és 2004–2005-ben) jellemezte a mezőgazdaságot. Az elmúlt három évben a változást alapvetően a gabonafélék hozama határozta meg, mely a 2004. évi rekordtermés után csökkent ugyan, de még így is magas szinten maradt.

A növényi termékek bruttó termelési értéke 2004-ben 49%-kal növekedett, 2005-ben viszont 13%-kal, 2006-ban pedig 1,7%-kal maradt alatta az előző évinek. Az állattenyésztésben a 2000. év óta tartó csökkenés az elmúlt évben is folytatódott, a bruttó termelés 2,9%-kal volt alacsonyabb a megelőző évinél.

A szántóföldi **növénytermesztésben** az utóbbi három évben a gabonafélék vetésterülete kismértékben ugyan, de fokozatosan csökkent a túltermelési problémák miatt, a könnyen értékesíthető olajos magvaké ellenben folyamatosan nőtt. A szerkezetváltás fő oka a kalászosok termelési technológiájának nagyobb sérülékenysége, az őszi és a koratavaszi kedvezőtlen időjárás vetési munkákat gátló hatása. 2006-ban 2,9 millió hektáron 14,6 millió tonna gabona termett, 10%-kal kevesebb, mint az előző évben. Az egyes gabonafélék termésátlagai – a zab kivételével – csök-

kentek, termésmennyiségük alatta maradt a 2005. évinek. A legjelentősebb kalászos gabonából, búzából 2006-ban az előző évinél csaknem 5%-kal kisebb betakarított területen 4,4 millió tonna termett, 710 ezer tonnával, 14%-kal kevesebb, mint egy évvel korábban. (2005-ben a belföldi felhasználás búzából 2,9 millió tonna volt.) Kukoricából 8,4 millió tonna termett, ami közel 7%-kal elmaradt az előző évi rekordterméstől, de még így is a valaha mért második legnagyobb termés hazánkban. A kukorica ágazati pozícióját a nagyobb terméshozam, az átlaghozam kisebb mértékű ingadozása szintén erősítette.

38. ábra Gabonatermelés

A gabonafélék a 2004–2006. évek során az előző 3 évhez viszonyítva közel azonos területen 34%-kal nagyobb terméshozamot produkáltak. Az évi átlagban 4 millió tonnás terméktöbblet (melyből mintegy 1,6 millió tonna kalászos, 2,4 millió tonna kukorica volt) hasznosítását az EU intervenciók felvásárlása tette lehetővé. 2006 végén az ország ily módon felvásárolt gabonakészlete 5,1

millió tonnát tett ki. A tárolási gondok enyhítése végett egy év alatt csaknem 4 millió tonnával bővült az ország raktárkapacitása.

Az EU 25 tagállamában a 2005. évvel közel azonos területen, 51,2 millió hektáron 262 millió tonna gabona termett, 1,1%-kal több, mint egy évvel korábban. Magyarország az EU gabonatermésének 5,6%-át adta, 0,6 százalékponttal kevesebbet, mint az előző évben.

Az **állatállomány** csökkenése tovább folytatódott, 2006. december 1-jén mindössze a sertés- és a libaállomány volt nagyobb, mint egy évvel korábban. A szarvasmarhák száma az utóbbi három évben mérsékelt ütemben, de folyamatosan csökkent, 2006-ban 702 ezer volt, alig 1%-kal maradt el a 2005. decemberitől. A tehének száma 322 ezer darab volt, 12 ezerrel kevesebb, mint a megelőző évben. Az elmúlt év

13. tábla A fontosabb növények termésmennyisége

Növény	2004	2005	2006	
	ezer tonna			az EU-25 %-ában
Búza	6 007	5 088	4 379	3,4
Kukorica	8 332	9 050	8 441	18,0
Árpa	1 413	1 190	1 081	2,0
Cukorrépa	3 527	3 516	2 548	2,1
Napraforgó	1 186	1 108	1 165	17,5

Az őszi betakarítású növények közül napraforgóból 1,2 millió tonna termett, 5,2%-kal több, mint egy évvel korábban. A repce területe és termésmennyisége 17–18%-kal nőtt. A cukorrépa betakarított területe jelentősen csökkent, termésmennyisége 2,5 millió tonna volt, csaknem 1 millió tonnával (27%-kal) kevesebb, mint a megelőző évben. Burgonyából – az előző évinél 8%-kal kisebb területen – 574 ezer tonnát takarítottak be, 13%-kal kevesebbet, mint 2005-ben, termésátlaga viszont több mint 10%-kal volt magasabb a megelőző évinél.

Előzetes adatok szerint zöldségféléből 2006-ban 1,6 millió tonnát takarítottak be, 4%-kal többet, mint az előző évben. A 797 ezer tonnás gyümölcsstermés 9%-kal, az 551 ezer tonnás szőlőtermés 3%-kal haladta meg az egy évvel korábit.

során a tej- és kettős hasznosítású tehének száma 10, illetve 6 ezerrel apadt, a húshasznú tehenállomány viszont a tartás támogatásának hatására 4 ezerrel gyarapodott.

A sertések száma közel 4 millió volt december 1-jén, 134 ezerrel (3,5%-kal) több az egy évvel korábinál. Ezen belül 290 ezer anyakocát, az előző évinél 13 ezerrel (4,7%-kal) többet tartottak a gazdaságok. A gazdasági szervezetek növelték, a kistermelők csökkentették kocaállományukat.

A juhállomány közel 1,3 millió volt december elején, 107 ezerrel (8%-kal) kevesebb, mint egy évvel korábban. Ezen belül a gazdasági szervezetek állománya lényegében nem változott, míg az egyéni gazdaságoké 109 ezerrel (9%-kal) fogyott.

2006 végén a baromfiállomány 39,7 millió volt, 1,4 millióval (3,4%-kal) kevesebb az

egy évvel korábbinál. A tyúkfélék állománya 1,6 millióval csökkent az előző évhez képest.

A szarvasmarha- és a sertésállomány egyre kisebb hányadát (31, illetve 37%-át) tartották egyéni gazdaságok. Ez az arány a tyúkféléknél 50, a juhállomány esetében 90% volt.

A **vágóállat-termelés** 2006-ban az előzetes adatok szerint 1,4 millió tonna volt, az előző évvel lényegében azonos. A vágóállat-termelés 45%-át kitevő vágósertés-előállítás 2%-kal nőtt egy év alatt, a 2004. évitől azonban 9,2%-kal elmaradt. A sertéséhez hasonló súllyal részesedett a termelésből a vágóbaromfi, melynek mennyisége az előző évhez viszonyítva 2,3%-kal csökkent, a két évvel korábbinál azonban 3,1%-kal meghaladta. Vágómarhából 6,8%-kal többet, vágójuhából viszont 5,3%-kal kevesebbet termeltek, mint a megelőző évben.

Az **állati termékek** közül a legnagyobb volument képviselő tehéntej termelése (1,8 milliárd liter) 5%-kal, a tyúktojásé (2,9 milliárd darab) 2%-kal csökkent a 2005. évihez képest. A nyersgyapjú termelése (5,1 ezer tonna) 2000 óta lassú ütemben nőtt, a méztermelés (17,9 tonna) a kiemelkedő, 2003. évi eredményt követően csökkent, 2005-ről 2006-ra 9,2%-kal.

A mezőgazdasági termékek **felvásárlásának** volumene 2004-ben változatlan maradt, az utána következő két évben csökkent; 2005-ben 7,6%-kal, 2006-ban 6,6%-kal. Az éves felvásárlás 54%-át kitevő élő állatok és állati termékek értékesítése 1,9%-kal volt kisebb, mint 2005-ben. Ezen belül az élő állatok felvásárlása 4,4%-kal nőtt, az állati termékeké 15,1%-kal kevesebb volt az előző évinél. A növényi termékcsoportban nagyobb mértékben, 11,6%-kal csökkent a felvásárlás volumene.

A mezőgazdasági termékek **termelői ár-színvonala** a legnagyobb termést fel-

mutató 2004-ben csökkent, 2005-ben gyakorlatilag változatlan maradt, 2006-ban 10,6%-kal nőtt az előző évhez képest. A növényi termékek közül a gabonafélék körében az utóbbi években a kínálati piac dominált, 2004-ben és 2005-ben a gabonafélék ára jelentősen csökkent (21, illetve 9,9%-kal), 2006-ban a termelés csökkenése következtében az árak ismét emelkedtek, 24%-kal. Az ipari növények árszínvonala az elmúlt három évben lassú, 1–3% közötti növekedési ütemet mutatott. A zöldségfélék ára tavaly a korábbiaknál nagyobb mértékben, 14,3%-kal emelkedett. A gyümölcs ára 2006-ban 16,5%-kal haladta meg a 2005. évit. Az élő állatok termelőiár-szintje az előző két évinél nagyobb arányban, 4,9%-kal növekedett. Ezen belül a vágómarha ára nőtt legnagyobb mértékben, 13,4%-kal, a vágósertés termelői ára 6,2%-kal haladta meg az előző évit. A vágóbaromfiért 1,2%-kal fizettek többet a termelőknek 2006-ban. Az állati termékek termelői ára alig változott, mindössze 2,3%-kal nőtt. A tehéntejé a tavalyi szinten maradt, a tyúktojásé 9,8%-kal emelkedett.

A mezőgazdasági **ráfordítások árszínvonala** 2006-ban 5,7%-kal növekedett. Ennek és a mezőgazdasági termelői árak 10,6%-os emelkedésének eredményeként az agrárrolló mutatója 104,6 volt, ami azt jelenti, hogy az árviszonyok változása a mezőgazdasági termelők jövedelmi helyzetét javította.

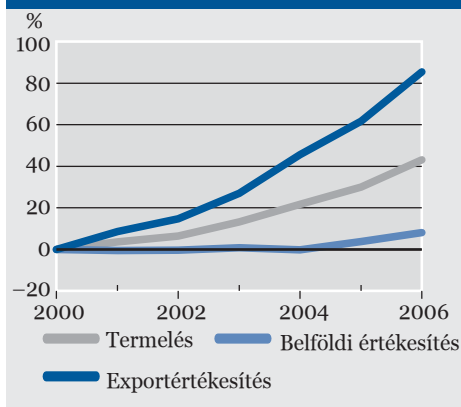
Ipar, építőipar

Az ezredforduló első éveiben tapasztalt lassú növekedés után az **ipari termelés** 2003 és 2005 között gyorsabb ütemben, mintegy 6–7%-kal bővült. Az ipari konjunktúrában a 2005. év második felében megkezdődött újabb élénkülés 2006-ban

folytatódott. Ennek köszönhetően az év egészében (április kivételével) folyamatosan magas ütemben emelkedett a kibocsátás, a 2006. évi termelésnövekedés 2000 óta először újra kétszámjegyű volt (10,1%). A termelésbővülés motorja továbbra is az exportértékesítés növekedése (15%) volt, de a 2005. évihez hasonlóan az addig stagnáló belföldi eladások is 4%-kal emelkedtek. (A belföldi értékesítés emelkedésében a tényleges növekedésen túlmenően az értékesítés bruttó jellegű megfigyeléséből adódóan, és az energiaforgalom liberalizációjának következtében az energia-kereskedelemben részt vevők egymás közötti növekvő mértékű forgalma halmozódva jelenik meg.)

A termelés növekedése csökkenő létszám mellett valósult meg, azaz teljes egészében a termelékenység javulásának köszönhető.

39. ábra Az ipari termelés és értékesítés változása (2000-hez képest)

A 2006. évi termelés a 2000. éviét 43%-kal haladta meg, miközben az iparban alkalmazásban állók száma több mint tizedével csökkent, s az egy alkalmazásban állóra jutó termelés közel kétharmadával bővült.

2006-ban az **ágazatok** többségében nőtt az ipari termelés, csökkenés két (a termelésben körülbelül 8%-os súlyt képviselő) ágazatot érintett. Az elmúlt évi termelésbővülést elsősorban továbbra is a gépipari ágazatok alapozták meg, de a legnagyobb mértékben, 39%-kal a csekély súlyú bőrtermék, lábbeli gyártása emelkedett. Ennek hátterében elsősorban az ágazat értékesítésében több mint 80%-os súlyt képviselő külföldi eladások volumenének 44%-os emelkedése állt, de emellett a belföldi eladások is 13%-kal emelkedtek. A gépipari ágazatok közül a legnagyobb mértékben, 26%-kal – elsősorban az autópipari leányvállalatok dinamikus teljesítményének köszönhetően – a feldolgozóipari termelés közel ötödét adó járműgyártás termelése nőtt. A legnagyobb – a feldolgozóipari termelés háromtizedét adó – villamosgép-, műszergyártás ág termelésének növekedési üteme ugyan évről évre mérséklődik, de 2006-ban is az átlagosnál magasabb, 13%-os volt. (A növekedés üteme az egy évvel korábbinál 7,2 százalékponttal kisebb volt.) A harmadik gépipari ágazat, a gépek, berendezések gyártása is kiemelkedően, 20%-kal bővült, s mindhárom ágazatban a meghatározó súlyú exportértékesítés jelentős (13–27% közötti) növekedése mellett átlag feletti mértékben nőtték a hazai eladások is. A vegyiparon belül a 2005. évi dinamikus termelésnövekedés után 2006-ban 1,8%-kal csökkent a kőolaj-feldolgozás volumene, ami teljes egészében az export 16%-os visszaesésének következménye, a belföldi eladások az év folyamán 10%-kal bővültek. A vegyi anyag, termék gyártása az előző évinél lassabb ütemben, 4%-kal, a gumi-, műanyag termék gyártása 12%-kal emelkedett, az előbbi esetében kizárólag az exportnak köszönhetően, utóbbiban a mindkét relációban bekövetkezett növekedés következtében.

A harmadik legnagyobb – az összes termelés egytizedét adó – ágazatcsoport, az élelmiszeripar elmúlt évi termelése – a mezőgazdasági termelés csökkenése mellett – lényegében a 2005. évi szinten maradt. A döntően hazai piacra termelő ágazatban az évek óta csökkenő belföldi eladások mellett 2006-ban a kivitel is csökkent. A fémalapanyag, fémfeldolgozási termék gyártása a 2005. évi 2,2%-os volumencsökkenés után 2006-ban 12%-kal emelkedett, elsősorban a kivitel 20%-os növekedése miatt.

A villamosenergia-, gáz-, gőz-, vízellátás kibocsátása 0,9%-kal nőtt. Figyelmet érdemel, hogy a szinte teljes egészében hazai értékesítésre termelő ágazat évközbeni termelésnövekedése (az energiafelhasználási mutatók alakulásával összhangban) – részben a légkondicionáló berendezések nagyfokú elterjedésének következtében – a nyári hónapokban volt a legmagasabb, míg az év utolsó hónapjait jellemző termelés-csökkenés háttérben az enyhe időjárás állt.

A kis súlyú képviselő ágazatok közül a máshová nem sorolt feldolgozóiparban átlag feletti (11%-os), a fafeldolgozásban, a papírgyártás, kiadói, nyomdai tevékenység ágazatban és az építőanyag-iparban 1,6–6,4% közötti mértékben nőtt a termelés, míg a textilipar termelése nem érte el az egy évvel korábbit.

Folytatódott az ipari termelés ágazati szerkezetének átalakulása: az ipar húzóágazata, a gépipar 2006-ban az előző évhez képest 2 százalékponttal nagyobb hányadát, 49%-át adta a teljes ipari kibocsátásnak, elsősorban az autóipar felfutásának köszönhetően. A vegyipari ágazatok termeléshez való hozzájárulása nem változott (16%), miközben a könnyűipari ágazatok és az élelmiszeripar súlya tovább csökkent.

A vállalkozások **létszám-kategóriája** szerint 2006-ban is legnagyobb mértékben a

nagyméretű, 250 fős és ennél nagyobb létszámmal működő vállalkozások növelték termelésüket (12%-kal). Ennek háttérben elsősorban az élénk külpiazi kereslet állt, bár az előző évhez hasonlóan szerényen, 1,1%-kal emelkedett a belföldi értékesítésük is.

Magyarország **területi** egységei közül az ipari termelés 2006-ban öt régióban nőtt, két régióban csökkent. A legnagyobb mértékű, 20%-os növekedés a 2005. évihez hasonlóan Közép-Dunántúl ipari telepein következett be, így a régió továbbra is az ország legmagasabb termelési értéket előállító térsége maradt. A termelésüket növelő régiók sorában ezt követte Észak-Magyarország és Észak-Alföld 15%-os, illetve 14%-os növekedéssel. Két régióban csökkent a kibocsátás: a már 2005-ben is jelentős visszaesést elszenvedő Dél-Dunántúlon (2%) és Közép-Magyarországon (0,8%).

2000-hez mérten két régióban emelkedett az országos átlagnál gyorsabban a termelés: Közép-Dunántúlon és Észak-Magyarországon, míg a dél-dunántúli telephelyű vállalkozások ipari teljesítménye nem érte el a 2000. évi szintet sem. (14. tábla)

Az ipari termelés elmúlt évi bővülését az alkalmazásban állók számának 2005. évinél kisebb mértékű, 1,4%-os csökkenése mellett érték el, a 4 főnél többet foglalkoztató szervezetek körében a **termelőkenység** – az egy alkalmazásban állóra jutó termelés volumene alapján számítva – 12%-kal (2005-ben 11%-kal) nőtt az előző évhez mérten. A termelőkenység valamennyi ágazatban nőtt, a legnagyobb mértékben a bőriparban (37%), az építőanyag-iparban (14%), a villamos gép, műszer gyártásában (15%) és a gép, berendezés gyártásában (16%). A gépipar harmadik, 2006-ban legdinamikusabban teljesítő ágazatában – a járműgyártásban – a 15%-os létszámbővülés miatt átlag alatti volt a termelőkenység emelkedése.

14. tábla Az ipar regionális jellemzői, 2006

Régió	Az ipari termelés volumenindexe ^{a)}		Egy lakosra jutó termelési érték ^{a)} , 1000 Ft	Ipari értékesítésből az export aránya ^{b)} , %
	2000 = 100,0	2005 = 100,0		
Közép-Magyarország	128,1	99,2	1 480,5	44,3
Közép-Dunántúl	190,7	119,9	4 918,6	79,3
Nyugat-Dunántúl	119,8	107,1	3 182,1	77,0
Dél-Dunántúl	97,9	98,0	844,4	42,8
Észak-Magyarország	173,1	114,7	1 839,1	54,4
Észak-Alföld	143,6	113,5	1 192,7	48,2
Dél-Alföld	117,0	104,6	995,5	40,8
Összesen	145,4	110,3	1 904,2	59,5

a) A 4 főnél többet foglalkoztató szervezetek telephely szerinti adatai.
b) A 49 főnél többet foglalkoztató szervezetek székhely szerinti adatai.

Az **Európai Unió** (EU-25) ipari termelése a 2005. évi 1,1%-os növekedésnél lényegesen nagyobb mértékben, 3,8%-kal emelkedett az előző évhez képest. Ezen belül a legnagyobb termelésnövekedés (6,3%) a beruházási javakat gyártó és a továbbfelhasználásra termelő (4,7%) ágazatokban következett be. A fogyasztási cikket gyártó ágazatok termelése 2,6%-kal emelkedett, míg az energiatermelő ágazatokban csökkent a kibocsátás. Az ipari termelés növekedése 2006-ban is az újonnan csatlakozott tagországokban volt magasabb, közülük is kiemelkedik Lengyelország, Magyarország, Csehország és Szlovákia, ahol 10% vagy afeletti volt a bővülés. Németország 2006-ban is a korábbi évekhez hasonlóan átlagon felüli mértékben növelte kibocsátását (5,8%), míg Franciaország, Olaszország és Nagy-Britannia iparát stagnálás, illetve átlag alatti növekedés jellemezte. Japán ipari termelésbővülése 2006-ban az európainál dinamikusabb (4,4%), az Egyesült Államok teljesítménye az európai átlaghoz közeli volt (3,9%).

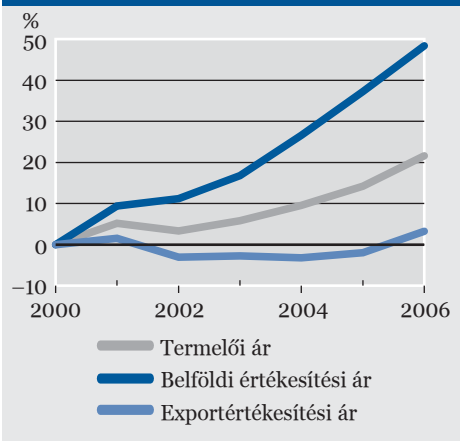
Magyarországon az ipar belföldi és exportértékesítési **árainak** eredőjeként előálló ipari termelői árak növekedése 2003 óta évről évre folyamatos gyorsulást mutat: a 2003. évi 2,4%-os ütem 2006-ig 6,5%-ra emelkedett. A gyorsulás a külföldi piacokon értékesített termékek forintban kifejezett árának emelkedésére vezethető vissza. Az exportárak 2005-ig csökkenő, vagy maximum 1,5%-kal emelkedő tendenciájához képest 2006-ban 5,2%-kal haladták meg az egy évvel korábbi, míg a belföldi értékesítések árszintje harmadik éve szinte azonos mértékben, 8,3%-kal emelkedett.

2000-hez képest a belföldi eladások árai közel másfélszeresükre, míg az exportárak 3,2%-kal emelkedtek 2006-ig, aminek eredményeként a termelői árak 22%-kal haladták meg a hat évvel ezelőtti szintet.

Az ipari termékek belföldi értékesítési árainak növekedését 2006-ban is elsősorban az energiatermelő, illetve a leginkább energiaigényes ágazatok áremelkedése határozta meg. A legnagyobb, 20%-os éves áremelkedést a kocsygyártás, kőolaj-feldol-

gozás ágazatban mérték, de a növekedés üteme az év eleji 30% körüliről – a kőolaj világpiaci árváltozásával összefüggésben – az év végére erősen lefékeződött, s decemberben az ágazat árai már csak kismértékben, 1,5%-kal haladták meg az egy évvel korábbit. A belföldi értékesítésben közel 25% súlyú villamosenergia-, gáz-, gőz-, vízellátás árai az egy évvel korábinál nagyobb mértékben, 16%-kal emelkedtek, ezen belül a gázgyártás, -elosztás árszintje 30%-kal, a villamosenergia-termelésé 12%-kal nőtt. Átlag feletti volt az áremelkedés a vegyi anyag, termék gyártásában (11%) és a kohászatban (8,0%) is. A belföldi értékesítés második legjelentősebb ágazatában, az élelmiszeriparban a 2005. évi 1,4%-os növekedésnél valamelyest nagyobb mértékben, 2,4%-kal emelkedtek az árak. (Az ágazat beszerzési árait meghatározó mezőgazdasági termelői árak 10,6%-kal emelkedtek.)

40. ábra Az ipar termelői és értékesítési árainak változása (2000-hez képest)

Az exportértékesítési árak 2006. évi viszonylag jelentős emelkedése alapvetően a forint gyengülésével függ össze, mint ahogy

2005-ig a forintárak enyhe csökkenése lényegében a forint erősödésével volt magyarázható. Az ipari termékek forintban kifejezett exportárai 2005-höz képest egy kivétellel valamennyi ágazatban emelkedtek, a legnagyobb mértékben, 37%-kal – csökkenő export mellett – a kőolaj-feldolgozásban. Átlag feletti áremelkedést mértek továbbá a vegyi anyag, termék gyártásában (12%), a gumi-, műanyag termék gyártásában (11%) és a kohászatban (10%) is. Mérséklődés a legnagyobb részarányt kitevő villamos gép, műszer gyártásában következett be, ahol 0,3%-os volt az árcsökkenés (2005-ben 3,8%-os).

Az **Európai Unióban** az ipari termelői árak a 2005. évi 4,5%-os emelkedés után 2006-ban 4,8%-kal nőttek. A gyorsulás hátterében elsősorban az energiatermelő ágazatokban bekövetkezett 15%-os áremelkedés állt, a többi rendeltetés szerinti ágazatcsoportban 1,0-4,5%-kal nőttek az árak. Az árnövekedés mértéke a belső piacon átlagosan 5,8%-os, az EU-n kívüli piacokon ennél kisebb, 2,7%-os volt.

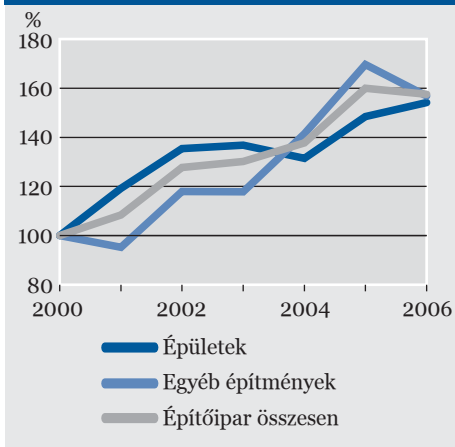
Az **építési** piac élénkülése az ezredforduló óta eltelt időszakban az építőipari termelés tartós növekedését eredményezte hazánkban. A legdinamikusabb bővülés – 17–18%-os – a 2002-es és a 2005-ös esztendőben ment végbe. A 2006-os év enyhe csökkenést (1,6%) hozott, az előző évi kiugró növekedés miatt azonban a termelés így is több mint 14%-kal meghaladta a két évvel korábbit.

Az **építményfőcsoportok építési tevékenysége** eltérően alakult. Az épületek építésének növekedési üteme 2003-ig rendre meghaladta az egyéb építményekét, és három év után, 2006-ban újra ez a helyzet állt elő. Az előző évi 13%-os növekedés után az épületek építésének volumene 2006-ban 3,9%-kal nőtt, míg az egyéb épít-

mények építése a 2005-ös 20%-os növekedés után 7,5%-kal csökkent. Az épületek építésében a lakásépítések visszaesését az ipari, kereskedelmi és irodaépületek építésének bővülése ellensúlyozta. Az egyéb építmények építésének csökkenéséhez a korábbi évek gyorsan bővülő és az építőipari termelés negyedét kitevő útépítések ütemének mérséklődése járult hozzá elsősorban. Az évezred elején az építőipari termelés értékének 40%-át adták az egyéb építmények. Ez az arány 2005-ben 48%-ra emelkedett, az elmúlt egy évben azonban újra csökkent (45%), de még mindig jóval magasabb az uniós aránynál (34%).

Az épületek építésének volumene többnyire – négy hónap kivételével – meghaladta az előző év azonos hónapját, az egyéb építményekből azonban csak az első három hónapban építettek többet, mint az előző évben.

41. ábra Az építőipari termelés indexei építményfőcsoportok szerint (2000 = 100)

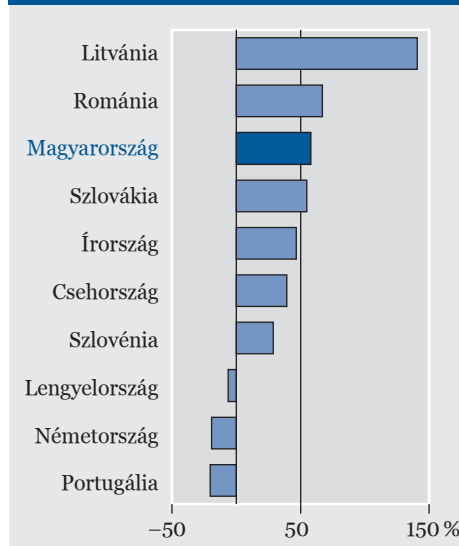

Az építőipar termelésének értéke 2006-ban folyó áron közel 2,2 billió Ft volt, és közel kétharmada – hasonlóan az előző

évekhez – az év második felében képződött. A termelés az év négy hónapjában haladta meg az előző év azonos hónapját, januárban és márciusban több mint 10%-kal.

A legalább öt főt foglalkoztató vállalkozások termelésének mintegy felét előállító közép-magyarországi székhelyű szervezetek termelése 1,8%-kal csökkent, a többi régióban viszont emelkedett a termelés. A legnagyobb mértékben a közép-dunántúli székhelyű szervezetek növelték termelésüket (17,5%-kal) az előző évhez képest.

42. ábra Néhány ország építőipari termelésének változása, 2006 (2000-hez képest)

Az építőipari vállalkozások az előző évnél mintegy 2%-kal kisebb volumenű szerződést kötöttek 2006-ban. Ezen belül az épületek építésére kötöttek 4%-kal csökkent, az egyéb építmények építésére kötöttek alig valamivel nőtt. Az év végi szerződésállomány volumene negyedével alacsonyabb volt az egy évvel korábnál, az egyéb építményeknél bekövetkezett visszaesés miatt.

Európában a magyarországihoz fogható, vagy annál erőteljesebb fejlődés 2000 óta csak a balti államok, az EU-hoz 2007-ben csatlakozott két ország, valamint Horvátország építőiparában ment végbe. A régi uniós országok közül Írországban a legdinamikusabb a bővülés, és a 2006. év a hosszúpangás után Németország számára is elhozta a növekedést.

Az **építőipar** költségalapon számított **árai** 2006-ban átlagosan 7,1%-kal, a 2005-ösnél nagyobb mértékben emelkedtek. Ebben az anyagárak és azon belül elsősorban az üzemanyagok és az építőiparban felhasznált egyéb kőolajtermékek árának több hónapig tartó gyors emelkedése játszott szerepet.

Szállítás, távközlés, internet

Az árutonna-kilométerben kifejezett **áruszállítási teljesítmény** előző évekre jellemző dinamikus növekedése 2006-ban is folytatódott, üteme a 2005. évihez hasonló, 14,1%-os volt. Az elszállított árutömeg ennél mérsékeltebben, 2005-ben 6%-kal, 2006-ban pedig 7%-kal nőtt. A teljesítmény emelkedésének tehát mindkét évben fontos tényezője volt az átlagos szállítási távolság hosszabbodása, ez pedig az általában nagyobb távolságú nemzetközi fuvarok fokozódó jelentőségével függ össze. A 2006. évi teljesítmény 31-69 arányban oszlott meg a belföldi és a nemzetközi szállítások között, ami két év alatt 6 százalékpontos arányeltolódást jelent a nemzetközi forgalom javára. Mögötte a nemzetközi szállítási teljesítmény erőteljes, 2005-ben 22%-os, 2006-ban pedig 18%-os emelkedése állt, miközben a belföldi teljesítmény 3, illetve 6%-kal lett nagyobb.

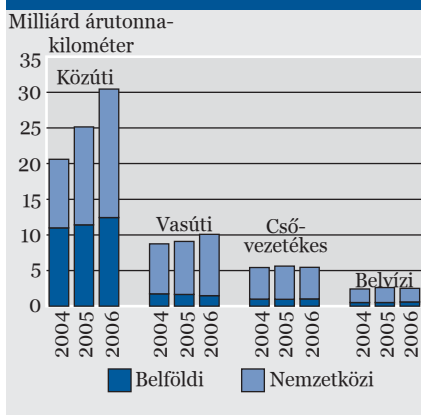
A nemzetközi szállítások felfutása mindenekelelt a közúti fuvarozóknál jelent-

kezett. Belföldi forgalmuk kevésbé, de számottevően nőtt, így összes teljesítményük is nagymértékű, 2005-ben 22%-os, 2006-ban pedig 21%-os növekedést mutat az előző évihez képest. Ugyanezekben az években a vasút 4%-kal, majd 11%-kal növelte teljesítményét, kizárólag a nemzetközi szállítások bővítésének eredményeként; jóval kisebb arányú belföldi forgalma visszaesett. A csővezetékes szállítás teljesítményének 2005. évi 4%-os emelkedését 2006-ban 3%-os csökkenés követte, elsősorban a forgalom túlnyomó részét adó nemzetközi szállítások alakulásával összefüggésben. A belvízi hajózásban, azaz a belvizek magyarországi szakaszán a magyar és a külföldi hajók által végzett – gyakorlatilag nemzetközi – áruszállításban a 2005. évi 11%-os növekedés után 2006-ban csaknem ilyen arányban, 10%-kal csökkent a teljesítmény. E folyamatok nyomán tovább erősödött a közúti szállítás térnyerése a többi ágazattal szemben. Két év alatt – szintén az árutonna-kilométerben kifejezett teljesítményt alapul véve – 7 százalékponttal nőtt fuvarpiaci részesedése, így 2006-ban 64%-ot tett ki. Egyidejűleg a vasút és a csővezeték aránya 3–3 százalékponttal, 21, illetve 11%-ra, a belvízi hajózásé pedig 1 százalékponttal 4%-ra mérséklődött. (43. ábra)

A **távolsági személyszállítás** utasainak száma, miután 2001-ben kissé emelkedett, 2002-ben stagnált, 2003–2005 között pedig mérséklődött, 2006-ban – az előző évi 2%-os csökkenést követően – gyakorlatilag nem változott. Ugyanezen idő alatt az utaskilométer-teljesítmény folyamatosan nőtt, 2005-ben 2%-kal, 2006-ban 6%-kal haladta meg az előző évit. (A 2000. évihez képest a 2006. évi utasszám 2%-os csökkenést, míg a teljesítmény 18%-os növekedést mutat.) Az utasszám és a teljesítmény dinamikájának eltérése mögött az

átlagos utazási távolság emelkedése áll, ez pedig a légi forgalom fokozódó szerepével függ össze. A repülőgépek – lényegében nemzetközi forgalomban realizálódott – utaskilométer-teljesítménye 2005-ben 37%-kal, 2006-ban pedig 24%-kal volt nagyobb, mint egy évvel korábban. Egyidejűleg a távolsági személyszállítás összes teljesítményéből való részesedésük 10 százalékponttal, 28%-ra nőtt. (Ugyanez az arány az utasszám alapján csak megközelítette az 1%-ot.) A belföldi utasforgalmat gyakorlatilag lebonyolító, és egyben a nemzetközi utazások szempontjából viszonylag kis jelentőségű két közlekedési eszköz közül az autóbuszokon a 2005. évi 5%-os csökkenést 2006-ban 1%-os növekedés váltotta fel, míg a vonatokon mindkét évben csökkent az utaskilométer-teljesítmény, 6, majd 1%-kal. Két év alatt mind az autóbuszok, mind a vonatok aránya jelentősen, 5–5 százalékponttal kisebb lett a távolsági személyszállítás teljesítményén belül, így 2006-ban 39, illetve 33%-ot tett ki.

43. ábra Az áruszállítási teljesítmények alakulása

Budapest/Ferihegy repülőtér 2006 folyamán a világ különböző légitársasága-

inak összesen 127 ezer járatát fogadta, illetve indította, összesen 8,3 millió utassal. A járatok száma alig, az utasoké 4%-kal haladta meg a 2005. évit, mindkettő jelentős lassulás a megelőző három év kétszámjegyű növekedési üteméhez képest. A 2000. évi forgalomhoz viszonyítva a járatok száma 1,6-szeres, az utasoké 1,8-szeres volt. A repülőtér áruforgalma – 65 ezer tonna – a 2005. évi átmeneti csökkenés után 2006-ban ismét erőteljesen nőtt, az előző évit 17%-kal haladta meg, ami a 2000. évi szint 1,5-szeresét jelenti.

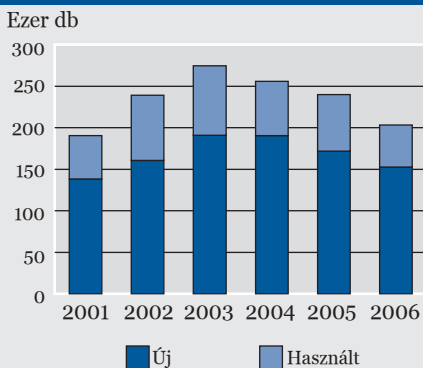
A **helyi személyszállítás** utasszáma stagnáló, majd csökkenő tendenciát mutat az évtized folyamán. 2005-ben 5%-kal, 2006-ban 3%-kal kevesebben vettek igénybe tömegközlekedési eszközt, mint egy évvel korábban (és 10%-kal kevesebben, mint 2000-ben). A fő tömegközlekedési eszközök utasforgalma is hasonló tendenciát mutat, s az egyes járműfajták forgalmi részesedése sem módosult számottevően. A legtöbb utas autóbuszon utazott, 2006-ban e közlekedési eszköz aránya 61% körül alakult, utána a villamos következett, 18%-os, majd a földalatti és metró, együttesen 12%-os aránnyal. (Budapest utasforgalmának 22%-át bonyolította le a metró és a földalatti.) A trolibusz mintegy 5%-kal, a helyi érdekű vasút nem egészen 3%-kal részesedett a helyi tömegközlekedés utasszámából.

A személygépkocsik számának növekedése 2006-ban is folytatódott, ami a távolsági és helyi tömegközlekedés stagnáló-csökkenő tendenciája mellett az egyéni közlekedés további térnyerésére is utal. Az év végén az ország **személygépkocsi-állománya** 2 millió 954 ezer darab volt, 2%-kal több, mint egy évvel korábban. Ez a dinamika hasonló az előző két évihez, elmarad viszont a 2001–2003 között jel-

lemző, évente 5–6%-os növekedési ütemtől. (A 2006. év végi állomány a 2000. évit egy-negyedével haladta meg.) A személygépkocsik átlagos életkorának az évezred elején megindult mérséklődése ugyancsak folytatódott. 2006-ban 10,3 év volt az állomány átlagos életkora, szemben az előző évi 10,5 és a 2000–2001. évi 11,8 évvel.

A Magyarországon **első alkalommal forgalomba helyezett személygépkocsik** száma, miután az évezred első éveiben jelentősen felfutott, és 2003-ban megközelítette a 275 ezret, 2004-től évről évre jelentősen csökkent. 2006-ban 203 ezer személygépkocsit helyeztek első alkalommal forgalomba, 15%-kal kevesebbet az előző évinél (viszont 36%-kal többet, mint 2000-ben). Az új személygépkocsik forgalomba helyezése az összeséhez hasonló tendenciát mutat, a három év alatt bekövetkezett csökkenés azonban itt kisebb mértékű volt. A 2006 folyamán első alkalommal forgalomba helyezett személygépkocsik 75%-át tették ki az új, és 25%-át a használt járművek; 2001–2005-ben 67–74% között ingadozott az új járművek aránya.

44. ábra A Magyarországon első alkalommal forgalomba helyezett személygépkocsik száma

2006-ban a **távközlési szektorban** folytatódott az előző években megfigyelt tendenciák. A vezetéktelefon-előfizetések száma csökkent, a telítettséghez közeledő mobilpiacot továbbra is mérsékelt bővülés jellemezte, az internet-előfizetések között pedig tovább nőtt a szélessávúak aránya. Új szolgáltatások jelentek meg, illetve nyertek teret 2006-ban, köztük az IPTV, az internetes telefonálás (VoIP), mobiltelefonos fizetés, a telefon-előfizetés nélküli DSL internetkapcsolatok.

Az év végére a **vezetékes fővonalak** száma 3,4 millió alá süllyedt, ami a csúcspontot jelentő 2000-es évhez képest 441 ezres visszaesést, 2005-höz viszonyítva pedig 93 ezres csökkenést jelent. Az előfizetések megszűnésének üteme az utóbbi két évben gyorsabb volt (3% körüli), mint a 2000-es évek elején. A kábeltelevíziós hálózatot használó fővonalak száma 3%-ot tesz ki az összes előfizetésen belül, és dinamikusabban bővül. A száz főre jutó telefonvonalak száma (33,4) nem érte el az uniós átlagot, de magasabb a kelet-közép-európai országokra jellemzőnél. Az egész Európai Unióra jellemző a vezetékes hálózat szerepének lassú visszaszorulása a mobiltelefonok javára.

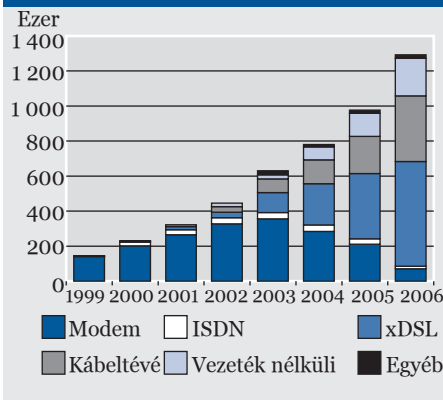
A **mobiltelefon-előfizetések** száma az ezredforduló környékén emelkedett a legdinamikusabban, azóta a telítődő piacon a növekedési ütem fokozatosan csökkent. Tavaly 7%-kal bővült az előfizetői kör, csakúgy, mint 2005-ben, így az év végén közel 10 millió előfizetést tartottak nyilván. A feltöltőkártyás tarifarendszert választók aránya tovább csökkent, a 2002-ben mért 78%-kal szemben csak 65% volt. A mobiltelefonok elterjedtsége nemzetközi összehasonlításban viszonylag magas; 2005 végén az EU-25 átlagában száz lakosra 98 mobil-előfizetés jutott, az új tagállamokban átlagosan 88, hazánkban 92 (2006-ban már 99).

A **vezetékes hálózatról kiinduló hívások** száma (internethívások nélkül) 10%-kal, azaz az előfizetésekenél gyorsabban csökkent. A hívások összes időtartama viszont csak 3%-kal lett kevesebb, azaz a hívások átlagos időtartama ismét emelkedett (2,9 percre). A **mobilhálózatról kezdeményezett beszélgetések** száma az egy évvel korábbihoz képest 13%-kal, összes időtartamuk negyedével nőtt, azaz egy-egy beszélgetés a korábbiaknál hosszabb (1,8 perces) volt. Továbbra is meghatározó a saját hálózaton belüli forgalom, a beszélgetések több mint a fele ott folyik. Összességében folytatódik a mobilhálózat térnyerése: a telefonos beszélgetések számának 73%-a mobilhívás, az időtartamot tekintve pedig 62% az arányuk. Másfelől, a hívások egy előfizetőre jutó időtartama a hagyományos hálózatban továbbra is számottevően hosszabb.

Az **internet-előfizetések** számának emelkedése 2004–2005-ben kissé lassult a megelőző évekhez képest, tavaly azonban ismét nagyobb ütemű, 32%-os bővülés mutatkozott. Az előfizetések száma az év elején lépte át az egymilliót, év végén pedig már 1,3 millió előfizetést tartottak nyilván. A szélessávú kapcsolatok térnyerése árak csökkenésével párhuzamosan folytatódott. Három év alatt az xDSL és a kábeltévés előfizetések száma egyaránt megötszöröződött (míg az összes előfizetés kétszeresére emelkedett), részarányuk pedig már 46, illetve 29%-os. A lassúbb, modemes kapcsolatok 2002-ben még a teljes kör 73%-át lefedték, tavalyra azonban 5%-ra csökkent a súlyuk. Különösen gyorsan fejlődik a vezetékes nélküli előfizetések piaca, ami 2003 óta kilencszeresére nőtt, és az összes előfizetés 17%-át képviseli. Az internetszolgáltatásokból származó bevételek folyó áron mért emelkedése (39%) lényegében mege-

gyezett a 2005. évvel, és elérte a 87 milliárd forintot.

45. ábra Internet-előfizetések száma a kapcsolat módja szerint

2006-ban Magyarországon a lakosság 42%-a **hasznalta rendszeresen az internetet** (2005-ben 34%). A használók köre két év alatt megkétszereződött, ennek köszönhetően jelentősen csökkent az uniós átlaggal szembeni különbség. Az EU-25-ben ugyanis lassabb növekedés mellett 2006-ban a lakosság 47%-a volt internethasználónak tekinthető. Szintén csökkent, de még mindig jelentős az eltérés a háztartások **internetellátottságát** tekintve. Tavaly Magyarországon a háztartások 32%-a rendelkezett otthon internetkapcsolattal (ebből 22% szélessávon), míg az EU-ban 51%-uk (szélessávon 32%). Nem csökkent viszont hazánk lemaradása a vállalati szférában. Magyarországon a 10 fő feletti vállalkozások 80%-a használt internetet (gyakorlatilag ugyanannyi, mint egy évvel korábban), míg az EU-ban 93%-uk. Gyorsan növekszik az **internetes kereskedelem** népszerűsége. A 2005. évi 1,1%-kal szemben 2006-ban a vállalatok már eladásaik 3,6%-át bonyolították az

interneten keresztül. Az uniós átlag 4%, a legmagasabb értéket Írországban figyelték meg, 9,1%-ot. Hazánkban a lakosság 8%-a rendelt már árut vagy szolgáltatást az interneten keresztül. Magyarországon a háztartások 50%-a rendelkezik valamilyen **számítógéppel** (ezen belül 9%-uk laptop-pal); a viszonylag gyors növekedés ellenére ez még elmarad a 62%-os uniós átlagtól.

A **postahivatalok száma** 2006 végén az előző évvel megegyező, 2844 volt, ebből 183 működött Budapesten és 797 a többi városban. Tavaly szinte csak a községek városossá nyilvánítása változtatott a postahivatalok település szerinti megoszlásán. A levélpostai küldemények száma kevesebb volt, mint 1 milliárd. A csomagforgalom 3,5 millió darabot tett ki.

A **rádiók** összes adásideje 2005-ben a korábbi éveknel gyorsabban nőtt, 2006-ban pedig még nagyobb ütemben emelkedett (19%-kal). A **televíziók** adásideje ezzel szemben az előző évek átlagánál lassabban, 1%-kal növekedett. A kábeltévéhálózat bővítése folytatódott, a lakások 48%-a rendelkezik előfizetéssel. A három legnagyobb szolgáltató több mint a piac felét tudhatja magáénak.

Kiskereskedelem

A **kiskereskedelem üzlethálózatát** a megelőző évekhez hasonlóan 2006-ban is intenzív cserélődés jellemezte. Változást jelent a korábbi tendenciához képest, hogy ebben az évben először kevesebb üzletet nyitottak (24 500), mint amennyit bezártak (25 600), így az üzletszám több éve tartó lassuló ütemű növekedését csökkenés váltotta fel. 2006 végén 165 600 üzlet működött az országban, 1100-zal kevesebb az egy évvel azelőttinél; a visszaesés több mint kétszerese a 2005. évi – 500 feletti – gyara-

podásnak. Az üzletek összesített alapterülete ugyanakkor folyamatosan és számottevően emelkedett, 2005-ben 2,3%-kal, 2006-ban 2,6%-kal lett nagyobb. Mindennek eredményeként az átlagos alapterület gyorsuló ütemben, 2005-ben 2 négyzetméterrel, 2006-ban 3,4 négyzetméterrel nőtt, így 2006 végén 107 négyzetmétert tett ki. A változások mögött a nagy alapterületű egységek további terjeszkedése állt. A hipermarketek hálózata 2006 folyamán 17 egységgel gyarapodott, jelentősebben, mint eddig bármikor. Az év végén 108 ilyen létesítmény működött az országban. A bevásárlóközpontok száma 5 egységgel, 69-re emelkedett.

46. ábra A kiskereskedelmi üzletek számának és alapterületének alakulása

Az országos tendenciával ellentétben a közép-magyarországi, valamint a dél-alföldi régióban 2006-ban nőtt, míg a többi régióban csökkent az üzletek száma. Ezzel párhuzamosan tovább erősödött az üzlethálózat területi koncentrációja. 2000 óta több mint 2 százalékpontos arányeltolódás ment végbe a közép-magyarországi régió javára, miközben az észak-magyarországi

és a dunántúli régiók aránya lett kisebb, az alföldi régióké gyakorlatilag nem változott. 2006 végén az üzletek 30%-a működött Közép-Magyarországon (20%-a a fővárosban), Dél- és Észak-Alföld aránya 14–15% körül, Észak-Magyarorszáé, továbbá a három dunántúli régióé 10–11% között alakult. Meg kell azonban jegyezni, hogy ezek az arányok nem térnek el jelentősen a lakosság területi megoszlásától. A településtípusok közül a fővárosban 2006-ban tovább nőtt az üzletszám, a többi városban viszont megfordult a 2005-ig jellemző növekvő tendencia. A községekben folytatódott az évek óta tartó csökkenés.

A **kiskereskedelmi forgalom** növekedése – miután a 2001. évi 4,1%-ról 2002–2003-ban 9% körülire gyorsult, majd 2004–2005-ben 5–6% közöttire mérséklődött – 2006-ban tovább lassult. Az eladások volumene 4,1%-kal haladta meg az előző évit, ami a 2000. évi szint több mint 1,4-szeresét jelenti. Hat év alatt az élelmiszer és élelmiszer jellegű vegyes kiskereskedelem 1,4-szeresre, a nem élelmiszertermékek kiskereskedelme közel 1,5-szeresre, vagyis csak kissé eltérő mértékben növelte értékesítését. A két fő tevékenységcsoport időszakon belüli folyamatai viszont számottevő eltérést mutatnak.

Az **élelmiszer és élelmiszer jellegű vegyes kiskereskedelemben**, ahol az utóbbi években a teljes forgalom 46–48%-a realizálódott, a 2002–2003. évi erőteljes felfutást 2004-től jelentős lassulás, majd 2005-től ismét élénkülés követte. 2005-ben 4,6%-kal, 2006-ban 4,9%-kal volt nagyobb a forgalom volumene az egy évvel korábbinál; az utóbbi – 2002 óta először – a kiskereskedelem átlagánál magasabb dinamikát jelent. A tendencia meghatározójának az értékesítés túlnyomó részét (több mint kilenczetedét) koncentráló vegyes termék-

körű üzletek (hipermarketek, szupermarketek, vegyes boltok) tekinthetőek. Ez a csoport 2005-ben 4,7%-os, 2006-ban 5,1%-os volumennövekedést ért el, feltehetően az élelmiszerek és iparcikkek egyaránt széles választékát kínáló nagy alapterületű egységek további térhódításának eredményeként. A sokkal kisebb részarányú élelmiszer-, ital-, dohányáru-szaküzletek 2004-től szintén fokozták eladásukat, de lényegesen mérsékeltebb ütemben, 2005-ben 3,2, 2006-ban pedig 2,6%-kal.

A kiskereskedelmi forgalom több mint felét a **nem élelmiszertermékek árusító üzletek** bonyolították le. Együttes értékesítésük 2003-ig gyorsuló, azt követően lassuló ütemben nőtt. A lassulás különösen 2006-ban volt jelentős: amíg a 2005. évi forgalom volumene 6,2%-kal, addig a 2006. évi mindössze 3,4%-kal haladta meg az egy évvel korábbit. Az általános tendencia mögött az egyes tevékenységcsoportok forgalmának eltérő mértékű, sőt esetenként eltérő irányú változása állt. A 2005–2006. évi folyamatokban kiemelkedő szerepet játszott a könyv-, újság-, papíráru- és egyéb-ipcikk-kiskereskedelem, amelynek hosszabb idő óta kifejezetten magas forgalmi dinamikáját 2005-ben jóval visszafogottabb, 3,1%-os növekedés, 2006-ban pedig 1,4%-os csökkenés váltotta fel. (Ezen belül a könyv-, újság-, papíráru-üzletekben jelentősen lefékeződött ütemben ugyan, de mindkét évben bővült az értékesítés, az egyébipcikk-üzletekben viszont nem csak 2006-ban, hanem már 2005-ben is csökkent.) A bútor-, háztartáscikk-, építőanyag-kiskereskedelem eladásainak szintén több éven keresztül gyors, és még 2005-ben is 7,1%-os növekedése 2006-ban lassult le jelentősen, 2,1%-osra. (Ez a két tevékenységcsoport együttesen 34%-os arányt képviselt a teljes kiskereskedelemben belül.)

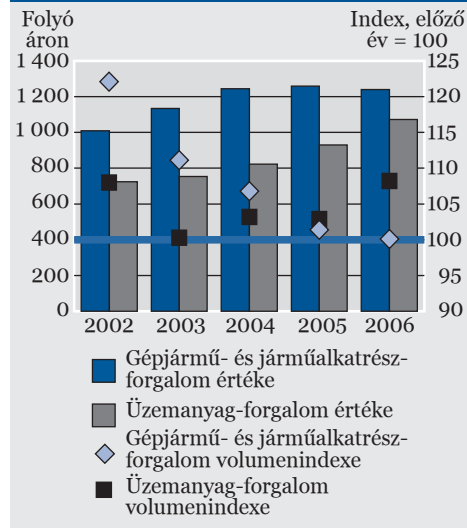
Velük szemben a textil-, ruházati és lábbeli-kiskereskedelemben a 2004. évi lefékeződést határozott élénkülés, 2005-ben 6,4, 2006-ban 7,7%-os bővülés követte. A gyógyszer-, gyógyászatitermék-, illatszer-kiskereskedelem szinte folyamatosan élénk, 2005–2006-ban kétszámjegyű, 12–13% közötti növekedést mutatott. Az iparcikk jellegű vegyes kiskereskedelem forgalma ingadozó ütemben, az időszak utolsó két évében 5, majd 3,9%-kal emelkedett. (Az utóbbi három tevékenységcsoport együttesen 17%-át adta a teljes kiskereskedelmi forgalomnak.)

Az Eurostat adatai szerint az **Európai Unió 25 tagállamában** 2001–2006 között évente 2–3% körüli mértékben nőtt a kiskereskedelmi forgalom; 2005-ben 1,9%-kal, 2006-ban 2,8%-kal haladta meg az egy évvel korábbi. A magyar kiskereskedelem dinamikája mindvégig felülmúlta az unió átlagát, bár a 2004-től kezdődött lassulás nyomán előnye számottevően kisebb lett. (Az unióval összehasonlítható, azaz naptárhatástól megtisztított adatok alapján 2005-ben 5,6%-kal, 2006-ban 4,4%-kal bővült Magyarország kiskereskedelmi forgalma.) A tagállamok sorrendjében a 2006. évi ütem a középmezőnybe (a 2005. évi a mezőny első harmadába) tehető. A Magyarországgal együtt csatlakozott országok többsége mindkét évben ennél gyorsabb növekedést ért el, 2006-ban csak a szlovén kiskereskedelem dinamikája volt alacsonyabb.

A **gépjármű- és járműalkatrész-**, valamint az **üzemanyag-értékesítés** az európai statisztikai rendszerben nem tartozik a kiskereskedelemben. Összege az utóbbi években a kiskereskedelmi forgalom mintegy negytedének felelt meg. Ezen belül a gépjármű- és járműalkatrész-eladások értéke jellemzően magasabb volt, mint

az üzemanyag-eladásoké, a közöttük levő különbség azonban az időszak végére lényegesen kisebb lett. (A 2006. évi forgalom 54–46 arányban oszlott meg a gépjármű- és járműalkatrész, valamint az üzemanyag-eladások között.) A folyamat elsődleges tényezőjének a gépjármű- és járműalkatrész, illetve az üzemanyag-értékesítés eltérő tendenciája tekinthető.

47. ábra A gépjármű-, járműalkatrész- és üzemanyag-forgalom

A gépjármű- és járműalkatrész-forgalmazók értékesítési dinamikája igen erős lassulást jelez. Forgalmuk volumene, miután 2002–2003-ban még kétszámjegyű, és 2004-ben is jelentős mértékű növekedést mutatott, 2005-ben mindössze 1,4%-kal haladta meg az előző évet, 2006-ban pedig ezen a szinten maradt. (A Magyarországon első alkalommal forgalomba helyezett személygépkocsik száma 2003-ig, a motorke-rekparóké 2004-ig emelkedő, azt követően csökkenő irányzatú volt. Ez az irányzat az új járművek forgalomba helyezését jellemezte,

a használt járművek esetében az évenkénti változás nem mutatott határozott tendenciát.) Ugyanezekben az években az üzemanyag-forgalom ingadozó mértékben, 2005-ben 2,9%-kal, 2006-ban 8,2%-kal nőtt az előző évihez képest.

Idegenforgalom, vendéglátás

2006-ban világszerte folytatódott a turizmus fellendülése, újra rekordot döntött a turisták száma. A turistaérkezések számát 842 millióra becsülték, 4,5%-kal többre, mint 2005-ben. Az **Európai Unióban** hasonló volt a bővülés mértéke, 18 adatot közlő tagországban 2006. januártól novemberig 4%-kal több vendégéjszakát regisztráltak, mint 2005 hasonló időszakában. A külföldiek által igénybe vett vendégéjszakák száma ennél valamivel jobban, 4,6%-kal haladta meg a 2005. évi szintet. Az EU-ban a balti országokban növekedett a legdinamikusabban a forgalom, ezen belül is Lettországon (22%-kal). Magyarországon viszont 3,8%-os csökkenés következett be, ezenkívül még Nagy-Britanniában és Svédországban regisztráltak 5, illetve 31%-os visszaesést az első 11 hónapban. A külföldi-vendég-éjszakák száma Magyarország mellett még Lengyelországban, Máltán és Svédországban mérséklődött (1, 4, illetve 33%-kal).

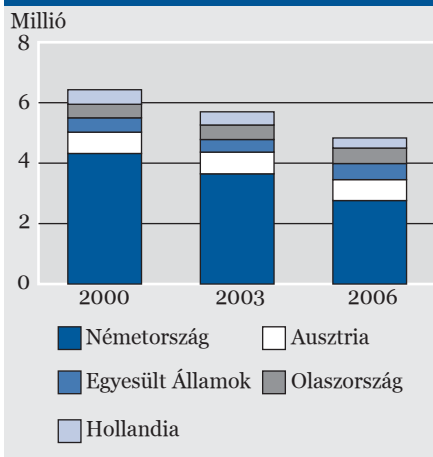
2006-ban közel 41 millió alkalommal lépték át **külföldi látogatók** a magyar határt, 6%-kal többször, mint 2005-ben. Míg az ukrán határszakaszon alig négyötödét tette ki a forgalom a 2005. évinek, a budapesti repülőtéren és hajóállomásokon pedig nem változott a szint az egy évvel korábbihoz képest, a többi szakaszon 6–12%-os bővülést tapasztaltak. A forgalom harmada az osztrák, negyede a szlovák határszakaszon keresztül bonyolódott le. A magyarok 17,6

millió alkalommal utaztak külföldre, ami a magas 2005. évi bázishoz képest 5%-os csökkenést jelentett.

A Magyarországra belépő külföldiek háromnegyede csak egy napot töltött nálunk, így az átlagos tartózkodási idő összességében nem érte el a három napot.

2006-ban a **külföldi vendégek** 9,8 millió éjszakát töltöttek a **kereskedelmi szálláshelyeken**, ami 9%-kal maradt el az előző évtől. Csak az ifjúsági szállók és az üdülőházak regisztráltak – 14, illetve 8%-kal – több vendégéjszakát, mint egy évvel korábban, a visszaesés még a korábban dinamikus forgalombővülést felmutató négy- és ötszobás szállodákban is éreztette a hatását. A vendégéjszakák száma januárt kivéve minden hónapban kisebb volt, mint 2005 megfelelő időszakában. A csökkenés különösen jelentős volt márciusban, illetve az október-novemberi időszakban, amikor elérte a 12–14%-ot.

48. ábra Fő küldőországaink turistáinak vendégéjszakái a kereskedelmi szálláshelyeken

A kereskedelmi szálláshelyeken regisztrált külföldi-vendég-éjszakák 73%-át az EU-

25 állampolgárai vették igénybe. Ez összesen 7,2 millió vendégéjszakát tett ki, szemben a 2005-ben elért 8,1 millióval. A csökkenés csak a régi 15 tagállam viszonylatában érződött, itt 13%-os volt; a 2004-ben csatlakozott tagállamokból érkezett vendégek 2%-kal több vendégéjszakát tölthettek nálunk, mint 2005-ben. A Romániából és Bulgáriából érkezők összesen 8%-kal több vendégéjszakát vettek igénybe, mint egy évvel korábban.

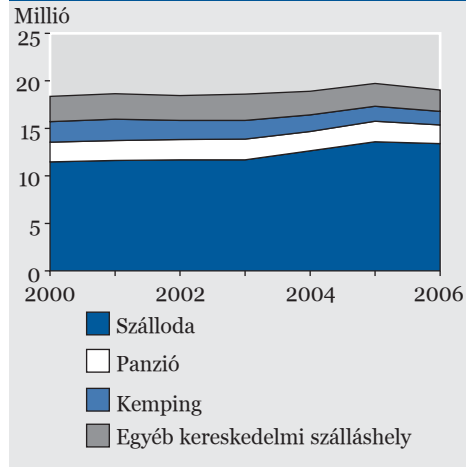
A legjelentősebb küldőországok közül csak az Egyesült Államokból érkezők töltöttek el – 5%-kal – több éjszakát Magyarországon az előző évinél, míg a legnagyobb csökkenés (17%) a német turisták viszonylatában jelentkezett.

A **belföldi** vendégek vendégéjszakáinak száma elérte a 9,2 milliót, ami 3%-kal magasabb, mint egy évvel korábban. A belföldiek által igénybe vett vendégéjszakák száma márciusban, májusban, júniusban és novemberben maradt el a 2005. azonos időszakitól, a többi hónapokban meghaladta a bázisidőszakot, de jóval kisebb mértékben, mint 2005-ben. A bővülés a szállodákban (10%) és a kempingekben (8%) jelentkezett, a többi szállástípusban csökkent a forgalom. A belföldi turizmus élénkülésében az üdülési csekket növekvő forgalma is szerepet játszott: a kereskedelmi szálláshelyek 2006-ban 11,3 milliárd forint értékben fogadtak el csekket, ami folyó áron 74%-kal volt több, mint egy évvel korábban.

2006-ban a **kereskedelmi szálláshelyekre** közel 7 millió – külföldi és magyar – vendég érkezett, és több mint 19 millió éjszakát töltött el. A vendégéjszakák száma 3,5, a vendégeké 1,3%-kal csökkent 2005-höz képest. A mérséklődés minden szállástípusban érezhető volt, de különböző mértékben: a legkisebb, másfél százalékot meg nem haladó forgalomcsökkenést a szálló-

dák és az üdülőházak szenvedték el, a panziók és ifjúsági szállók 6–8%-os, a turista-szállók és kempingek jelentős, 11–12%-os visszaesést könyvelhettek el.

49. ábra Vendégéjszakák száma a kereskedelmi szálláshelyeken

A vendégéjszakák 32%-át Budapesten, 23%-át a balatoni üdülőkörzetben regisztrálták. Budapesten a 2005. évi 7%-os növekedés után 2006-ban 7%-kal csökkent a forgalom. A Balatonnál közel 4%-os volt a mérséklődés (2005-ben lényegében nem változott a vendégéjszakák száma). Bővülésről (3,5%) csak a Mátra-Bükk üdülőkörzet kereskedelmi szálláshelyei számoltak be, a többi kiemelt üdülőkörzetben 1–3% közötti volt a csökkenés (kivéve a Tiszató körzetét, ahol 63%-ára esett a vendégforgalom az előző évinek). A külföldi vendégek minden kiemelt üdülőkörzetben kevesebb vendégéjszakát vettek igénybe, mint egy évvel korábban, a belföldi vendégforgalom viszont jelentősen, 9%-kal nőtt a Balatonnál, 6–6%-kal Sopron-Kőszeghegyalján és a Mátra-Bükk üdülőkörzetben; mérsékelt (másfél százalékos) növekedést jegyeztek

fel Mecsek és Villány üdülőkörzetben, Budapest és a Dunakanyarban pedig lényegében szinten maradt a forgalom.

A szállodák **szobakihasználtsága** 2006-ban 48% volt, az előző évihez képest lényegében változatlan. Az öt- és négycsillagos egységek kihasználtsága az átlagnál jóval magasabb, 66, illetve 55% volt.

A kereskedelmi szálláshelyek **bevételei** 228 milliárd forintot tettek ki, ami folyó áron 5%-kal haladja meg a 2005. évi szintet. Mivel eközben a vendéglátás, szálláshelyszolgáltatás fogyasztóiár-indexe 105,3% volt, a bevételek reálértéke – a csökkenő vendégforgalom ellenére – gyakorlatilag nem változott. A szállásdíjakból származó bevételek 57%-át tették ki az összes bevételnek, szemben a 2005. évi 52%-kal. A vendéglátásból származó bevételek az összes bevétel egynegyedét (24%) adták. Az egyéb szolgáltatásból származó bevételek részaránya csökkent 2005-höz képest, 19%-ra.

15. tábla Férőhely-kapacitás és vendégforgalom a kereskedelmi szálláshelyeken, 2006

Megnevezés	Kiadható férőhelyek száma		Vendégéjszakák száma	
	ezer	2005 = 100,0	ezer	2005 = 100,0
Szálloda	113	97,8	13 388	98,5
Panzió	41	88,0	1 983	92,2
Turistaszálló	25	87,5	720	87,9
Ifjúsági szálló	19	93,2	641	93,9
Üdülőház	21	89,4	885	98,7
Kemping	81	85,9	1 421	89,4
Összesen	300	91,2	19 038	96,5

A kereskedelmi szálláshelyek **férőhely-kapacitása** a 2003-ban elért maximumhoz (347 ezer férőhely) képest 14%-kal csökkent, 2006. július 31-én 300 ezer volt. A csökkenés a szállodáknál érvényesült legkevésbé, ahol a kiadható 113 ezer férőhely a

2005. évinél ugyan 2%-kal kevesebb, de a 2003. évi értékénél 3%-kal több volt.

2006. július 31-én a **magánszállásadásban** 40 500 regisztrált szállásadó 230 ezer férőhellyel várta a vendégeket. A vendéglátók száma 5,5, a férőhelyeké 4%-kal volt kevesebb, mint egy évvel korábban. A fizetővendéglátás férőhelyeinek közel háromnegyede a Balatonnál állt rendelkezésre. A falusi szállásadás férőhelyeinek eloszlása sokkal egyenletesebb: 19%-a jutott a Balatonra, 15%-a Mátra-Bükk üdülőkörzetre, 6%-a pedig a Mecsek és Villány üdülőkörzetre.

16. tábla Férőhely-kapacitás és vendégforgalom a magánszálláshelyeken, 2006

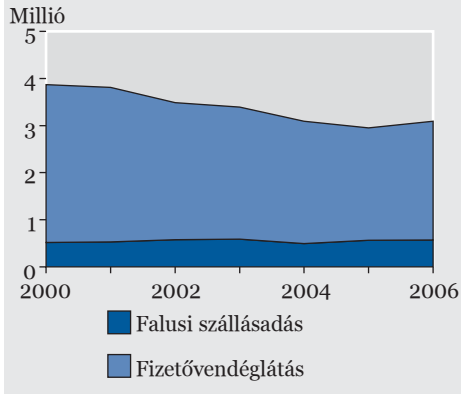
Megnevezés	Férőhelyek száma		Vendégéjszakák száma	
	ezer	2005 = 100,0	ezer	2005 = 100,0
Falusi szállásadás	42	93,6	573	100,9
Fizető-vendéglátás	189	96,6	2 521	105,9
Összesen	230	96,0	3 094	104,9

A magánszálláshelyeken 720 ezer vendég 3,1 millió vendégéjszakát fizetett ki. A kapacitásadatok mérséklődésével szemben a forgalom bővült, a vendégek száma 8, a vendégéjszakáké 5%-kal. A növekedés szinte teljes egészében a fizetővendéglátás területén jelentkezett. A külföldi vendég-éjszakák aránya 41%-át adja az összesnek, ez az arány 2005-ben jóval magasabb, 48% volt.

A vendégéjszakák területi eloszlása eltér a kapacitásadatokétól: a fizetővendéglátás által regisztrált vendégéjszakák 48%-át a Balatonnál vették számba, Mecsek és Villány, valamint Sopron-Kőszeghegyalja részesedése egyaránt 8, Budapesté pedig 4,5% volt. A falusi szállásadásban a Mátra-Bükk

részesedése 15, a Balatoné 8, a Tisza-tóé 6, a Mecsek és Villány üdülőkörzeté 5% volt.

50. ábra Vendégéjszakák száma a magánszálláshelyeken

A **fizetési mérleg** idegenforgalommal kapcsolatos – euróban számított – tételei azt mutatják, hogy a bevételek magasabbak, a kiadások pedig alacsonyabbak voltak az előző évinél. A bevételek 4,8%-kal (forintban 12,7%-kal) haladták meg a 2005. évi szintet, a kiadások 10,9%-kal (forintban

4,1%-kal) maradtak el attól. E folyamatok eredőjeként az idegenforgalmi aktívum 1507 millió eurót tett ki, 422 millió euróval többet, mint 2005-ben.

A **vendéglátóhelyek** eladási forgalma – a kereskedelmi szálláshelyek vendéglátásból származó bevételeivel együtt – folyó áron 643,6 milliárd forintot tett ki. A forgalom volumene kétévnyi bővülés után 2006-ban ismét csökkent, 3,5%-kal. Ugyanez a tendencia érvényesült a forgalom meghatározó részét, mintegy kilenctizedét nyújtó kereskedelmi vendéglátásban: a 2006. évi szűkülés mértéke 4,7% volt. A forgalom egytizedét jelentő munkahelyi vendéglátás ellenben a 2005. évi visszaesés után 2006-ban ismét magas, 6,8%-os növekedési ütemet ért el. A vendéglátó-forgalom 67%-át az ételek eladása tette ki, az alkoholtartalmú italok részesedése 13, az alkoholmenteseké 11% volt. 2006 végén 56 500 vendéglátóhely várta a vendégeket, lényegében annyi, mint egy évvel korábban. 65%-uk étterem, cukrászda, 24% bár, borozó, 11% pedig munkahelyi vendéglátóhely volt.

Ábrák jegyzéke

1. Élveszületési arány az anya korcsoportja szerint.....	8
2. A népességszám változása	9
3. A népességszámot formáló tényezők.....	10
4. A 15–74 éves népesség munkanélküliségi rátája, 2006.....	14
5. Foglalkoztatottsági arány és munkanélküliségi ráta régióként, 2006	15
6. Havi nominális átlagkereset állománycsoportonként	18
7. A havi nettó átlagkereset a régiókban, 2006.....	19
8. Nyugdíjra fordított kiadások a GDP arányában, 2004	20
9. A háztartások hitelállománya.....	23
10. A háztartások nominális követeléseinek és tartozásainak évenkénti változása	24
11. A legalacsonyabb és legmagasabb jövedelmű népességtized fogyasztási különbsége	26
12. A fogyasztói árak emelkedése havonta, 2006	27
13. Harmonizált fogyasztóiár-index az Európai Unióban, 2006	28
14. Tízezer lakosra jutó lakásépítés településtípusonként	30
15. A folyósított lakáscélú hitelek és támogatások félévenként.....	31
16. Légszennyező anyagok kibocsátása Magyarországon.....	33
17. Ezer lakosra jutó halálozás	34
18. Kórházi ágyak tízezer lakosra jutó száma és az aktív ágyak aránya, 2005	35
19. A családsegítő és a gyermekjóléti szolgálatok és az igénybe vevők száma.....	37
20. Gyermekvédelmi gondoskodás alatt álló kiskorúak.....	37
21. Tartós bentlakásos intézmények ellátottjai	38
22. Ismertté vált bűncselekmények száma	39
23. Az iskolarendszerű oktatás nappali képzéseinek részt vevők száma	41
24. A kutatás-fejlesztés ráfordításai pénzügyi források szerint, 2005.....	45
25. A könyvkiadás főbb adatai	46
26. A közszolgálati rádió és televízió műsorösszetétele, 2005.....	47
27. A GDP növekedése az előző év azonos negyedéhez képest	49
28. A GDP és a belföldi felhasználás növekedése a 2000. év átlagához képest	52
29. A GDP, a fogyasztás és a reálkereset növekedése	52
30. A GDP és a külkereskedelem növekedése a 2000. év átlagához képest.....	53

31. Egy főre jutó bruttó hazai termék az országos átlag százalékában, 2005	55
32. A beruházások volumenének éves változása az ágazat(csoport)okban	58
33. A folyó fizetési mérleg összetevői	63
34. A nettó külföldi adósságállomány alakulása szektoronként	65
35. A külkereskedelmi termékforgalom dinamikája és egyensúlya.....	66
36. Energiafüggőség, 2005.....	76
37. Villamosenergia-termelés megújuló energiaforrásból Magyarországon	77
38. Gabonatermelés.....	79
39. Az ipari termelés és értékesítés változása	82
40. Az ipar termelői és értékesítési árainak változása	85
41. Az építőipari termelés indexei építményfőcsoportok szerint.....	86
42. Néhány ország építőipari termelésének változása, 2006	86
43. Az áruszállítási teljesítmények alakulása	88
44. A Magyarországon első alkalommal forgalomba helyezett személygépkocsik száma	89
45. Internet-előfizetések száma a kapcsolat módja szerint	90
46. A kiskereskedelmi üzletek számának és alapterületének alakulása.....	91
47. A gépjármű-, járműalkatrész- és üzemanyag-forgalom	93
48. Fő küldőországaink turistáinak vendégéjszakái a kereskedelmi szálláshelyeken	94
49. Vendégéjszakák száma a kereskedelmi szálláshelyeken	95
50. Vendégéjszakák száma a magánszálláshelyeken	97

Táblák jegyzéke

1. Főbb népmozgalmi adatok régiók szerint, 2006	11
2. A fogyasztói árak változása	28
3. A lakásállomány szobaszám szerint	29
4. A lakásépítés néhány jellemzője	30
5. A háziorvosi és a járóbeteg-szakellátás	34
6. A kutatás és fejlesztés főbb adatai	44
7. A kutatás-fejlesztés fontosabb jellemzőinek régiók szerinti arányai	45
8. Települési könyvtárak régióként, 2005	47
9. A bruttó hazai termék és jövedelemmutatók volumenének éves növekedési üteme	54
10. A bruttó nemzeti jövedelem (GNI) alakulása	54
11. A külkereskedelmi termékforgalom mérlegének alakulása országcsoportonként ..	68
12. Energiafelhasználás	75
13. A fontosabb növények termésmennyisége	80
14. Az ipar regionális jellemzői, 2006	84
15. Férőhely-kapacitás és vendégforgalom a kereskedelmi szálláshelyeken, 2006	96
16. Férőhely-kapacitás és vendégforgalom a magánszálláshelyeken, 2006	96

Jelmagyarázat

+ = Előzetes adat.

- = A megfigyelt statisztikai jelenség
nem fordult elő.

.. = Az adat nem ismeretes.

Kiadványrendelés, értékesítés és további információ:

KSH Információszoigálat

1024 Budapest, Fényes Elek u. 14–18.

Levelezési cím: 1525 Budapest Pf. 51.; Fax: 345-6788

E-mail: informacioszoigalat@ksh.hu

Telefon: 345-6570 (rendelés)

345-6283, 345-6713 (értékesítés)

345-6789 (információ)

Internet:<http://www.ksh.hu>

Borítódizájn: Vargas Print Stúdió Kft.

Készült: Xerox Magyarország Kft. – 2007. 167